

GENER 2020

Comerç d'armes, conflictes i drets humans.

Anàlisi de les exportacions d'armes europees a països en situació de conflicte armat i vulneracions de drets humans

Comerç d'armes, conflictes i drets humans.

Anàlisi de les exportacions d'armes europees
a països en situació de conflicte armat i
vulneracions de drets humans

Comerç d'armes, conflictes i drets humans. Anàlisi de les exportacions d'armes europees a països en situació de conflicte armat i vulneracions de drets humans és un informe del Centre Delàs d'Estudis per la Pau, l'Escola de Cultura de Pau i l'Institut de Drets Humans de Catalunya que analitza les exportacions d'armament per part d'Estats membre de la UE durant l'any 2018 (any més recent amb informació d'exportacions disponible) a països que en aquest any es trobaven en situació de conflicte armat. L'informe analitza les exportacions d'armes a 11 països que eren escenari de conflicte armat. L'anàlisi inclou una síntesi sobre la història recent i l'evolució del conflicte en qüestió, una descripció dels fets més rellevants que van succeir durant 2018, així com una anàlisi de cadascun dels casos des de la perspectiva de les importacions d'armes i del compliment dels principals instruments de drets humans i dret internacional humanitari. A més de l'anàlisi de casos, l'informe també ofereix una mirada global sobre l'estat i l'evolució de les transferències d'armes procedents d'Estats membre de la UE, així com una perspectiva comparativa sobre les característiques de la conflictivitat armades actual.

El present informe pretén enriquir el debat públic sobre els impactes que la política armamentista de la UE té sobre els països que són escenari de conflicte armat i contribuir a dissenyar polítiques –en l'àmbit espanyol i europeu– de control, reducció o eliminació de les exportacions d'armes als països en conflicte armat, d'acord amb la legislació europea sobre aquest tema.

2020

Comerç d'armes, conflictes i drets humans. Anàlisi de les exportacions d'armes europees a països en situació de conflicte armat i vulneracions de drets humans ha estat elaborat per Centre Delàs d'Estudis per la Pau, l'Escola de Cultura de Pau i el Institut de Drets Humans de Catalunya.

Exportacions europees d'armament: Jordi Calvo Rufanges, Ainhoa Ruiz Benedicto

Conflictes armats: Josep Maria Royo, Jordi Urgell, Pamela Urrutia, Ana Villellas, María Villellas

Drets humans i dret internacional humanitari: Karlos Castilla

Foto portada: St. Mattox (Freelimages)

Projecte finançat per:

**Diputació
Barcelona**

#DibaOberta

ÍNDEX

06	1. Introducció
07	2. Anàlisi de les exportacions d'armament dels Estats membre de la UE fins al 2018
14	3. Conflictes armats l'any 2018
20	3.1. Conflictes armats al 2018 en països importadors d'armes procedents d'Estats membre UE
20	3.1.1. ÀFRICA
20	Algèria
22	Líbia
25	Nigèria
28	3.1.2. ÀSIA
28	Índia
31	Pakistan
34	Tailàndia
38	3.1.3. AMÈRICA
38	Colòmbia
41	3.1.4. EUROPA
41	Turquia
41	Ucraïna
46	3.1.5. ORIENT MITJÀ
46	Egipte
48	Israel
52	4. Conclusions
53	5. Annex

1. INTRODUCCIÓ

L'informe *“Comerç d'armes, conflictes i drets humans. Anàlisi de les exportacions d'armes europees a països en situació de conflicte armat i vulneracions de drets humans”*, elaborat per l'Escola de Cultura de Pau, el Centre Delàs d'Estudis per la Pau i l'Institut de Drets Humans de Catalunya, analitza les exportacions d'armament per part d'Estats membre de la UE durant l'any 2018 a 11 països que en aquest any es trobaven en situació de conflicte armat. L'anàlisi inclou una síntesi sobre la història recent i l'evolució del conflicte en qüestió, una descripció dels fets més rellevants que van succeir durant 2018, així com una anàlisi de cadascun dels casos des de la perspectiva de les importacions d'armes i del compliment dels principals instruments de drets humans i dret internacional humanitari. Aquest últim aspecte pretén mostrar la relació que existeix entre la transferència d'armes i l'increment de violacions dels drets humans (DDHH) i del dret humanitari (DIH), tal com es va establir en la Resolució A/HRC/41/L.22/Rev.1 “Repercussions de les transferències d'armes en els drets humans durant els conflictes armats”, aprovada pel Consell de Drets Humans al juny de 2019. A més de l'anàlisi de casos, l'informe també ofereix una mirada global sobre l'estat i l'evolució de les transferències d'armes procedents d'Estats membre de la UE, així com una perspectiva comparativa sobre les característiques de la conflictivitat armada actual.

Aquest informe s'emmarca dins d'un projecte conjunt de recerca i incidència portat per les tres esmentades organitzacions amb el suport de la Diputació de Barcelona que té com objectiu contribuir a reduir les exportacions d'armes a països en conflicte mitjançant la sensibilització i mobilització, tant en l'àmbit local com internacional. Així doncs, aquesta recerca pretén enriquir el debat públic sobre els impactes que la política armamentista de la UE té sobre els països que són escenari de conflicte armat, que a més poden presentar una situació vulnerable pel que fa als drets humans. Al mateix temps, aquest informe és una eina per a generar majors compromisos polítics tant en l'àmbit espanyol com europeu, sobre el control, reducció i eliminació de les exportacions d'armes als països en conflicte armat.

Actualment, la legislació internacional en matèria de comerç d'armes regula la venda d'armes a països afectats per conflictes armats. En el cas de la UE, el desembre de 2008 es va adoptar la Posició Comuna sobre Exportacions de Tecnologia Militar i Equipaments, amb caràcter jurídicament vinculant. La Posició Comuna, que partia del Codi de Conducta de la UE aprovat el 1998, estableix la responsabilitat del país exportador de verificar la destinació final de les armes i de comprovar que el país receptor respecta el Dret Internacional Humanitari. Així, el criteri 3 relatiu a la situació interna del país de destinació final, en termes de l'existència de tensions o conflictes armats, estableix que els Estats membre no permetran les exportacions que provoquin o prolonguin conflictes armats o que agreugin les tensions o els conflictes existents al país de destinació final. A més, l'any 2014 va entrar en vigor el Tractat sobre el Comerç d'Armes que obliga a que els governs garanteixin que les seves exportacions d'armes no seran utilitzades per a cometre abusos de drets humans, actes de terrorisme, violacions del Dret Internacional Humanitari o per organitzacions criminals internacionals. Els Estats han d'avaluar les seves transferències d'armes per a garantir el compliment d'aquests criteris.

Tenint en compte aquest marc legal i partint de la constatació que la militarització i l'armamentisme són elements de suma importància per a l'inici, la prolongació o l'escalada dels conflictes armats, aquest informe analitza l'evolució de les exportacions europees d'armament a països en conflicte des de 2003, centrant l'anàlisi els anys 2017 i 2018. Per a l'anàlisi d'exportacions d'armes aquest informe utilitza les dades sobre les bases de dades de ENNAT (*European Network Against Arms Trade*), – que són les dades que procedeixen del *Official Journal of the European Union annual reports on the European Union Code of Conduct on Arms Exports*, publicat per la Unió Europea – i el SIPRI (*Stockholm International Peace Research Institute*) mentre que per a la identificació dels països en situació de conflicte utilitza les dades de l'Escola de Cultura de Pau.

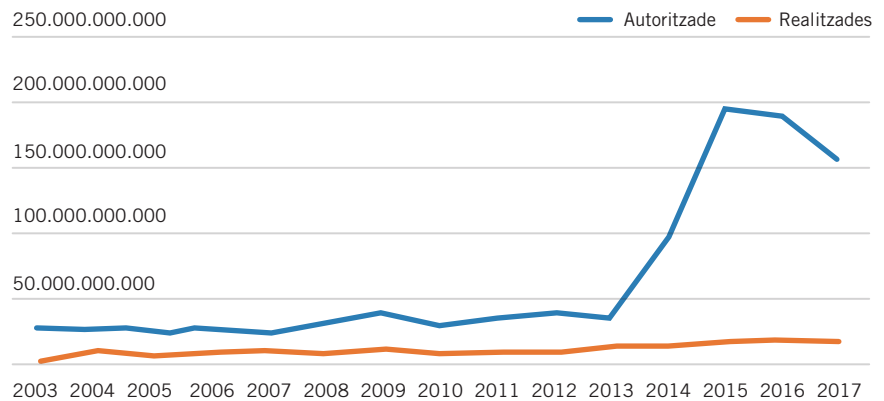

2. ANÀLISI DE LES EXPORTACIONS D'ARMAMENT DELS ESTATS MEMBRE DE LA UE FINS A 2018

L'anàlisi de les exportacions d'armament dels Estats membre de la UE ha estat realitzat en primer lloc a través de la seqüència històrica de dades dels informes anuals de la mateixa UE. Els anys analitzats han sigut tots aquells en els que existeixen dades en la data de realització d'aquest informe. De tal manera que s'observa que des de 2003 a 2017 les exportacions europees d'armament s'han vist multiplicades per cinc, amb augments del 550% per a les autoritzades i del 576% per a les realitzades. Aquestes dades exclouen a Alemanya, Regne Unit i França, ja que la informació sobre les seves exportacions que faciliten a la UE presenta deficiències de manera crònica. És per això que la tendència ascendent de les autoritzacions i realitzacions d'exportacions d'armes dels Estats membre de la UE ha d'analitzar-se amb una visió combinada dels gràfics 1 i 2. En tot cas queda patent l'exponencial i incessant creixement de les exportacions de 2014 a 2017.

En relació amb l'anàlisi de les exportacions del període al qual fa referència el present informe, s'han contemplat les dades del SIPRI de 2017 i de 2018, perquè això permet una millor comparativa entre les dades dels informes de la UE, que són de l'any 2017, i els del SIPRI, la metodologia del qual es centra en una valorització pròpia de les transferències realitzades més enllà del valor monetari, de mercat d'aquestes. Els gràfics 3 i 4 ens mostren que tant el 2017 com al 2018 les exportacions d'armes de la UE van ser realitzades en un 95% per sis països:

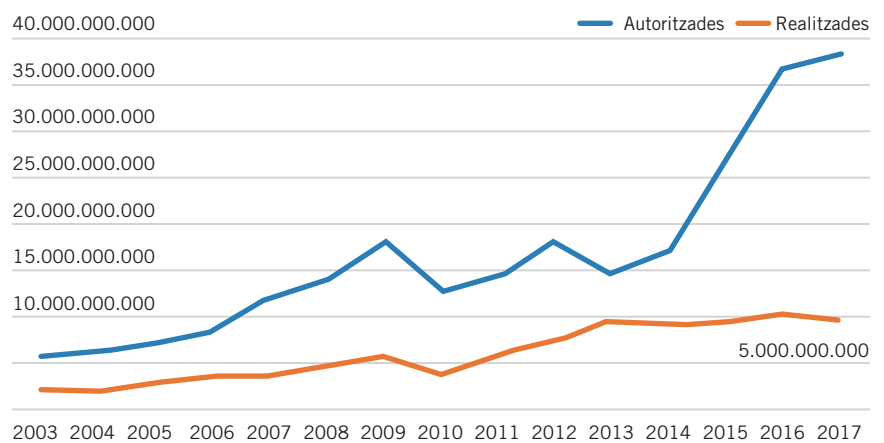
Gràfic 1. Exportacions d'armes autoritzades i realitzades dels Estats membre de la UE en el període 2003-2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade (ENNAT).

*Inclou béns de la Llista Militar (equips d'ús exclusivament militar), però no béns de doble ús (equips d'ús militar o civil). Regne Unit no comunica les exportacions realitzades des de 2002. No hi ha dades d'exportacions realitzades per França el 2003. Alemanya no informa de les exportacions realitzades des de 2007. El valor de les exportacions autoritzades per França per a exportació des de 2014 sembla artificialment alt a causa de canvis en el procés d'aprovar exportacions. És més útil fixar-se en les exportacions realitzades.

Gràfic 2. Exportacions d'armes autoritzades i realitzades dels Estats membre de la UE en el període 2003-2017 (Sense Alemanya, Regne Unit ni França)

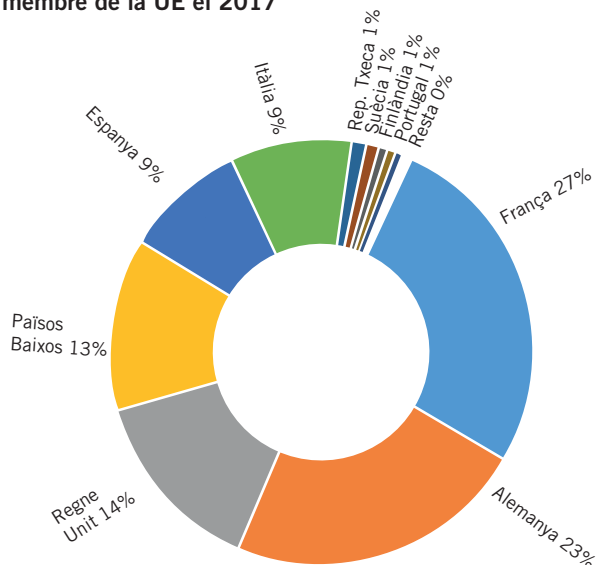

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade. (ENAT)

França, Alemanya, Regne Unit, Espanya, Itàlia i Països Baixos. Els dos primers, Alemanya i França, van suposar la meitat del total. Per la seva part, Espanya mostra un creixent rol d'exportador d'armament, aconseguint al 2018 el 19% del total de les transferències dels Estats membre de la UE.

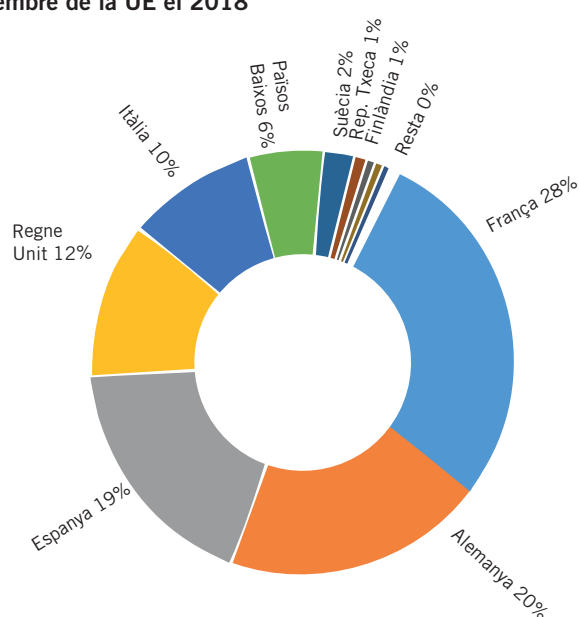
1. Per a una explicació detallada de la metodologia utilitzada pel SIPRI per a valorar les seves transferències d'armament, vegeu SIPRI, *Measuring International Arms Transfers*, SIPRI fact Sheet, desembre 2016.

Gràfic 3. Exportacions d'armes realitzades per Estats membre de la UE el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) concore a la metodologia del SIPRI².

Gràfic 4. Exportacions d'armes realitzades per Estats membre de la UE el 2018

Font: Elaboració pròpia a partir de SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) concore a la metodologia del SIPRI.

En relació amb les característiques de les armes exportades des de la UE, s'han confeccionat sengles gràfics per a les categories d'armes de la classificació de la Posició Comuna de la UE³ i altres dues amb l'ordenació de la base de dades sobre transferències d'armament del SIPRI⁴.

Els gràfics 5 i 6 mostren que les categories d'armament en les que va haver majors exportacions autoritzades el 2017 segons el seu valor monetari van ser la 10, la 4, la 9, la 5, la 3, la 11 i la 6, mentre que les categories d'armament en les que va haver més transferències realitzades, també al 2017, van ser la 10, la 6, la 4 i la 3.5.⁵

En relació amb les categories del SIPRI, s'observa que tant el 2017 com el 2018 els estats de la UE van exportar avions i vaixells militars, que apareixen amb major volum i que són les armes més

costoses. En un segon pla apareixen els míssils, vehicles militars armats i la categoria de sensors⁶. Finalment és rellevant destacar l'exportació de motors per a vehicles militars, artilleria, sistema de defensa aèria, armes navals i satèl·lits d'ús militar.

Els Estats membre de la UE van exportar armes a països en conflicte⁷ de manera creixent tant en valors absoluts com relatius en el període 2003-2017, passant de percentatges que se situaven en el 5-8% sobre el total d'exportacions d'armes a valors que arribaven el 24-28%. Resulta especialment alarmant que les exportacions d'armes de la UE que van ser dirigides a països en conflicte armat van augmentar amb molta major intensitat que el total de transferències, registrant-se una evolució de 1.894% en el període analitzat pel que fa a les exportacions realitzades i d'un 2.018% en les autoritzades.

2. Per a una explicació detallada de la metodologia utilitzada per SIPRI i del concepte de Trend Indicator Values, vegeu SIPRI, *Measuring International Arms Transfers*, SIPRI Fact Sheet, desembre de 2012.

3. Material de defensa. Tota la Unió Europea utilitza la mateixa classificació del material d'ús militar. En concret les armes es classifiquen en 23 categories: 1: Armes amb canó d'ànima llisa amb un calibre inferior a 20 mm, 2: Armes amb canó d'ànima llisa amb calibre igual o superior a 20 mm, 3: Municions, dispositius i components, 4: Bombes, torpedes, coets, míssils, 5: Sistemes de direcció de tir, 6: Vehicles tot terrenys, 7: Agents químics o biològics tòxics, 8: Materials energètics i substàncies relacionades, 9: Vaixells de guerra, 10: Aeronaus, 11: Equips electrònics, 12: Sistemes d'armes d'energia cinètica, 13: Equips i construccions blindades, Categoria 14: Equips per a l'entrenament o simulació militar, 15: Equips de formació d'imatge o de contramesures, 16: Peces de forja, 17: Equips miscel·lanis, materials i biblioteques, 18: Equip per a la producció, 19: Sistemes d'armes d'energia dirigida, 20: Equips criogènics i superconductors, 21: Equip lògic (software), 22: Tecnologia.

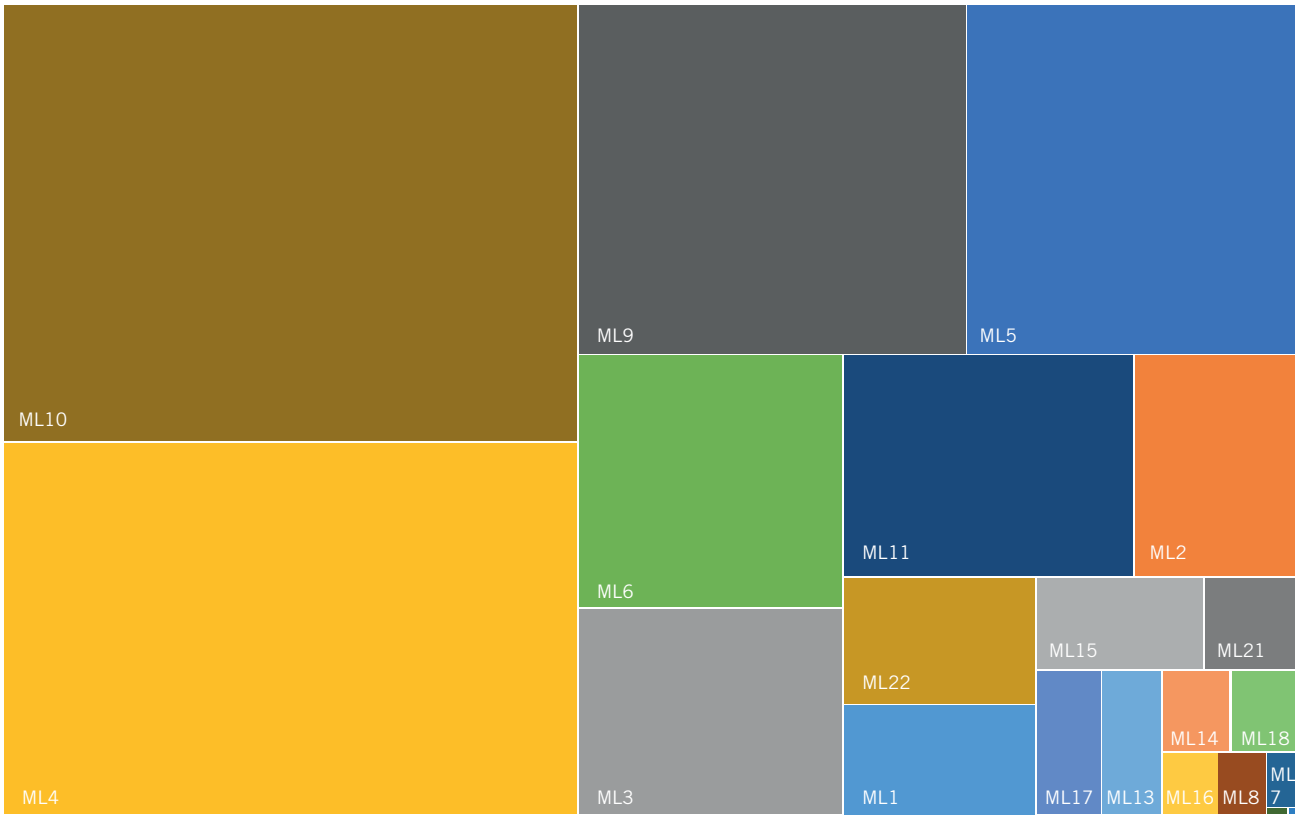
4. En els annexos es troba una explicació més estesa de totes les categories.

5. Cal tenir en compte que en la "Miscel·lània" de l'informe de la UE s'inclouen al voltant de la meitat del total d'exportacions realitzades de l'any. 6. Sensors: tots els sistemes de vigilància actius (radar) i passius (per exemple, electro-òptics) basats a terra, aeronaus i vaixells amb un abast d'almenys 25 km, amb l'excepció dels radars de navegació i meteorològics, tots els radars de control d'incendis, amb l'excepció dels radars d'un sol abast, i sistemes sonors de guerra antisubmarina contra vaixells per a vaixells i helicòpters.

7. La identificació dels països en conflicte es fa a partir de les definicions i classificacions de l'Escola de Cultura de Pau. Per als països en conflicte l'any 2018, vegeu Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2019! Informe sobre conflictes armats, drets humans i construcció de pau*, 2019. Icaria: Barcelona.

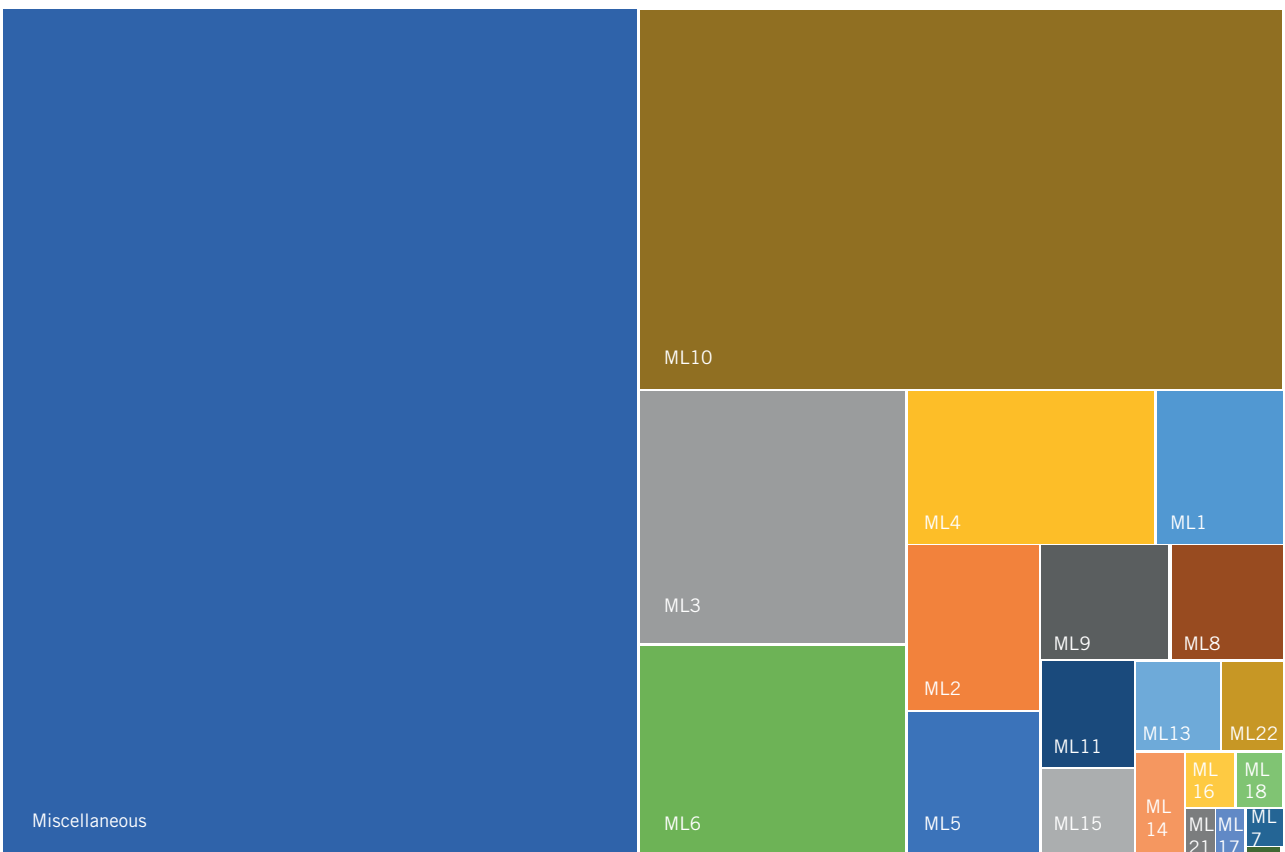
Gràfic 5. **Exportacions d'armes autoritzades per categories dels Estats membre de la UE el 2017**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade (ENNAT).

ML12 ML19

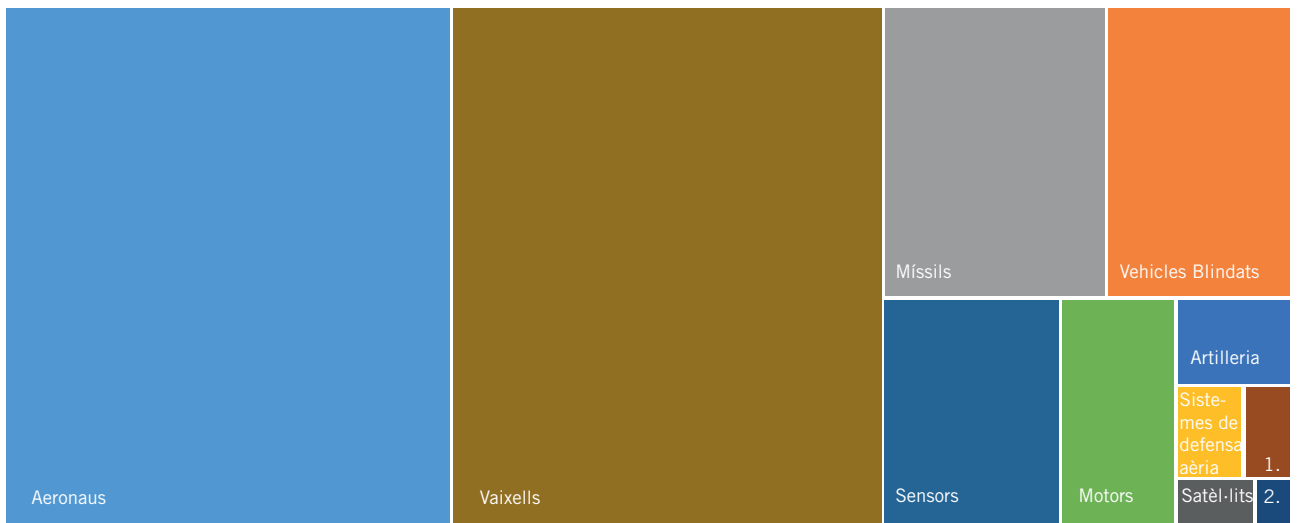
Gràfic 6. **Exportacions d'armes realitzades per categories dels Estats membre de la UE el 2017**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade (ENNAT).

ML12

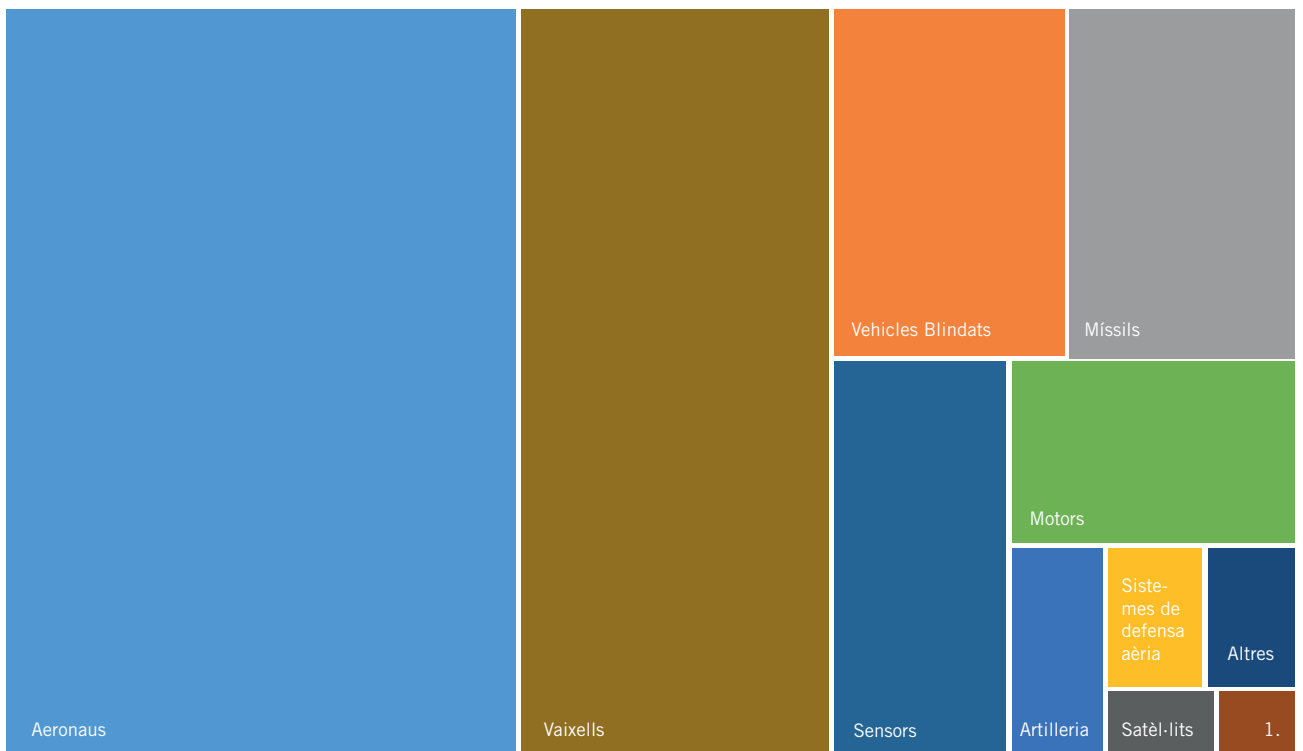
Gràfic 7. **Exportacions d'armes realitzades per categories dels Estats membre de la UE el 2017**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) d'acord amb la metodologia del SIPRI

1. Armes de guerra antisubmarina
 2. Altres

Gràfic 8. **Exportacions d'armes realitzades per categories dels Estats membre de la UE el 2018**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) d'acord amb la metodologia del SIPRI

1. Armes de guerra antisubmarina
 2. Altres

Les exportacions d'armament realitzades i autoritzades des de països de la UE l'any 2017, segons dades de l'informe europeu, han anat destinades entre un 41% i un 47% a països en

situacions de tensió i/o conflicte. Cal destacar que almenys un de cada quatre euros de la venda d'armament europeu realitzat aquest mateix any va tenir com a destinació un país en conflicte armat.

Taula 1. Exportacions d'armes europees realitzades a països en conflicte sobre el total anual per al període 2003-2017

Any	Total període	Total realitzades a països en conflicte	% sobre el total
2003	3.307.017.284	228.876.791 €	7%
2004	10.144.851.920	533.957.490 €	5%
2005	8.820.825.564	680.037.331 €	8%
2006	9.555.303.129	439.510.542 €	5%
2007	10.295.029.870	1.192.807.413 €	12%
2008	8.424.733.412	1.114.008.950 €	13%
2009	10.097.791.988	1.645.447.318 €	16%
2010	8.684.433.331	1.348.096.999 €	16%
2011	10.573.767.328	1.754.541.635 €	17%
2012	11.125.127.030	1.739.518.249 €	16%
2013	13.971.930.651	1.631.917.190 €	12%
2014	14.017.250.941	2.850.059.031 €	20%
2015	17.050.020.044	4.826.491.625 €	28%
2016	19.334.546.041	4.776.369.493 €	25%
2017	19.042.812.468	4.562.669.805 €	24%

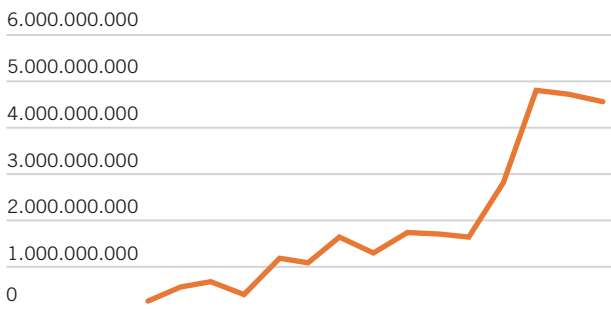
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade.

Taula 2. Exportacions d'armes europees autoritzades a països en conflicte sobre el total anual para el período 2003-2017

Any	Total període	Total autoritzades a països en conflicte	% sobre el total
2003	28.396.886.701	1.636.523.290	6%
2004	27.042.836.474	2.397.987.892	9%
2005	26.156.722.360	1.615.358.603	6%
2006	27.434.404.273	1.744.802.592	6%
2007	27.109.551.773	3.261.727.783	12%
2008	33.418.646.761	4.701.149.150	14%
2009	40.126.068.836	3.403.030.486	8%
2010	31.727.536.680	4.317.319.468	14%
2011	37.522.546.184	4.683.549.361	12%
2012	39.347.633.841	4.542.666.414	12%
2013	36.483.998.305	4.474.366.315	12%
2014	98.400.451.437	20.027.073.886	20%
2015	195.720.495.150	51.705.413.462 €	26%
2016	191.454.756.933	49.424.352.298 €	26%
2017	156.169.041.376	34.667.183.272 €	22%

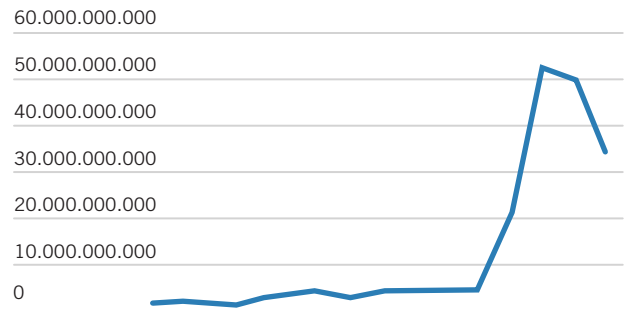
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade.

Gràfic 9. Exportacions d'armes europees realitzades a països en conflicte sobre el total anual per al període 2003-2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade (ENNAT).

Gràfic 10. Exportacions d'armes europees autoritzades a països en conflicte sobre el total anual per al període 2003-2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade (ENNAT).

12 COMERÇ D'ARMES, CONFLICTES I DRETS HUMANS.

Anàlisi de les exportacions d'armes europees a països en situació de conflicte armat i vulneracions de drets humans

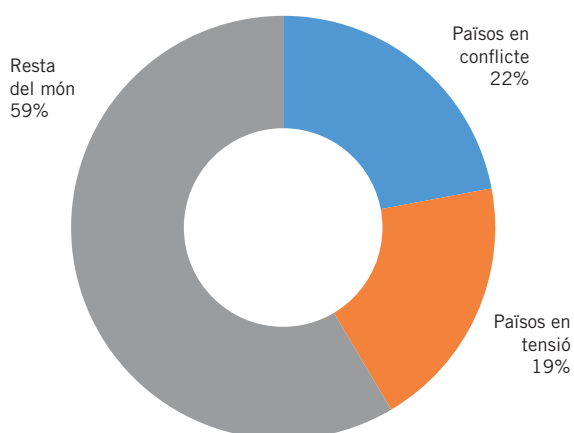
Les dades del SIPRI per a 2017 i 2018 mostren que les transferències d'armament a països en conflicte i tensió van suposar el 55% el 2017 i el 47% el 2018, de manera que aproximadament la meitat de les exportacions d'armes dels Estats membre de la UE el 2017 i 2018 van ser dirigides a països amb situacions securitàries d'instabilitat.

Taula 3. Exportacions d'armes d'Estats membre de la UE a països en conflicte i tensió l'any 2017

Any	Autoritzades	Realitzades
Total	156.169.041.376	19.042.812.468
Conflicte	34.412.585.811	5.107.903.981
Tensió	30.379.239.925	3.814.500.086

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade (ENNAT).

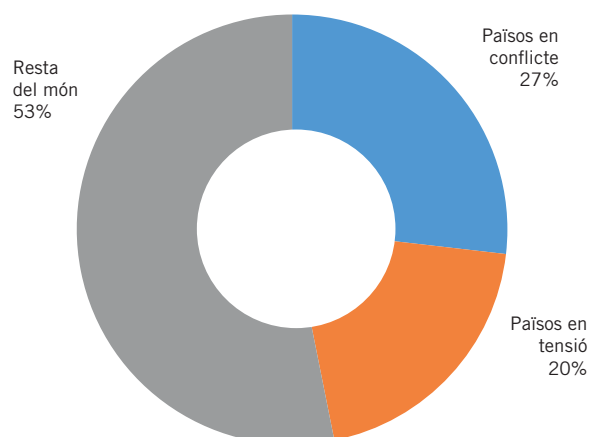
Gràfic 11. Exportacions d'armes autoritzades d'Estats membre de la UE a països en conflicte i tensió el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade.

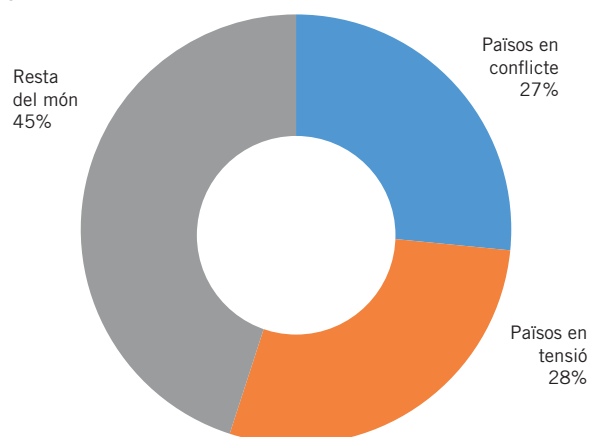
Segons les dades del SIPRI, d'entre tots els països en conflicte armat que van importar armament de països de la UE, destaquen els casos d'Egipte –amb el 30% de les transferències–, Turquia –28%–, l'Índia –15%– i el Pakistan –9%–.

Gràfic 12. Exportacions d'armes realitzades d'Estats membre de la UE a països en conflicte i tensió el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade (ENNAT).

Gràfic 13. Exportacions SIPRI d'armes realitzades d'Estats membre de la UE a països en conflicte i tensió el 2017

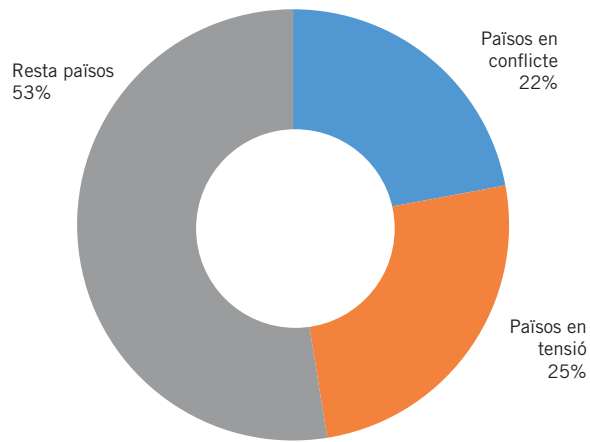
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) d'acord amb la metodologia del SIPRI

Taula 4. Exportacions SIPRI d'armes realitzades d'Estats membre de la UE a països en conflicte i tensió 2017 i 2018

Any	2017	2018
Total	8.671	6.339
Conflicte	2.303	1.399
Tensió	2.465	1.610

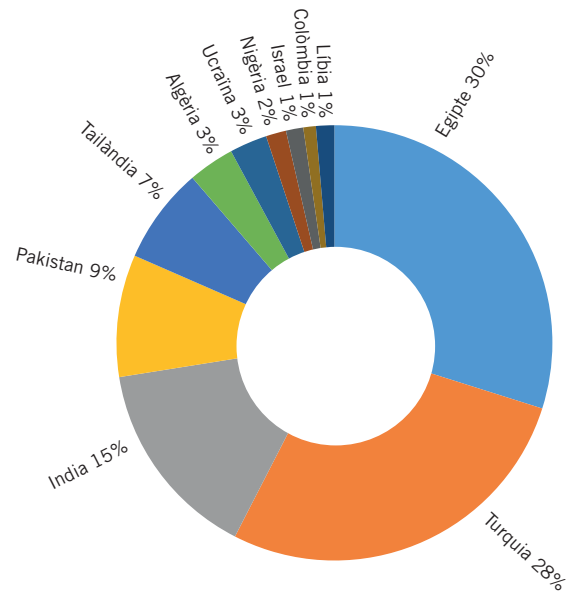
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade.

Gràfic 14. **Exportacions SIPRI d'armes realitzades d'Estats membre de la UE a països en conflicte i tensió el 2018**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) d'acord amb la metodologia del SIPRI

Gràfic 15. **Transferències SIPRI d'armament d'Estats membre de la UE a països en conflicte el 2018**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) d'acord amb la metodologia del SIPRI

3. CONFLICTES ARMATS EL 2018

Tendències globals de la conflictivitat armada el 2018.

Durant l'any 2018 es van registrar 34 conflictes armats⁸, una xifra semblant a la d'anys anteriors (33 casos el 2016 i 2017, 35 contextos el 2015, 36 el 2014, 35 el 2013).⁹ La major part dels conflictes armats es va concentrar a Àfrica (16) i Àsia (9), en línia amb anys anteriors. De la resta de casos, sis van tenir lloc a Orient Mitjà, dos a Europa i un a Amèrica. Més d'un terç dels contextos bèl·lics identificats en aquest informe (13) es van produir a 11 països que havien registrat importacions d'armes procedents de països europeus: Egipte, Algèria, Líbia, Israel, Colòmbia, l'Índia, Nigèria, el Pakistan, Tailàndia, Turquia i Ucraïna.¹⁰

Respecte a la intensitat de la violència,¹¹ els nou conflictes de major gravetat el 2018 van ser Líbia, Mali, Regió Llac Txad (Boko Haram), Somàlia, Sudan del Sud, l'Afganistan, l'Iraq, Síria i Iemen (al-houthistas). Alguns d'aquests casos van superar àmpliament el miler de morts en un any, com l'Afganistan, amb xifres de víctimes mortals que podrien superar els 43.000; Iemen, amb algunes estimacions que elevaven a 28.000 els morts al 2018, i un acumulat de més de 60.200 des de gener de 2016; o Síria, amb alguns balanços que apuntaven a 20.000 víctimes mortals al 2018, incloent prop de 6.500 civils –i un balanç de més de mig milió de morts des de l'inici de la guerra al 2011. Dos dels països receptors d'armament europeu patien conflictes armats considerats de màxima intensitat: Líbia i Nigèria (que forma part de la denominada Regió del Llac Txad, en la qual

opera el grup armat Boko Haram). En la resta de casos de conflicte armat, un 38% van ser de baixa intensitat (13 casos) i un 35% d'intensitat mitjana (12 casos).

Respecte a l'evolució dels conflictes al 2018, gairebé d'un terç dels casos va experimentar una escalada de la violència: Camerun, Mali, Regió Sahel Occidental, República Centreafricana (RCA), Colòmbia, l'Afganistan, Filipines (NPA), l'Índia (Jammu i Caixmir) –que va assistir a una escalada amb les xifres de letalitat més elevades des de 2009, Israel-Palestina –també amb les pitjors xifres des de 2014– i Iemen (al-houthistas). Cal destacar que tres d'aquests contextos (Colòmbia, l'Índia i Israel) van importar una quantitat significativa d'armes procedents de països europeus. No obstant això, en clau positiva, també cal assenyalar que si bé al 2017 el 40% de les guerres van ser d'alta intensitat, al 2018 aquest percentatge es va reduir fins a un 27%, una reducció significativa.

En relació amb les causes dels conflictes armats, la gran majoria de conflictes va tenir entre les seves motivacions principals l'oposició a les polítiques domèstiques o internacionals dels respectius governs o al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un determinat Estat, que van derivar en lluites per accedir al poder o erosionar-lo. L'un o l'altre element van estar presents en el 71% dels casos al 2018 (24 dels 34 casos). Entre aquests 24 casos, en 18 contextos hi havia actors armats que aspiraven a un canvi de sistema, majoritàriament per part d'organitzacions que s'atribueixen una

8. Aquest informe utilitza la definició de conflicte armat de l'Escola de Cultura de Pau, que defineix conflicte armat com "tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars o irregulars amb objectius percebuts com a incompatibles en el qual l'ús continuat i organitzat de la violència: a) provoca un mínim de 100 víctimes mortals en un any i/o un greu impacte en el territori (destrucció d'infraestructures o de la naturalesa) i la seguretat humana (ex. població ferida o desplaçada, violència sexual, inseguretat alimentària, impacte en la salut mental i en el teixit social o disrupció dels serveis bàsics); b) pretén la consecució d'objectius diferenciables dels de la delinqüència comuna i normalment vinculats a:

- demandes d'autodeterminació i autogovern, o aspiracions identitàries;

- oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat o a la política interna o internacional d'un govern, la qual cosa en tots dos casos motiva la lluita per a accedir o erosionar al poder;

- o control dels recursos o del territori"

9. Dels 34 conflictes armats al 2018, 33 continuaven actius en finalitzar l'any, ja que la situació de conflictivitat a la regió de Ogadén (Etiòpia) va deixar de ser considerada conflicte armat després de la signatura d'un històric acord de pau entre el Govern etíop i el grup armat ONLF, que es va produir en el marc d'una reducció dels nivells de violència i letalitat en els últims anys. En canvi, al 2018 es van registrar dos nous casos de conflicte armat: Camerun (Ambazonia/ North West i South West) –on la situació de violència que afecta des de 2016 a les regions de majoria anglòfona de Camerun i que enfronta a les Forces Armades i milícies i grups armats secessionistes entorn de demandes d'un nou estatus polític es va agreujar significativament al 2018– i Regió Sahel Occidental –on es va registrar un increment de la violència en el nord de Burkina Faso i en el nord de Níger per part de grups de tall gihadista.

10. Cal destacar que tant al Pakistan com a l'Índia es van registrar dos conflictes armats. A l'Índia, a l'estat de Jammu i Caixmir i el que enfronta a l'Estat amb el grup armat CPI-M (conegut comunament com Naxalites), mentre que al Pakistan es va registrar un conflicte armat a la regió de Baluchistan i un altre d'abast nacional entre l'Estat, amb el suport de tropes estatunidenques, i milícies talibanes.

11. L'Escola de Cultura de Pau defineix com a conflictes d'alta intensitat aquells que provoquen més de 1.000 víctimes mortals anuals a més de normalment afectar porcions significatives del territori i la població i implicar un nombre important d'actors (que estableixen interaccions d'aliança, confrontació o coexistència tàctica entre ells). Els conflictes de mitjana i baixa intensitat, en els quals es registren més de 100 víctimes mortals anuals, presenten les característiques anteriorment esmentades amb una menor presència i abast.

Taula 4. **Conflictes armats i importacions d'armes procedents de països de la UE el 2018**

ÀFRICA (16)	ÀSIA (9)	ORIENT MITJÀ (6)
Algèria (AQMI) -1992- Burundi -2015- Camerun (Ambazonia/North West i South West) -2018- Etiòpia (Ogadén) -2007- Líbia -2011- Mali (nord) -2012- Regió Llac Txad (Boko Haram) - 2011- RCA -2006- República Democràtica del Congo (Est) -1998- RDC (est-ADF) -2014- RDC (Kasai) -2017- Regió Sahel Occidental -2018- Somàlia -1988- Sudan (Darfur) -2003- Sudan (Kordofán Sud i Nil Blau) -2011- Sudan del Sud -2009-	Afganistan -2001- Filipines (NPA) -1969- Filipines (Mindanao) -1991- Índia (Jammu i Caixmir) -1989- Índia (CPI-M) -1967- Myanmar -1948- Pakistan -2001- Pakistan (Baluchistán) -2005- Tailàndia (sur) -2004-	Egipte (Sinaí) -2014- Iraq -2003- Israel-Palestina -2000- Síria -2011- Iemen (al-houthistas) -2004- Iemen (AQPA) - 2011-
		EUROPA (2)
		Turquia (sud-est) -1984- Ucraïna -2014-
		AMÈRICA (1)
		Colòmbia -1964-

En negreta els conflictes armats que transcorren en països que importen armes procedents de països de la UE. L'any indicat és el d'inici del conflicte armat.

agenda gihadista i que tracten d'imposar la seva particular interpretació dels preceptes islàmics. Entre aquests últims grups cal esmentar exemples

com l'autodenominat Estat Islàmic i les seves filials i organitzacions afins a diferents continents –ISIS va estar present a països com Algèria,

Taula 5. **Principals països importadors d'armes procedents de països de la UE al 2018**

Països importadors	Milions de TIV	Països importadors	Milions de TIV	Països importadors	Milions de TIV	Països importadors	Milions de TIV
COREA DEL SUD	706	JORDÀNIA	79	ARGENTINA	28	SRI LANKA	8
AUSTRÀLIA	572	FRANÇA	63	LITUÀNIA	23	SUÏSSA	10
EUA	445	INDONÈSIA	75	DINAMARCA	6	COTE D'IVOIRE	7
SINGAPUR	451	TAILÀNDIA	100	NIGÈRIA	21	GRÈCIA	7
EGIPT	418	ALEMANYA	10	PORTUGAL	18	NEPAL	7
ARÀBIA SAUDITA	400	POLÒNIA	61	MALÀSIA	16	LÍBAN	4
TURQUIA	387	CANADÀ	61	ESLOVÀQUIA	16	SUÈCIA	0
QATAR	269	MARROC	54	EL JAPÓ	21	URUGUAI	4
OMAN	237	ALGÈRIA	48	EL KAZAKHSTAN	13	BOTSWANA	3
BRASIL	226	IRLANDA	40	ANGOLA	12	KUWAIT	3
L'ÍNDIA	209	ITÀLIA	34	AZERBAIDJAN	17	SÈRBIA	3
ESPANYA	143	ISRAEL	18	COLÒMBIA	13	UCRAÏNA	39
TUNÍSIA	134	HONGRIA	35	LETÒNIA	10	EQUADOR	5
LA XINA	121	GEÒRGIA	34	LÍBIA (Cambra de Representants)	10	KENYA	2
HOLANDA	87	BAHRAIN	33	LÍBIA (Congrés Nacional General)	9	LESOTHO	1
PAKISTAN	127	ESTÒNIA	32	ÀUSTRIA	6		
REGNE UNIT	62	TANZÀNIA	30	MÈXIC	8	TOTAL	6339
FINLÀNDIA	45	EAU	26				
NORUEGA	79	BANGLADESH	25				

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) d'acord amb la metodologia del SIPRI

Líbia, Nigèria, Somàlia, l'Afganistan, el Pakistan, Filipines, l'Iraq, Síria, Iemen, entre altres–; les diverses branques d'Al-Qaeda que operen al nord d'Àfrica i Orient Mitjà –entre elles AQMI (Algèria i Sahel) i AQPA (Iemen)–; les milícies talibanes que operen a l'Afganistan i al Pakistan o el grup al-Shabaab a Somàlia. Així mateix, un altre factor destacat entre les causes principals van ser les disputes al voltant de demandes identitàries i d'autogovern, presents en el 59% dels conflictes (20 casos), lleugerament superior al 2017 (55%). Finalment, les disputes al voltant del control de recursos i del territori van ser una de les causes principals en gairebé un terç dels conflictes (10 casos), si bé és un factor que de manera indirecta va estar present en nombrosos contextos, perpetuant la violència a través de les economies de guerra.

La pràctica totalitat dels conflictes armats, un 82%, van ser conflictes interns internacionalitzats, en els quals alguna de les parts és forana, els actors armats del conflicte tenen bases o llancen atacs des de l'estranger i/o la disputa s'estén a països veïns. Aquesta xifra contrasta amb l'escàs nombre de conflictes armats de caràcter intern –RDC (Kasai), Filipines (NPA), l'Índia (CPI-M) i Tailàndia (sud)– o bé de conflictes internacionals –Regió Sahel Occidental i Israel-Palestina.

Entre els factors d'internacionalització dels conflictes armats vigents cal destacar la implicació de missions o operacions de l'ONU –entre elles MINUSCA a RCA, MONUSCO a RDC, UNAMID a Sudan o UNMISS a Sudan del Sud o MINUSMA a Mali– o bé d'organitzacions regionals, com la UA –AMISOM a Somàlia–, la UE –EUNAVFOR a Somàlia, renovada el 2018 fins al 2020– o l'OTAN missió Resolute Support a l'Afganistan–. Coalicions militars regionals i internacionals van continuar participant a conflictes armats. Entre elles, la Força Conjunta G5-Sahel (Mali, Burkina Faso, Níger, Txad i Mauritània); la Força Militar Conjunta Regional MNJTF (Nigèria, Níger, Txad i Camerun), que durant 2018 va llançar diverses ofensives de gran escala contra Boko Haram; el conglomerat de forces liderat per Aràbia Saudita i integrat per nou països (EAU, Bahrain, Kuwait, Qatar, Egipte, Jordània, el Marroc, el Senegal i Sudan) que combat a Iemen, i que durant l'any va intensificar el seu cercol al port de Hodeida; i la coalició internacional anti-Estat Islàmic (ISIS) Global Coalition Against Daesh–, establerta el 2014, liderada pels EUA i integrada per 71 països i quatre institucions (UE, Lliga Àrab, OTAN i Interpol).

La internacionalització dels conflictes armats actuals també es va reflectir un any més en les intervencions militars de tercers Estats, com la de França a Mali a través de l'operació Barkhane

o bé la dels EUA en diferents conflictes armats: Somàlia –on va dur a terme bombardejos de posicions d'al-Shabaab–; Sahel Occidental –amb operacions terrestres i aèries a Níger–; Líbia –amb atacs aeris contra grups de línia gihadista–; el Pakistan –amb nous atacs amb drons–; Iemen –en relació al conflicte amb l'AQPA–; o a Síria, país en el que també van intervenir altres països –com Rússia, l'Iran i Turquia– i en el que l'anunci per part dels EUA sobre la seva retirada de tropes (2.000 efectius) va generar alertes per les possibles conseqüències de major desestabilització si la sortida es produïa de manera de manera ràpida i no coordinada.

Els conflictes armats van tenir de nou al 2018 greus impactes en la població civil. L'informe anual del secretari general de l'ONU sobre protecció dels civils en conflictes armats publicat el 2018, que cobreix el període entre gener i desembre de 2017, va subratllar que la població civil va continuar sent la principal víctima dels conflictes armats, amb desenes de milers de civils mortes o greument lesionades com a resultat d'accions específicament contra objectius civils o fruit d'atacs indiscriminats. També cal destacar l'impacte dels conflictes armats sobre situacions de crisi humanitària. Cal fer especial atenció a casos com els de Iemen –la pitjor crisi humanitària a nivell mundial, amb més de 24 milions de persones en necessitat d'assistència, incloent 11,3 milions de nens i nenes–, l'Iraq –on 6,7 milions de persones, de les quals 3,3 menors, continuaven necessitant ajuda– o Síria, on es va aguditzar la crisi humanitària a la regió nord-oest, augmentant de 520.000 a 4,2 milions el nombre de persones necessitades d'ajuda humanitària en les àrees de Idlib i Aleppo. Van ser alarmants també molts altres casos, incloent entre altres, Burundi, on 3,6 milions de persones necessitaven ajuda humanitària al final de 2018, segons la OCHA; o RCA, on 2,9 dels 4,5 milions d'habitants del país, incloent 1,5 milions de menors, necessitaven ajuda humanitària.

Els conflictes armats van provocar nivells molt elevats de desplaçament forçat de població. Segons ACNUR, la població desplaçada forçosament en el món al final d'aquest any era de 68,5 milions, 2,9 milions més que l'any anterior. La població refugiada ascendia a 25,4 milions (19,9 sota mandat d'ACNUR i 5,4 palestins i palestines sota mandat de la UNRWA), mentre 40 milions de persones s'havien desplaçat dins de les fronteres dels seus països i altres 3,1 milions eren sol·licitants d'asil. El 2017 ACNUR estima que va haver-hi 16,2 milions de nous desplaçats (11,8 dins de les seves fronteres i 4,4

Taula 5. Països en conflicte armat amb nivells de discriminació de gènere mitjans, alts o molt alts

Nivells mitjans de discriminació	Nivells alts de discriminació	Nivells molt alts de discriminació	Sense dades
Burkina Faso	Chad	Afganistan	Algèria
Índia (2)	Mali	Camerun	Burundi
Tailàndia	Myanmar	Iraq	Egipte
RDC (3)	Nigèria	Níger	Israel
	RCA	Pakistan (2)	Líbia
		Iemen (2)	Níger
			Palestina
			Síria
			Somàlia
			Sudan (2)
			Sudan del Sud

-Entre parèntesi el nombre de conflictes armats en aquest país.

-En negreta, països entre els 70 principals importadors d'armes de la UE

-Font: Taula elaborada a partir dels nivells de la discriminació de gènere del SIGI (OCDE) i de les classificacions de conflicte armat de l'Escola de Cultura de Pau. El SIGI estableix cinc nivells de classificació en funció del grau de discriminació: molt alt, alt, mitjà, baix, molt baix.

de noves persones refugiades i sol·licitants d'asil). Segon el International Displacement Monitoring Centri, entre els països amb nivells més elevats de desplaçament intern destaquen Síria (6,7 milions), RDC (4,4), l'Iraq (2,6), Sudan del Sud (1,8) i Etiòpia (un milió). Segons ACNUR, més de dos terços de la població global refugiada procedia de cinc països: Síria (6,3 milions de persones), l'Afganistan (2,6), Sudan del Sud (2,4), Myanmar (1,2) i Somàlia (986.400 persones). Líban va ser un any més el país amb major número de població refugiada en relació a la seva població total (una persona refugiada per cada sis habitants), seguit de Jordània (1/14) i Turquia (1/28), sense incloure la població refugiada sota mandat de la UNRWA, també present de manera destacada a Líban i Jordània. En termes totals, els principals països d'acolliment van ser Turquia (3,5 milions), el Pakistan (1,4), Uganda (1,4), Líban (998.900), l'Iran (979.400), Alemanya (970.400), Bangladesh (932.200) i Sudan (906.600).

Paral·lelament, els conflictes armats a tot el món van continuar tenint un **impacte especialment greu en nens i nenes**. En el seu informe sobre menors i conflictes, publicat el 2018 i que analitza l'any 2017, el secretari general de l'ONU va identificar un nou increment de greus violacions dels drets humans contra nens i nenes. Entre les tendències, va assenyalar una intensificació del reclutament de nens i nenes en conflictes com RCA –on es va quadruplicar– i en RDC –doblant-se el número–, mentre en altres casos va seguir en nivells greus, com a Somàlia, Sudan del Sud, Síria i Iemen. Altres impactes sobre els menors van incloure les conseqüències derivades dels atacs a escoles i hospitals, els segrestos i la denegació d'accés a ajuda humanitària, entre altres. L'anàlisi sobre

els conflictes armats el 2018 va mostrar nous impactes. A Nigèria, Boko Haram va segrestar al febrer de 2018 a 110 nenes estudiants, la majoria alliberades un mes després de les negociacions. En el marc del conflicte que enfronta a Camerun a les forces estatals i a milícies secessionistes, almenys 70 col·legis havien estat incendiats al país des de l'inici de la crisi el 2016, amb nous atacs el 2018 contra escoles. A Burkina Faso almenys 250 escoles van ser tancades en els dos últims anys.

D'altra banda, actors armats en nombrosos conflictes van continuar perpetrant violència sexual i de gènere contra població civil, dones i nenes de manera significativa. Segons va denunciar l'ONU el 2018, al 2017 la violència sexual va continuar usant-se com a tàctica de guerra, terrorisme, tortura i repressió, així com una tàctica vinculada a l'economia de les guerres. A més, es va continuar utilitzant en molts casos com una estratègia de violència per a castigar a persones de determinat origen ètnic, afiliació política i creença religiosa, entre altres. En aquest sentit, casos com l'Iraq, Mali, Myanmar, Nigèria, RCA, RDC, Somàlia i Sudan del Sud van ser escenari d'aquesta tendència de manera alarmant, tal com va subratllar l'informe anual del secretari general sobre la violència sexual relacionada amb els conflictes. Segons l'ONU, la majoria de les víctimes eren dones i nenes en situació de marginació política i econòmica, en àrees rurals. Entre els impactes, cal assenyalar el trauma, estigma, pobresa, greus impactes en la salut, embarassos no desitjats. La violència sexual va continuar sent un element generador de desplaçament forçat de població, així com produïa també efectes de limitació de la llibertat de circulació.

La situació dels drets humans i el dret humanitari

En aquest apartat s'analitza el compliment de les obligacions internacionals en matèria de drets humans i dret humanitari en els 11 països analitzats, a fi de donar mostra de la relació que existeix entre la transferència d'armes i les violacions dels drets humans (DDHH) i el dret humanitari (DIH). Tal com es va establir una vegada més en la Resolució A/HRC/41/L.22/Rev.1 “Repercussions de les transferències d'armes en els drets humans durant els conflictes armats” aprovada pel Consell de Drets Humans al juny de 2019, sembla bastant probable que les esmentades transferències d'armes puguin emprarse per a cometre o facilitar violacions o vulneracions

greus del Dret Internacional dels Drets Humans (DIDH) o del Dret Internacional Humanitari (DIH).

Al ser una preocupació evident que les transferències d'armes a països que pateixen conflictes armats puguin socavar greument els drets humans de la població civil – especialment de les dones, els nens, els ancians, les persones amb discapacitat i els grups vulnerables–, en la part relativa a drets humans i dret humanitari es fa, en primer lloc, una anàlisi del nombre de tractats sobre DIH¹² i DDHH¹³ dels quals és part cada país que s'analitza, així com del nombre d'òrgans de vigilància d'aquests tractats als quals

12. Els tractats de dret humanitari que es prenen com a referència són els següents:

DIH1. Conveni de Ginebra (I) per a alleujar la sort que corren els ferits i els malalts de les Forces Armades en campanya. 12 d'agost de 1949.

DIH2. Conveni de Ginebra (II) per a alleujar la sort que corren els ferits, els malalts i els naufragats de les Forces Armades en la mar. 12 d'agost de 1949.

DIH3. Conveni de Ginebra (III) relatiu al tracte adequat als presoners de guerra. 12 d'agost de 1949.

DIH4. Conveni de Ginebra (IV) relatiu a la protecció adequada a les persones civils en temps de guerra. 12 d'agost de 1949.

DIH5. Protocol adicional als Convenis de Ginebra del 12 d'agost de 1949 relatiu a la protecció de les víctimes dels conflictes armats internacionals (Protocol I). 8 de juny de 1977.

DIH6. Protocol adicional als Convenis de Ginebra del 12 d'agost de 1949 relatiu a la protecció de les víctimes dels conflictes armats sense caràcter internacional (Protocol II). 8 de juny de 1977.

DIH7. Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional. Roma, 17 de juliol de 1998.

DIH8. Convenció per a la protecció dels béns culturals en cas de conflicte armat (H.CP). La Haia, 14 de maig de 1954.

DIH9. I Protocol per a la protecció dels béns culturals en cas de conflicte armat (H.CP.P). La Haia, 14 de maig de 1954.

DIH10. II Protocol per a la protecció dels béns culturals en cas de conflicte armat (H.CP.P). La Haia, 14 de maig de 1954.

DIH11. Convenció sobre la prohibició d'utilitzar tècniques de modificació ambiental amb finalitats militars o altres finalitats hostils (ENMOD). 10 de desembre de 1976.

DIH12. Protocol sobre la prohibició de l'ús, en la guerra, de gasos asfixiants, tòxics o similars i de mitjans bacteriològic (G.BC). Ginebra, 17 de juny de 1925.

DIH13. Convenció sobre la prohibició del desenvolupament, la producció i l'emmagatzematge d'armes bacteriològiques (biològiques) i tòxiques i sobre la seva destrucció. Oberta a la signatura a Londres, Washington i Moscou el 10 d'abril de 1972.

DIH14. Convenció sobre prohibicions o restriccions de l'ús de certes armes convencionals que puguin considerar-se excessivament nocives o d'efectes indiscriminats (CCW)

DIH15. Protocol sobre fragments no localitzables (Protocol I) (CCW.P.I*)

DIH16. Protocol sobre prohibicions o restriccions de l'ús d'armes incendiàries (Protocol III) (CCW.P.III*)

DIH17. Protocol sobre armes làser engegadores (Protocol IV) (CCW.P.IV*)

DIH18. Protocol sobre Prohibicions o Restriccions de l'Ús de Mines, Armes Trampa i Altres Artefactes. (Protocol II segons va ser esmenat el 3 de maig de 1996)

DIH19. Convenció sobre la prohibició del desenvolupament, la producció, l'emmagatzematge i l'ús d'armes químiques i sobre la seva destrucció. París, 13 de gener de 1993.

DIH20. Convenció sobre la prohibició de l'ocupació, emmagatzematge, producció i transferència de mines antipersones i sobre la seva destrucció. Oslo, 18 de setembre de 1997.

DIH21. Tractat sobre el Comerç d'Armes

13. Els tractats de drets humans que es prenen com a referència són els següents:

DDHH1. Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial

DDHH2. Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics

DDHH3. Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals

DDHH4. Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona

DDHH5. Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants

DDHH6. Convenció sobre els Drets del Nen

DDHH7. Convenció Internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars

DDHH8. Convenció Internacional per a la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades

DDHH9. Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat

DDHH10. Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals

DDHH11. Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics

DDHH12. Segon Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, destinat a abolir la pena de mort

DDHH13. Protocol Facultatiu de la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona

DDHH14. Protocol Facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de nens en els conflictes armats

DDHH15. Protocol Facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la venda de nens, la prostitució infantil i la utilització de nens en la pornografia

DDHH16. Protocol Facultatiu de la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants

DDHH17. Protocol Facultatiu de la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat

DDHH18. Convenció De Ginebra De 1951, sobre l'Estatut dels Refugiats i Protocol adicional de 1967

Taula 6. Dret Internacional Humanitari

	DH 1	DH 2	DH 3	DH 4	DH 5	DH 6	DH 7	DH 8	DH 9	DH 10	DH 11	DH 12	DH 13	DH 14	DH 15	DH 16	DH 17	DH 18	DH 19	DH 20	DH 21
Algèria	+	+	+	+	+R	+	/	-	-	-	+	+R	+	+	+	+	+	-	+	+	-
Colòmbia	+	+	+	+	+	+	+R	+	+	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	/
Egipte	+	+	+	+	+R	+R	/R	+	+	+	+	+	/	/	-	-	-	-	-	-	-
Índia	+	+	+	+	-	-	-	+	+	-	+	+R	+R	+	+	+	+	+	+	-	-
Líbia	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	-	+R	+	-	-	-	-	-	+	-	/
Nigèria	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+R	+		-	-	-	-	+	+	+
Pakistan	+R	+R	+R	+R	/	/	-	+	+	/	+	+R	+	+	+	+	+	+R	+R	-	-
Palestina	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+
Tailàndia	+	+	+	+	-	-	/	+	+	-	-	+	+	-	-	-	-	-	+	+	/
Turquia	+	+	+	+	-	-	-	+	+	-	/R	+	+	+R	+	-	+	+	+	+	/
Ucraïna	+	+	+	+	+	+	/	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+R	+	+	/

+ Estat Part   +R Estat Part amb Reserves   /Estat només signant-Estat no Part   /R Estat només signant amb Reserves

Font: Institut de Drets Humans de Catalunya

Taula 6. Dret Internacional Humanitari

	DDHH 1	CERD	DDHH 2	CCPR	DDHH 3	CESCR	DDHH 4	CEDAW	DDHH 5	CAT	DDHH 6	CRC	DDHH 7	CMW	DDHH 8	CED	DDHH 9	CRPD	DDHH 10	DDHH 11	DDHH 12	DDHH 13	DDHH 14	DDHH 15	DDHH 16	SPT	DDHH 17	DDHH 18
Algèria	+R	+	+R	+	+R	-	+R	-	+R	+	+R	-	+R	-	+	-	+	-	-	+	-	-	+R	+	-	-	+	+
Colòmbia	+	-	+R	+	+	-	+	+	+	-	+R	-	+R	-	+	-	+	-	-	+	+	+R	+R	+R	-	-	-	+
Egipte	+R	-	+R	-	+R	-	+R	-	+	-	+R	-	+R	-	-	-	+R	-	-	-	-	-	+R	+	-	-	-	+
Índia	+R	-	+R	-	+R	-	+R	-	+	-	+R	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	-	+R	+	-	-	-	-
Líbia	+R	-	+R	+	+R	-	+R	+	+	-	+	-	+	-	-	-	+R	-	-	+	-	+	+R	+	-	-	-	-
Nigèria	+	-	+	-	+	-	+	+	+	-	+	-	+	-	+	-	+	+	-	-	-	+	+R	+	+	+	+	+
Pakistan	+	-	+R	-	+R	-	+R	-	+R	-	+R	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+	-	+R	+	-	-	-	-
Palestina	+	++	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+	-	+	+	+	-	-	-
Tailàndia	+R	-	+R	-	+R	-	+R	+	+R	-	+R	+	-	-	+	-	+R	+	-	-	-	+	+R	+	-	-	+	-
Turquia	+R	-	+R	+	+R	-	+R	+	+R	+	+R	+	+R	-	-	-	+	+	-	+R	+	+	+R	+R	+	+	+R	+
Ucraïna	+R	+	+R	+	+R	/	+R	+	+R	+	+	+	-	-	+R	+	+	+	/	+	+	+	+R	+	+	+	+	+

+ Estat Part   +R Estat Part amb Reserves   /Estat només signant-Estat no Part   /R Estat només signant amb Reserves

Font: Institut de Drets Humans de Catalunya

se'ls ha reconegut competència per a denunciar violacions fins a l'any 2018, a fi de mostrar el nivell de compromisos internacionals que han adquirit i que serveixen de referència per a conèixer una part de l'estat que guarden els drets humans i dret humanitari en aquests països.

Amb aquesta informació, és fàcil de determinar, d'una banda, si els països han adquirit totes les obligacions internacionals que en matèria de drets humans i dret humanitari estableixen els sistemes universals existents, així com el seu compromís real, és a dir, si han signat i ratificat sense reserves els tractats dels quals són part o si, per contra, han

decidit no acceptar de manera plena i total aquestes obligacions en establir reserves o declaracions interpretatives que exclouen o acoten part de les obligacions que inclouen aquest tractats.

D'altra banda, aquesta anàlisi també permet determinar si els Estats estan oberts i són coooperants amb la vigilància internacional d'aquestes obligacions, així com l'obertura que tenen enfront dels òrgans creats específicament per a vigilar que els Estats compleixin amb els seus compromisos o puguin ser denunciats si són incapaços de donar solució a situacions que es presenten dins de les seves fronteres.

Nombre de tractats DIH	Nivell de compromís
De 14 a 21	Alt
De 7 a 13	Mitjà
De 0 a 6	Baix

Nombre d'òrgans de vigilància DIH reconeguts	Nivell d'exigibilitat d'obligacions
2	Fort
1	Feble
0	Molt feble

Nombre de tractats DDHH	Nivell de compromís
De 12 a 18	Alt
De 6 a 11	Mitjà
De 0 a 5	Baix

Nombre d'òrgans de vigilància DDHH reconeguts	Nivell d'exigibilitat d'obligacions
De 7 a 10	Fort
De 3 a 6	Feble
De 0 a 2	Molt feble

Font: Institut de Drets Humans de Catalunya

A partir d'aquests aspectes s'obté un primer estàndard que serveix com a referència per a l'anàlisi global que es fa i que de manera simple s'integra de la següent forma:

En segon lloc, s'estableix un panorama més actual de la situació dels drets humans a partir de dues referències. Una és el nombre de recomanacions que cada país ha rebut en la seva última revisió davant l'Examen Periòdic Universal (EPU) del Consell de Drets Humans de Nacions Unides. L'altra és el conjunt de fets notoris de violacions de drets humans que han estat notícia i que coincidentment es recullen en altres informes anuals sobre la situació dels drets humans al món. Amb aquests dos paràmetres, s'estableixen les situacions que més han preocupat la comunitat internacional en forma de recomanacions, i que a més s'han presentat durant l'any 2018 com a situacions que donen mostra de la realitat viscuda en aquest any en matèria de drets humans en cada país.

Finalment, amb tot l'anterior, s'estableix una breu conclusió per cada país i la relació que es pot identificar l'any 2018 entre la situació dels drets humans, el dret humanitari i la transferència d'armes.

3.1. Conflictes armats el 2018 a països importadors d'armes procedents d'Estats membre de la UE

3.1.1. ÀFRICA

Algèria

Síntesi del conflicte:

Algèria va ser escenari d'un cruent conflicte a la dècada dels noranta que va enfrontar a les forces de seguretat amb diversos grups armats després d'un procés d'ascens islamista al país en un context de crisi política, econòmica, i descontent social. La disputa es va iniciar després de la il·legalització del Front Islàmic de Salvació (FIS) després del seu triomf electoral davant l'històric Front d'Alliberament Nacional (FLN), que havia dominat l'escena política fins llavors. Als anys següents el conflicte armat va enfrontar a les forces de seguretat algerianes –secundades per milícies d'autodefensa– amb diversos grups, entre ells el Grup Islàmic Armat (GIA) i el Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GPSC, escindit del GIA). La guerra civil algeriana va deixar més de 150.000 víctimes mortals en els noranta i encara que els nivells de violència van descendir notòriament des de 2002, grups armats continuen operant al país nord-africà. Entre ells l'ex GPSC, que el 2007 va assumir el nom d'al-Qaeda al Magreb Islàmic (AQMI) –després de declarar la seva lleialtat a la xarxa d'Osama bin Laden– i s'ha convertit en una organització d'àmbit transnacional, protagonitzant diverses accions en països veïns d'Algèria. Més recentment, a AQMI s'han sumat altres grups com el Moviment per la Unitat i la Jihad a Àfrica Occidental (MUYAO), Signants de Sang o al-Mourabitoun i Jund al-Khilafa, filial de l'autoproclamat grup Estat Islàmic (ISIS) a Algèria.

Evolució al 2018

El conflicte armat a Algèria va continuar caracteritzant-se per nivells de violència de baixa intensitat. Durant l'any 2018 els diversos incidents que van involucrar principalment a les forces de seguretat algerianes i al grup armat AQMI van provocar la mort d'entorn de 50 persones, segons balanços informals. Els informes oficials del Govern algerià van destacar que al llarg de l'any van morir 32 militants en diverses operacions dutes a terme per l'Exèrcit Nacional Popular.¹⁴ Altres 25 presumptes membres del grup armat van ser arrestats, mentre que altres 177 persones sospitoses de formar part de les xarxes de suport de l'organització també van ser detingudes. Les operacions de les forces algerianes també van incloure decomisos d'arsenals. En aquest context, es van confiscar més de 700 peces d'armament, entre elles 338 fusells, 231 kalashnikov, 48 metralladores, 25 pistoles, 15 llançacoets, 498 obusos, 42 magranes i més de 90.000 bales de variat calibre. Addicionalment, es van identificar 499 presumptes refugis de militants armats i vuit recintes per a la fabricació d'explosius. En aques-

14. Bilan opérationnel de l'Armée Nationale Populaire durant l'anné 2018.

ta línia, segons les informacions oficials, també es van trobar i van destruir 512 bombes de fabricació artesanal i altres materials explosius. Les autoritats també van anunciar la rendició de 132 membres d'organitzacions armades i de 22 integrants de les seves famílies. Segons algunes fonts, les rendicions van augmentar després d'un acord proposat pel Govern amb l'auspici de França. Aquesta estratègia d'afavorir les rendicions de militants es va desenvolupar en paral·lel a accions de les forces de seguretat que van tenir com a objectiu alts càrrecs del grup armat. Durant els primers mesos de 2018 es va anunciar l'execució del responsable de relacions exteriors i del cap de propaganda de AQMI. Això es va sumar la mort d'un alt càrrec del grup a Tunísia, per part de les forces de seguretat d'aquest país.

En aquest context, algunes anàlisis van apuntar a un declivi de AQMI a Algèria a causa de múltiples factors que estarien minvant les seves capacitats operatives. Entre 2013 i 2018 les operacions de les forces militars haurien causat la mort d'uns 600 membres de la filial d'al-Qaeda a Algèria –incloent diversos alts dirigents del grup– i afectat severament les capacitats logístiques de l'organització. Aquestes dinàmiques, al costat del rebuig social a accions violentes de l'organització, les dificultats per a reclutar a nous militants, i la combinació d'estratègies del Govern algerià –repressives, però també conciliadores, a través d'ofertes per a la rendició dels seus militants– haurien afavorit l'afebliment i pèrdua d'influència territorial del grup.¹⁵ Davant aquest escenari, segons alguns analistes, AQMI hauria optat per desplaçar les seves operacions cap a l'est, a la zona fronterera amb Tunísia, i fins i tot, pretendria focalitzar les seves bases en aquest país. De fet, la branca tunisiana de AQMI, Okba Ibn Nafaa, estaria integrada principalment per ciutadans algerians. En paral·lel, AQMI estaria desplegant mesures per intentar atreure a simpatitzants i combatents del ISIS davant el declivi de les activitats d'aquest últim grup a Síria, l'Iraq i Líbia. No obstant això, altres anàlisis van destacar que AQMI no ha renunciat a continuar amb les seves ofensives de baixa intensitat a Algèria i a enfortir al grup en aquest país. En aquest escenari, Algèria va mantenir la seva política de securització i fortificació de fronteres. Finalment, cal esmentar que Algèria va continuar situant-se al capdavant de la despesa militar en el continent africà i entre els deu països amb major despesa militar del món, amb un total de 9.600 milions de dòlars al 2018.¹⁶ Algèria també es va situar com a cinquè importador d'armes a nivell global en el període 2014-2018. Les seves adquisicions van representar el 56%

de totes les compres d'armes a Àfrica en aquest període i van ser subministrades principalment per Rússia, la Xina i Alemanya.¹⁷

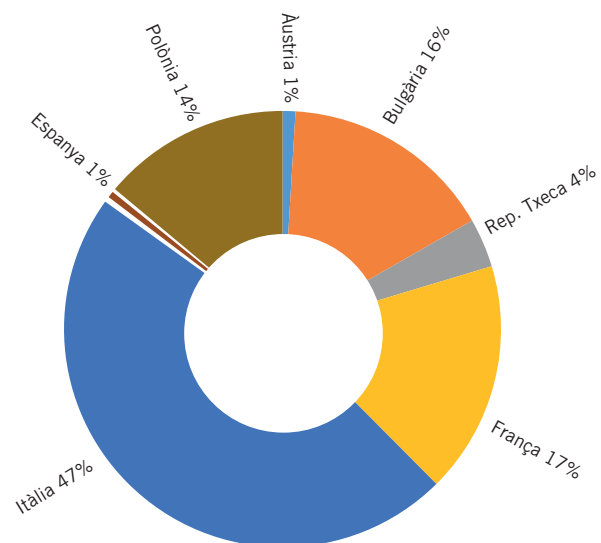
Exportacions d'armes

Alemanya va exportar, segons dades del SIPRI, 926 unitats del Fuchs, un vehicle blindat de transport militar, que van ser entregats al llarg de diversos anys. També apareix l'adquisició d'un vaixell de guerra d'Itàlia, o de patrullers de França. A ells cal afegir exportacions de diverses categories d'armament de Bulgària, Polònia i República Txeca el 2017, entre les que apareixen armes petites i lleugeres o tancs. Segons dades de la UE, al 2018 es van autoritzar exportacions per valor de 2.154 milions d'euros i es van realitzar 361 milions.

Drets humans i dret internacional humanitari

Fins a l'any 2018, Algèria havia ratificat 16 dels 21 tractats més importants de dret humanitari, sense acceptar de manera total les obligacions que li imposa el Protocol addicional als Convenis de Ginebra del 12 d'agost de 1949 relatiu a la protecció de les víctimes dels conflictes armats internacionals, així com del Protocol sobre la prohibició de l'ús, en la guerra, de gasos asfixiants, tòxics o similars i de mitjans bacteriològics.

Gràfic 16. Exportacions d'armes realitzades pels Estats membre de la UE a Algèria el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade (ENAAAT).

15. Dalia Ghanem y Djallil Lounnas, "Caliphate in Retreat", *Diwan*, Carnegie Middle East Center, 30 de mayo de 2018.

16. SIPRI, *Trends in world military expenditure 2018*, SIPRI Fact Sheet, abril de 2019.

17. SIPRI, *Trends in International arms transfers 2018*, SIPRI Fact Sheet, marzo de 2019.

No és part del Protocol sobre prohibicions o restriccions de l'ús de mines, armes paranys i altres artefactes, ni del Tractat sobre el Comerç d'Armes. Ha signat, però no ratificat l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional i va acceptar la competència de la Comissió Internacional d'Enquesta amb el que es poden presentar davant aquesta queixes contra Algèria per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari. D'altra banda, ha ratificat 14 dels 18 principals tractats internacionals de drets humans, encara que sense acceptar de manera plena vuit d'aquests. Dels nou tractats que estableixen un òrgan de vigilància de les obligacions internacionals, només ha acceptat la competència de tres: Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Racial, del Comitè de Drets Humans i del Comitè contra la Tortura.

Ha presentat en tres ocasions el seu Examen Periòdic Universal (EPU) davant el Consell de Drets Humans de Nacions Unides, on va passar de tenir 25 recomanacions l'any 2008 a 240 l'any 2017. D'aquestes últimes va acceptar 188 que en un gran nombre es refereixen a la ratificació de tractats dels quals no és part, al retir de reserves que té formulades en els tractats, a la implementació a nivell intern d'obligacions internacionals adquirides i al desenvolupament de tota mena d'esforços per millorar la defensa, protecció i garantia de drets humans en l'àmbit de govern i Poder Judicial.

En l'interès que centra aquest informe es pot destacar la recomanació, que va ser acceptada per Algèria, relativa a la necessitat de dur a terme recerques exhaustives dels crims de drets humans i abusos comesos durant el conflicte armat intern en la dècada de 1990; així com la recomanació que ratifiqui l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional. Ambdues no s'han complert i es mantenen vigents l'any 2018.

Dins de les recomanacions més recurrents i no expressament acceptades per Algèria, que demostren la situació dels drets humans (2018) en aquest país, es poden destacar totes les vinculades amb la vigència de la pena de mort, la situació de discriminació contra la dona, la vigència de la penalització de les relacions sexuals entre persones del mateix sexe i casos de discriminació en raó de l'orientació sexual.

També es destaquen els arrestos, difamació i persecució de la comunitat minoritària Ahmadi, les detencions arbitràries de participants en

manifestacions pacífiques, defensors i defensores dels drets humans, activistes i periodistes, especialment en aquest punt el relatiu al fet que les forces de seguretat algerianes han d'abstenir-se de fer ús excessiu o innecessari de la força per a dissoldre manifestacions pacífiques; així com el risc constant de les persones migrants a ser expulsades col·lectivament.

No ha presentat mai un informe d'avanç del compliment voluntari de recomanacions del EPU malgrat haver estat avaluat en tres ocasions.

Tant en els fets del passat que no han estat degudament investigats, com en l'ús excessiu de la força per part dels cossos de seguretat, s'ha de tenir especialment en compte la relació entre l'ús d'armes i les violacions de drets humans.

Així que, es pot concloure que Algèria tenia formalment un compromís alt però feble en matèria de dret internacional humanitari i mitjà i igualment feble en matèria de drets humans al ser part d'alguns tractats però no de la majoria dels seus mecanismes de vigilància. En la pràctica, el nivell es mostra baix i feble pel número i tipus de recomanacions que se li formulen en el EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenen les violacions de drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

Líbia

Síntesi del conflicte:

El derrocament del règim autocràtic de Muammar Gaddafi al 2011 després de més de quatre dècades en el poder, en el marc de les revoltes àrabs, va obrir un nou període d'instabilitat i incertesa a Líbia. El país nord-africà pateix des de llavors elevats nivells de violència associats a múltiples factors, entre ells la proliferació de grups armats; la fragmentació i feblesa política i institucional; les disputes pel control de territoris, recursos i rutes de trànsit i la projecció d'interessos d'actors regionals i internacionals que han alimentat la violència a través d'incursions armades, el suport de milícies afins i la provisió d'arsenals, malgrat l'embargament d'armes imposat al país. La situació es va agreujar a partir de 2014, quan es van configurar dos focus de poder paral·lels, un a Trípoli i un altre en Tobruk (Est). Els intents per reconduir la situació van derivar en un Acord Polític subscrit el 2015 sota l'auspici de l'ONU, però la implementació del pacte ha patit un persistent bloqueig a causa de les disputes de poder i la persistent competència d'actors armats en el terreny. El clima d'instabilitat i violència ha afavorit l'expansió de filials de ISIS i al-Qaeda en el territori –que encara que afeblides recentment, continuen operant a Líbia–, a més de greus vulneracions als drets humans de la població civil local i de les persones migrants i refugiades que arriben al país en el seu intent per arribar a Europa.

Evolució al 2018

Les dinàmiques del conflicte armat a Líbia van continuar caracteritzant-se pels enfrontaments violents entre múltiples actors armats en diferents fronts al llarg de tot el país. Els principals focus de confrontació armada van ser la capital, Trípoli; les ciutats de Bengasi, Derna (est) i la localitat de Sabha (sud), a més de diversos camps i instal·lacions petroleres en la costa, que també van ser escenari d'enfrontaments. Un dels fronts més actius va ser Trípoli, que va registrar fets de violència durant tot l'any. La violència a la ciutat es va intensificar a partir d'agost, amb el desplegament d'armament pesat en diversos punts de l'urbs. La intensitat de les hostilitats entre diverses milícies –algunes d'elles vinculades als ministeris de Defensa i d'Interior del Govern d'Acord Nacional– va provocar la mort de més d'un centenar de persones en el període d'un mes, va forçar el desplaçament forçat de milers de famílies i va destruir nombroses infraestructures. L'ONU va promoure un alto el foc que va derivar en una reducció dels enfrontaments, però fins a finals d'any Trípoli continuava sent escenari d'incidents. A la zona oriental del país, la violència es va materialitzar, entre altres formes, en atacs contra llocs de control, atacs amb explosius i enfrontaments entre les forces de grup armat Exèrcit Nacional de Líbia (LNA, per les seves sigles en anglès) del general Khalifa Hifter i milícies de línia islamista. El LNA també va protagonitzar xocs armats amb combatents vinculats al grup armat Petroleum Facilities Guard en diversos centres petrolers. En la zona meridional, milícies àrabs pròximes al LNA es van enfrontar amb milícies de la minoria tebu vinculades al Govern d'Acord Nacional a la zona de Sabha. Paral·lelament, durant l'any va persistir l'activitat de grups armats de línia gihadista com ISIS o AQMI i els EUA va realitzar diverses operacions aèries contra presumptes bases d'aquestes organitzacions en territori libi.

En aquest context, es van continuar denunciant vulneracions a l'embargament d'armes que pesa sobre el país des de 2011. Informacions extretes de informes d'experts a l'ONU van constatar que grups armats a Líbia continuaven rebent suport extern. Països com Unió dels Emirats Àrabs (EAU) o Egipte van ser assenyalats com a infractors de l'embargament en suport del LNA de Hifter, alineat amb el govern instal·lat a Tobruk i

que es nega a reconèixer al govern instal·lat a Trípoli, que compta amb el reconeixement de l'ONU.¹⁸ Segons alguns analistes, els esforços d'Egipte per promoure converses entre el LNA i el Govern d'Acord Nacional –que durant 2018 es van concretar en dues rondes de contactes–, pretenien en el fons afavorir una reunificació de les forces armades de Líbia i permetre així un aixecament de l'embargament d'armes que, des de la perspectiva del Caire, ha estat un obstacle per a la campanya de Hifter per ampliar el territori libi sota el seu control.¹⁹ Durant 2018 el Govern d'Acord Nacional també va reiterar les seves crides a aixecar l'embargament d'armes que pesa sobre Líbia. La restricció, no obstant això, va ser estesa a través de l'aprovació al juny de la resolució 2420 del Consell de Seguretat de l'ONU, que va ampliar un any més les mesures destinades a implementar l'embargament. Cal destacar que en paral·lel a les dinàmiques del conflicte armat, van persistir les profundes divisions en el pla polític que van continuar bloquejant la implementació de l'acord adoptat en 2015 i d'altres mesures promogudes per l'ONU amb la finalitat d'afavorir una transició i eradicar les pugnes de poder que enfronten a diversos actors del país nord-africà. Així, el cronograma d'implementació de l'acord va patir successius retards i processos clau com la conferència nacional i les eleccions van ser postergades.

En aquest context, es van continuar documentant els greus impactes del conflicte i la inestabilitat en la població civil. Segons dades de la missió de l'ONU al país, UNSMIL, entre gener i octubre de 2018 almenys 175 civils havien mort a causa de les hostilitats i 300 persones van resultar ferides. No obstant això, la pròpia UNSMIL reconeix que la xifra global de víctimes podria ser molt superior, ja que les seves estadístiques es limiten a les morts produïdes en enfrontaments, excloent altres defuncions com a resultat de pràctiques vinculades al conflicte (execucions, tortures, segrestos, entre altres). En paral·lel, organitzacions internacionals i la pròpia ONU van continuar denunciant altres greus vulneracions als drets humans de població civil en un context d'absoluta impunitat. El col·lectiu de persones migrants i refugiades va ser identificat com un dels més vulnerables, afectat per pràctiques com a arrestos arbitraris, segrestos, extorsions, treballs forçats, esclavitud, violència sexual i condicions inhumanes en els centres de detenció.²⁰

18. Al Jazeera, *Libya embargo violations: UN panel to report findings to UNSC*, 1 de març de 2018.

19. Khaled Mahmoud, "Sisi's Ambitions in Libya", Sada, Carnegie Endowment for International Peace, 30 de novembre de 2018.

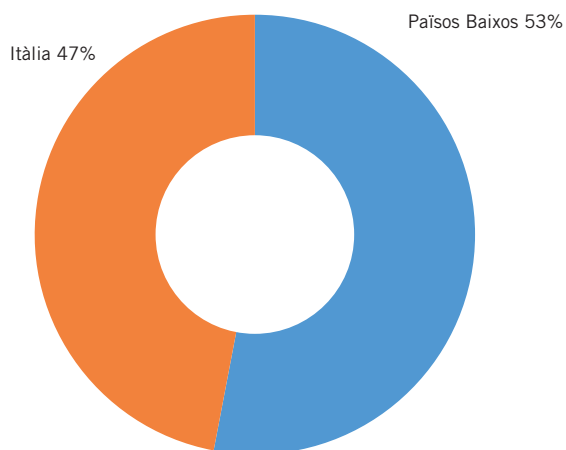
20. UNSMIL i UNHCR, *Desperate and Dangerous: Report on the human rights situation of migrants and refugees in Libya*, 18 de desembre de 2018.

Exportacions d'armes

Líbia²¹ va rebre equipament electrònic militar europeu el 2017, segons les dades de la mateixa UE, amb origen a Bulgària. Crida especialment l'atenció que Alemanya autoritzés el 2017 material militar de la categoria de vehicles militars i tancs, o que Regne Unit fes el mateix amb blindats i explosius. A més, es va transferir el 2017 amb lliurament el 2018 via Unió dels Emirats Àrabs un vaixell patruller a la Cambra de Representants del Govern libi de Tobruk, segons el SIPRI.

Segons les últimes dades disponibles del ENAAT, al 2017 es van autoritzar 2,2 milions d'euros d'armament a Líbia i es van realitzar exportacions per valor de més de 700 mil euros. Els països que van autoritzar l'enviament d'armament al país són Bulgària, Alemanya i Regne Unit. Mentre que segons dades de SIPRI els països que van realitzar exportacions van ser Itàlia i Països Baixos.

Gràfic 17. Transferències d'armament realitzades pels Estats membre de la UE a Líbia el 2018

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) d'acord amb la metodologia del SIPRI

Drets humans i dret internacional humanitari

A l'any 2018 Líbia era Estat part de 12 dels 21 tractats de dret internacional

humanitari que es troben vigents, sense adquirir totes les obligacions establertes en el Protocol sobre la prohibició de l'ús, en la guerra, de gasos asfixiants, tòxics o similars i de mitjans

bacteriològics. No ha ratificat l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional i no accepta la competència de la Comissió Internacional d'Enquesta, per el que no es poden presentar davant aquesta queixes contra Líbia per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari.

També era part de 12 dels 18 tractats de drets humans aprovats per Nacions Unides, establint reserves en la meitat d'aquests, per el que només està plenament obligat respecte a sis tractats. Per a 2018, només reconeix la competència del Comitè per a l'eliminació de la discriminació contra la dona, no així dels altres nou òrgans de vigilància dels tractats.

Ha presentat dues vegades el seu Examen Periòdic Universal (EPU), la primera al 2010 en la que se li van fer 120 recomanacions, i la segona al 2015 on se li van fer 212 recomanacions de les que va acceptar 171, moltes de les quals es mantenen vigents l'any 2018, com totes aquelles relacionades amb la necessitat que siguin ratificats els tractats dels quals no és part, fent-se especial èmfasi en l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional. En el mateix sentit, la importància que li ha de donar als drets humans en el procés que des de fa alguns anys es va iniciar amb la finalitat d'aprovar un nou text constitucional del país.

De les recomanacions més recurrents que també es mantenen vigents estan totes

aquelles dirigides al fet que totes les parts cessessin les hostilitats, que es busqués un diàleg per al restabliment de la pau i de l'ordre legal per al funcionament de les institucions que no s'ha aconseguit, perquè l'any 2018 ha continuat el conflicte, les forces armades afins als governs rivals, així com grups armats i milícies, van cometre amb impunitat violacions greus del dret internacional i abusos contra els drets humans, com ara atacs indiscriminats en zones densament poblades que van causar morts de civils, contravenint normes humanitàries bàsiques.

En el mateix sentit se li recomanava prendre totes les mesures necessàries per a posar fi a l'escalada de violència i continuar amb els esforços per a garantir el respecte dels drets i llibertats fonamentals de tota la població i el compliment del dret internacional humanitari, en particular els principis de distinció,

21. Les exportacions d'armament realitzades registrades pel SIPRI tenen per destinació dues faccions del Govern: Cambra de Representants (CdR) i el Congrés Nacional General (CNG).

proporcionalitat i precaució durant els atacs, que es mantenen vigents ja que l'any 2018 tots els grups armats immersos en les hostilitats havien segrestat, detingut arbitràriament, executat extrajudicialment i mantingut retingudes a milers de persones de manera indefinida. A més es van registrar casos de tortura i altres maltractaments en presons controlades tant pels grups armats, com les milícies i les autoritats estatals.

La situació de la violència i discriminació contra les dones, la impunitat de les violacions dels drets humans, els desplaçaments forçats interns que s'han donat, els atacs contra periodistes i les afectacions que nens i nenes pateixen, com no tenir possibilitat de continuar amb els seus estudis, són unes algunes de les qüestions que es continuen presentant i ja eren una preocupació dins del Consell de Drets Humans de Nacions Unides.

Una altra situació de gravetat és que persones migrants, refugiades i sol·licitants d'asil han patit de manera generalitzada i sistemàtica greus abusos i violacions de drets humans per part de funcionaris públics, contrabandistes de persones i grups armats.

No ha presentat mai un informe d'avanç del compliment voluntari de recomanacions del EPU malgrat haver estat avaluat en dues ocasions.

En aquest cas, és evident que les violacions més greus dels drets humans, que han

cridat l'atenció de la comunitat internacional, estan directament relacionades amb l'ús d'armes.

Així que, es pot concloure que Líbia tenia formalment un compromís baix i molt feble en matèria de dret internacional humanitari i baix i molt feble en matèria de drets humans en ser part d'alguns tractats però no de la gran majoria dels seus mecanismes de vigilància. En la pràctica, el nivell es mostra baix i molt feble pel número i tipus de recomanacions que se li formulen en el EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenen les violacions de drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

Nigèria

Síntesi del conflicte:

El grup armat islamista Boko Haram pretén enderrocar al Govern nigerià, reclama l'establiment d'un Estat islàmic a Nigèria i considera a les institucions públiques nigerianes com a corruptes i decadents. La secta, el nom oficial de la qual és Jama'atu Ahlis Sunna Lidda'awati wal-Gihad, que significa "Poble Compromès amb la Propagació del Gihad i els Ensenyaments del Profeta" s'ha donat a conèixer com Boko Haram, que significa "l'educació occidental és pecat". Des de la caiguda del califat de Sokoto sota el control britànic al 1903, califat que controlava una regió que comprenia el nord de Nigèria, Níger i el nord de Camerun, s'han generat periòdicament brots de violència i resistències per part de moviments integristes. Boko Haram es va fundar l'any 2002 encara que no va ser fins al 2009 quan va dur a terme accions armades per a promoure la creació d'un Estat islàmic en el nord de Nigèria, i l'execució per part dels cossos de seguretat nigerians del seu líder Mohammed Yusuf aquell mateix any va contribuir a agreujar la situació. El Govern ha dut a terme una escalada d'operacions contra el grup, que també ha comès nombrosos crims i abusos contra la població civil. Una filial del grup, Ansaru, també ha protagonitzat atacs al país. El desplegament de tropes i la formació de grups d'autodefensa ha contribuït a l'escalada de violència, i a partir de l'any 2015 el conflicte s'ha regionalitzat als països fronterers amb el Llac Txad: Txad, Níger i Camerun.

Evolució al 2018

El conflicte de dimensions regionals que protagonitza el grup armat Boko Haram va afectar principalment a Nigèria i, en concret, a l'estat de Borno, seguit dels estats de Adamawa i Yobe, amb incidents que van incloure atacs i atemptats de diverses faccions de Boko Haram contra objectius civils, com a mercats i camps de desplaçats; atacs contra bases militars; i enfrontaments, que van causar víctimes mortals i desplaçament forçat. El balanç de morts tant per accions de Boko Haram, com pels enfrontaments entre el grup i les forces de seguretat va ser de 1.622, segons la base de dades de Nigèria Security Tracker (NST),²² enfront dels 1.828 el 2017 i 1.605 el 2016. La situació de violència al país des de 2009 i les seves conseqüències als països veïns a partir de 2015 han situat aquest conflicte armat com un dels més letals a nivell mundial. Aquest any el grup va declarar la seva lleialtat a ISIS, i va incrementar els atacs suïcides, la majoria perpetrats per dones i, a vegades, també per nenes. Boko Haram progressivament s'ha transformat en una organització similar a altres grups gihadistes presents a la regió del Sahel, no vinculat al control

22. Del programa de Àfrica del Council on Foreign Relations, disponible en línea. Véase <https://www.cfr.org/Nigèria/Nigèria-security-tracker/>

efectiu del territori i emprant tàctiques de guerra basades en la generació de terror i en estratègies de *hit and run*.

Entre juny de 2011 i juny de 2018 el NST va documentar 2.021 incidents en els quals va estar implicat Boko Haram i que van causar la mort de 37.530 persones. En el mateix període, l'organització no governamental ACLED va identificar 3.346 incidents en els quals van morir 34.261 persones, que inclouen combatents de Boko Haram, membres de les Forces Armades i, en la seva majoria, població civil. Totes dues organitzacions, segons un estudi conjunt d'agost de 2018, identifiquen una escalada del conflicte des de 2012 aconseguint el seu màxim entre 2014 i 2015. A partir de 2016, el balanç de víctimes mortals va disminuir després de la campanya militar duta a terme per part de Nigèria des de finals de 2014 amb l'objectiu de recuperar el territori ocupat pel grup armat a la qual es van sumar tropes de les veïnes Camerun, Txad i Níger, així com la participació de mercenaris i milícies de seguretat privada, segons diverses fonts.

Al 2018 es van registrar nous episodis de segrestos de gran escala per part de Boko Haram. 110 nenes estudiants van ser segrestades en l'estat de Yobe al febrer. En la seva majoria van ser alliberades al març, després de negociacions amb la facció del grup liderada per Abu Mus'ab al-Barnawi. Segons alguns mitjans de premsa, el Govern hauria pagat rescat i alliberat a alguns presos a canvi. Fonts del Govern van informar que l'Executiu federal explorava la possibilitat d'un cessament permanent d'hostilitats, incloent una amnistia. No obstant això, va continuar la violència la resta de l'any, també amb nous segrestos, com el de 15 nenes a la regió de Diffa, a Níger, al novembre. Altres incidents de violència contra població civil van incloure un atemptat suïcida contra una mesquita en Gamboru (estat de Borno) al gener, en el que van morir 14 fidels; atacs contra l'enyataires, acusats de ser informants per Boko Haram, amb 20 morts en una única jornada de gener en Maiduguri (Borno); un triple atemptat suïcida contra un mercat en la localitat de Kondunga (Borno), amb una vintena de víctimes mortals; l'assassinat de 18 treballadors forestals, tirotejats, en la localitat de Gamboru (estat de Borno); un doble atemptat suïcida contra una mesquita i un mercat en la localitat de Mubi (estat de Adamawa) a principis de maig, que va matar a més de 80 persones i va ferir a unes 60; un altre atemptat suïcida als voltants del Govern local de Damboa (estat de Borno) que va matar a una trentena de persones i va causar ferides a prop de mig centenar, entre

molts altres incidents. Boko Haram també va matar a tres treballadors humanitaris i va segrestar altres tres en un atac al març en Rann (Borno), en el que també va matar a vuit soldats. Dos d'aquestes treballadores humanitàries segrestades, del CICR, van ser assassinades al setembre i octubre.

Nigèria va continuar col·laborant amb els Governos veïns de Txad, Camerun i Níger per a confrontar conjuntament a Boko Haram, amb el llançament d'ofensives de gran escala i operacions militars en diversos moments de l'any, que van causar nombroses baixes al grup i que també van resultar en alliberaments d'ostatges. D'altra banda, Amnistia Internacional va denunciar al maig violència sexual i de gènere per part de soldats nigerians i per membres de la seva milícia aliada, Civilian Joint Task Force, contra dones en campaments de població desplaçada per la violència de Boko Haram, incloent violacions –a vegades a canvi de menjar– i amenaces de violació, separació de dones i homes i confinament d'aquestes en camps satèl·lits. Així mateix, l'ONU va alertar sobre la repatriació forçosa per Camerun d'uns 400 refugiats i sol·licitants d'asil de Nigèria, denúncies rebutjades per l'Executiu camerunès. A més, va generar consternació i pressions locals i internacionals a Camerun la difusió d'un vídeo, al juny, en què diversos homes amb uniforme militar mataven a dues dones i als seus fills acusant-los de ser membres de Boko Haram.

Malgrat les al·legacions d'avanços significatius en la lluita contra el grup armat, en la segona meitat de l'any es van incrementar els atacs insurgents i algunes anàlisis van advertir sobre una creixent sofisticació dels atacs del grup i sobre el seu major accés a armament. Entre juliol i finals d'any, el grup va dur a terme més d'una quinzena d'atacs a bases militars. Entre ells, un atac contra una base en la localitat de Matele (Borno) al novembre, amb un balanç d'entorn de 40 soldats morts, que algunes fonts elevaven a 70 o fins i tot a un centenar i que l'Exèrcit reduïa a una vintena. Una facció de Boko Haram va prendre el control de la localitat de Gudumbali (Borno) al setembre –el que va desencadenar el desplaçament de milers de persones–, retirant-se un dia després. Així mateix, al desembre, insurgents van intentar prendre la localitat de Baga, prop de la frontera de Nigèria amb Txad, així com Monguno, que finalment van quedar sota control de Nigèria. Durant l'any s'havia fet palès el malestar entre sectors de l'Exèrcit, amb protestes de soldats nigerians que reclamaven majors recursos. D'altra banda, Mamman Nur, líder d'una de les faccions de Boko Haram, va ser assassinat al setembre,

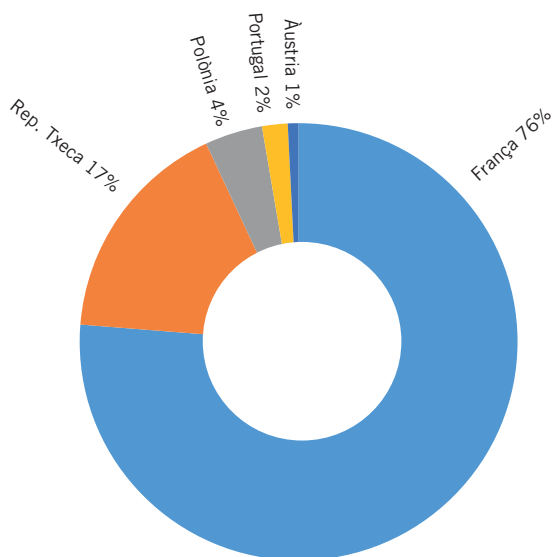
suposadament per membres més radicals del grup, crítics amb el que consideraven una aproximació més moderada de Nur.

Exportacions d'armes

Segons dades de la UE, el 2017 es van autoritzar exportacions d'armes per valor de 393 milions d'euros a Nigèria, i es van realitzar 15 milions en total.

Les adquisicions d'armament europeu per part de Nigèria se centren en vaixells de patrulla costanera a França, així com armes petites a República Txeca i Polònia el 2017.

Gràfic 18. **Exportacions d'armes realitzades pels Estats membre de la UE a Nigèria el 2017**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del European Network Against Arms Trade.

Drets humans i dret internacional humanitari

Fins a l'any 2018 Nigèria havia ratificat 15 dels 21 principals tractats de dret internacional humanitari que es troben vigents, sense adquirir totes les obligacions previstes en el Protocol sobre la prohibició de l'ús, en la guerra, de gasos asfixiants, tòxics o similars i de mitjans bacteriològics. Ha ratificat l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional i no accepta la competència de la Comissió Internacional de Recerca, amb el que no es poden presentar davant aquesta queixes contra Nigèria per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari.

Respecte als 18 principals tractats de drets humans aprovats en el marc de Nacions Unides és Estat part en 17 d'ells, sense adquirir a plenitud les obligacions, únicament respecte al Protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de nens en els conflictes armats. En aquest mateix àmbit fins a 2018 només havia acceptat la competència del Comitè per a l'eliminació de la discriminació contra la dona, el Comitè dels drets de les persones amb discapacitat i el Subcomitè per a la Prevenció de la Tortura; no així dels altres set òrgans de vigilància dels tractats de drets humans de Nacions Unides.

L'any 2018 va passar el seu tercer Examen Periòdic Universal (EPU), en el que li van ser formulades 290 recomanacions de les quals va acceptar 230. En comparació amb el seu primer examen, es va donar un increment considerable en les recomanacions, ja que l'any 2009 se li van fer 32 recomanacions de les quals va acceptar 30 que, com ocorre en pràcticament tots els països, les primeres es dirigeixen al fet que l'Estat ratifiqui els tractats dels que no és part, admeti la revisió o visita de mecanismes internacionals de drets humans i implementi les obligacions internacionals en tots els àmbits interns.

Algunes de les recomanacions que se li van formular i donen mostra de la situació del país en matèria de drets humans durant l'any 2018 tenen a veure amb la implementació de mesures, estratègies i esforços a fi de contenir el terrorisme i extremisme violent, especialment pels atacs que ha continuat fent el grup armat Boko Haram que van generar centenars de víctimes mortals.

L'aplicació de la pena de mort que es va fer durant aquest any és un altre dels motius de preocupació per la comunitat internacional, respecte a la qual cosa se li ha suggerit establir una moratòria, limitar el nombre de supòsits en els quals resulta aplicable i eliminar-la del seu sistema legal.

Els casos d'execucions extrajudicials, desaparicions forçades i tortura, es van continuar presentant malgrat les recomanacions que se li van fer a Nigèria per a millorar els seus sistemes legals, crear sistemes de registre d'aquests fets, així com d'investigar i sancionar als responsables d'aquestes conductes que haurien de considerar-se en tots els casos com a delictes.

Encara que se li va recomanar desenvolupar accions per a prevenir més eficaçment les violacions dels drets humans durant les operacions de les forces

de seguretat i en general totes les violacions dels drets humans comeses per les forces de seguretat, així com enjudiciar tots els sospitosos de responsabilitat penal en aquests casos, durant l'any 2018 es van registrar noves situacions on integrants de les forces de seguretat van estar involucrades.

Alguns periodistes i minories religioses van patir fustigacions i amenaces encara que se li havia recomanat a Nigèria que protegís els drets a la llibertat d'associació, expressió i reunió pacífica de tots els nigerians, amb independència del seu origen ètnic, religió, orientació sexual o identitat de gènere.

La situació de les dones i menors també va ser objecte de recomanacions, especialment pel que fa a l'exercici de drets, les afectacions a la seva integritat que pateixen i per ser víctimes de tràfic, situacions totes que es van presentar al llarg de l'any 2018, on es va reportar la mort violenta de diverses dones, el reclutament de menors en grups armats i la pràctica de mutilació genital de nenes.

No ha presentat mai un informe d'avanç del compliment voluntari de recomanacions del EPU malgrat haver estat avaluat en dues ocasions.

Com s'observa, tant en la lluita contra el terrorisme com en la pràctica d'execucions extrajudicials tant per forces de seguretat com per grups armats il·legals hi ha un ús d'armes, la qual cosa se suma al fet que al país durant aquest any es van presentar diferents fets de violència entre comunitats, en les que es va reportar l'ús d'armes de foc.

Així que, es pot concloure que Nigèria té formalment un compromís alt i feble en matèria de dret internacional humanitari i alt i feble en matèria de drets humans en ser part de la majoria de tractats però no de la gran majoria dels seus mecanismes de vigilància. En la pràctica, el nivell es mostra mitjà i feble pel número i tipus de recomanacions que se li formulen en el EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenen les violacions de drets humans que es van cometre al llarg del any 2018.

3.1.1. ÀSIA

ÍNDIA

Síntesi del conflicte:

L'Índia és escenari de diferents conflictes armats vinculats d'una banda a la configuració territorial del país després de la descolonització i el seu establiment com un Estat independent al 1947, i per un altre a les profundes desigualtats socials que l'han caracteritzat. El conflicte armat a l'estat indi de Jammu i Caixmir entronca amb la disputa per la regió de Caixmir que enfronta a l'Índia i el Pakistan des de la independència i partició de tots dos Estats, que en tres ocasions (1947-1948; 1965; 1971) s'han enfrontat de manera directa en un conflicte armat. Des de 1989, el conflicte armat es trasllada a l'interior de l'estat de Jammu i Caixmir, on diversos grups armats d'oposició s'enfronten a les forces de seguretat índies, des de posicions favorables a la independència total de l'estat o a l'adhesió incondicional al Pakistan. El conflicte armat que enfronta al govern indi amb el grup armat maoista CPI-M (conegut com naxalita, en honor a la ciutat en la que es va iniciar aquest moviment) afecta a més d'una desena d'estats de l'Índia i ha estat considerat pel Govern la principal amenaça a la seguretat del país. La insurrecció naxalita sorgeix a finals de la dècada dels seixanta del segle XX reivindicant l'eradicació del sistema de propietat de la terra, així com fortes crítiques al sistema de democràcia parlamentària, considerada com un llegat colonial. L'activitat armada i les operacions militars contra el grup han estat constants. La insurgència, per part seva, ha establert sistemes paral·lels de govern en aquelles zones, fonamentalment rurals, sota el seu control.

Evolució al 2018

El conflicte armat de major gravetat a l'Índia durant 2018 va ser el que transcorre a l'estat indi de Jammu i Caixmir. Seguint la tendència dels últims anys, la violència va escalar a l'estat i el conflicte va passar a ser considerat d'intensitat mitjana. Es van multiplicar els enfrontaments armats i la xifra de mortalitat vinculada al conflicte segons les dades recollides pel South Àsia Terrorism Portal va ser de 451 persones, gairebé un centenar més que durant 2017. Es va tractar de l'any més mortífer pel que fa a les persones mortes com a conseqüència directa del conflicte armat des de 2009 i també l'any amb el major nombre d'enfrontaments mortals des d'aquesta mateixa data. Segons aquesta mateixa font, el major nombre de persones mortes van ser insurgents, amb un total de 270 morts, seguits de membres de les forces de seguretat (95) i 86 civils, en línia amb les proporcions d'anys anteriors. No obstant això, altres fonts van oferir un balanç diferent de víctimes, i la Jammu and Kashmir Coalition of Civil Society va constatar 586 morts, a més d'altres greus violacions dels drets humans. Cal destacar que des de l'any 2016 el conflicte armat a Caixmir ha experimentat una greu intensificació. Al juliol de 2016 va morir a mans de les forces de seguretat

índies un conegut insurgent integrant del grup armat Hizbul Mujahideen, Burhan Wani, quan el domicili en el que s'amagava va ser assetjat per les forces de seguretat índies. Wani, de 22 anys, era considerat un dels insurgents més influents entre els joves caixmirs per la seva presència en les xarxes socials i se li atribuïa l'enfortiment de la seva organització i la millora de la imatge de la insurrecció entre la població. Posteriorment a la seva mort es van produir intenses protestes socials en les que van participar milers de persones. La seva mort, unida a la d'altres rellevants insurgents a la regió i a un impuls de les protestes socials a conseqüència dels excessos de les forces de seguretat expliquen en part l'increment dels enfrontaments i la tensió.

Durant 2018 es van registrar múltiples incidents violents, especialment en els districtes de Pulwana i Sophian i a conseqüència dels enfrontaments i de l'impacte de la violència en la població caixmir, es van multiplicar també les protestes socials. A l'abril es van produir greus enfrontaments en els que van resultar mortes 16 persones. A conseqüència dels disturbis que es van desencadenar posteriorment i la resposta de les forces de seguretat enfront dels manifestants que llançaven pedres, altres tres persones van resultar mortes. A més, es va convocar una vaga i les autoritats van decretar restriccions a la mobilitat, van desplegar efectius de seguretat addicionals i van suspendre l'accés a internet i a la telefonia mòbil. Nacions Unides es va fer ressò de la gravetat de la violència, i en l'informe de juny de 2018 de l'Oficina de l'Alt Comissionat per als Drets Humans sobre la situació a l'estat es recullen les denúncies d'execucions extrajudicials i ús excessiu de la força per part dels cossos de seguretat, així com assassinats de població civil i violència sexual per part de diferents actors armats irregulars i altres greus violacions de drets humans per part de totes les parts en conflicte. A més, cal destacar l'impacte en el conflicte de la tensió entre l'Índia i el Pakistan, en nivells molt elevats durant tot l'any, que no sols van implicar desacords diplomàtics, sinó que van derivar també en enfrontaments i violència a banda i banda de la frontera entre els dos països. Especialment greu va ser l'escalada de la violència al febrer, quan després d'un atac a una de les bases militars índies a Caixmir en el que van morir sis soldats, centenars de persones es van veure forçades a desplaçar-se. Des de 2016 i fins a mitjans de 2018, 150 persones havien mort a conseqüència dels intercanvis de foc entre l'Índia i el Pakistan, incloent nombrosos civils.

En paral·lel al conflicte armat a l'estat de Jammu i Caixmir, l'Índia també va ser escenari

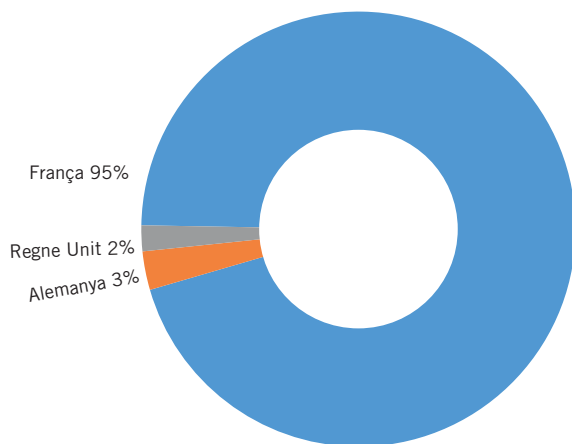
d'un altre conflicte armat que va afectar diversos estats. Les forces de seguretat índies es van enfrontar militarment a la insurrecció naxalita en un conflicte l'epicentre del qual va tenir lloc als estats de Chhatisgarh, Jharkand, Andhra Pradesh, Bihar, Maharashtra, Odisha i Telengana. Aquests estats concentren la major presència d'oposició armada i en tots ells es van produir enfrontaments armats al llarg de l'any que van resultar en víctimes mortals. Part de la violència que es va registrar durant 2018 va estar relacionada amb diferents cites electorals, enfront de les quals la insurrecció naxalita va promoure el boicot, especialment a l'estat de Chhatisgarh, que a més va ser el que va concentrar els nivells de violència més elevats durant tot l'any. De fet, segons les dades recollides per ACLED, aquest estat és el que ha registrat majors nivells de violència vinculats al conflicte armat amb la insurrecció naxalita des de l'any 2016, especialment enfrontaments entre les forces de seguretat i integrants del grup armat. També es van registrar actes de violència contra població civil, especialment extorsió i atacs contra persones acusades de ser informants de les forces de seguretat. Segons les dades sobre mortalitat vinculada amb el conflicte armat, durant l'any 2018 es van registrar 412 morts, de les quals una quarta part aproximadament van ser de civils (108), més de la meitat de persones vinculades a la insurrecció (231), i la resta d'integrants de les forces de seguretat índies (73). El 60% (248) d'aquestes morts es van produir a l'estat de Chhatisgarh. Entre els episodis de violència més destacables de l'any van estar els enfrontaments armats al districte de Gadchiroli, estat de Maharashtra, que van tenir lloc el mes d'abril, en els que van morir 34 insurgents –dels quals set eren dones– i als que van seguir enfrontaments que van causar la mort d'altres sis insurgents un dia després. Al març s'havia registrat enfrontaments a Chhatisgarh, a conseqüència dels quals van morir 10 insurgents i un policia i al maig les operacions policials en Odisha van ocasionar la mort a vuit insurgents. A més, es van produir diverses detencions d'intel·lectuals i defensors de drets humans acusats de formar part d'una suposada branca urbana de l'organització acusats de conspirar per assassinar al primer ministre Narendra Modi. Les detencions van ser denunciades per diversos defensors de drets humans. D'altra banda, cal destacar que durant l'any, mitjans de comunicació es van fer ressò de les propostes governamentals perquè les Forces Armades juguessin un paper més actiu en aquest conflicte.

Exportacions d'armes

Segons dades disponibles de la UE el 2017 es va autoritzar l'exportació d'armament a l'Índia per valor de més de 12.224.000 d'euros, i es van exportar per valor de 1.200 milions.

L'Índia adquireix tot tipus d'armament europeu, des d'armes petites i lleugeres fins a grans sistemes d'armes. Destaca l'últim any amb xifres de gran volum l'exportació efectiva d'avions de combat francesos, així com grans volums combinats de diverses categories d'armes de Suècia i Bulgària. Entre les grans adquisicions d'armament amb origen en els estats membre de la UE per part de l'Índia es troben els míssils antitanc MILAN.

Gràfic 19. Transferències d'armament realitzades pels Estats membre de la UE a l'Índia el 2018

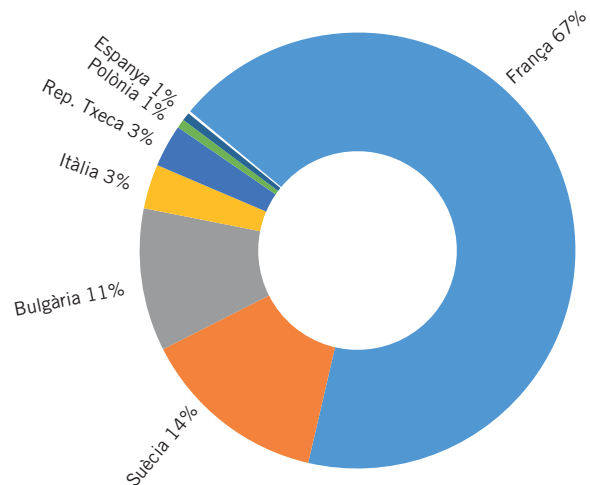
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Network Against Arms Trade. (ENAAT)

Drets humans i dret internacional humanitari

Per a l'any 2018, l'Índia era Estat part de 16 dels 21 tractats de dret internacional humanitari que es troben vigents, establint algunes condicions per a adquirir totes les obligacions en dos d'ells: el Protocol sobre la prohibició de l'ús, a la guerra, de gasos asfixiants, tòxics o similars i de mitjans bacteriològics i la Convenció sobre la prohibició del desenvolupament, la producció i l'emmagatzematge d'armes bacteriològiques (biològiques) i tòxiques i sobre la seva destrucció.

Cal destacar que no era part dels dos protocols addicionals als Convenis de Ginebra relatius a la protecció de les víctimes de conflictes

Gràfic 20. Exportacions d'armes realitzades pels Estats membre de la UE a l'Índia el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Network Against Arms Trade (ENAAT)

armats internacionals i conflictes armats sense caràcter internacional, ni a l'Estatut de Roma del Tribunal Penal Internacional i no accepta la competència de la Comissió Internacional d'Enquesta, de manera que no es poden presentar davant d'aquesta queixes contra l'Índia per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari.

En tant que és part de 10 dels 18 tractats en matèria de drets humans aprovats a l'àmbit de les Nacions Unides, tot i que ha formulat reserves en sis d'aquests 10, que per tant significa que únicament n'accepta 4 de manera plena. També és important destacar que l'any 2018 no accepta la competència contenciosa de cap dels deu òrgans de vigilància de tractats de drets humans de les Nacions Unides, és a dir, que contra aquest país no es poden interposar queixes individuals a aquestes instàncies.

Ha presentat en tres ocasions el seu Examen Periòdic Universal (EPU) davant el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides, on va passar de tenir 18 recomanacions l'any 2008 a 250 l'any 2017, d'aquestes últimes en va acceptar 152, de les quals un important grup es refereix a que ratifiqui els tractats de drets humans dels quals no és part, especialment el de la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants; així com la permissió de la visita dels mecanismes internacionals que l'hi han sol·licitat i la incorporació de les normes internacionals al seu sistema jurídic nacional.

Altres recomanacions que mostren la situació dels drets humans que existia en aquest país fins al 2018, tenen a veure amb les situacions de discriminació i violència que pateix la dona i algunes minories, especialment algunes de tipus religiós. Això últim està estretament relacionat amb casos en els quals alguns grups hindús radicals, mitjans de comunicació favorables al govern i autoritats de diferents àmbits han desqualificat a persones musulmanes; també amb el desplaçament que han patit comunitats Adivasis i crims d'odi contra població Dalit.

La violència i discriminació contra la dona, especialment però no exclusivament, per les morts o "crims d'honor", era un altre problema vigent que juntament amb els delictes sexuals s'ha demanat insistentment que siguin degudament investigats i sancionats a aquest país.

La necessitat de generar polítiques de desenvolupament econòmic sostenibles, que respectin el medi ambient i també els drets laborals de les persones que treballen a diversos sectors industrials, especialment evitant l'explotació laboral i el treball infantil, però també que es generin polítiques sostenibles que busquin eradicar la pobresa, són situacions que van originar en conseqüència recomanacions que es mantenen vigents l'any 2018.

El mateix passa amb la deplorable situació que es vivia als centres carceraris, amb l'excessiu ús de la força que s'ha exercit per agents de l'autoritat, els casos d'esterilització forçada, els casos de tràfic de persones, la fustigació que han patit persones que defensen els drets humans o el retrocés de la llibertat d'expressió.

Pel que aquí ens interessa, també es van fer recomanacions a l'Índia, que no van ser acceptades, respecte a la situació que es viu al Caixmir, especialment per l'ús d'armes i força letal contra la població civil; així com els fets de violència armada que s'han generat a l'estat de Jammu i Caixmir, presumptament per part de membres del grup armat Jamaat ud Dawa i del Front Unit d'Alliberament d'Assam, de la mateixa manera que a diversos estats del nord-est van succeir diversos casos de segrestos i homicidis.

No ha presentat mai un informe d'avançament del compliment voluntari de recomanacions de l'EPU tot i haver estat avaluat en tres ocasions.

Com s'observa, en el cas de l'Índia existien situacions de violacions dels drets humans on l'ús d'armes és evident i té una incidència directa sobre aquestes violacions.

Així doncs, es pot concloure que l'Índia tenia formalment un compromís alt però molt feble en matèria de dret internacional humanitari i baix i molt feble en matèria de drets humans en ser part d'alguns tractats però no de tots els seus mecanismes de vigilància. A la pràctica, el nivell es mostrava baix i molt feble pel nombre i tipus de recomanacions que se li van formular a l'EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenen les violacions de drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

Pakistan

Síntesi del conflicte:

Pakistan és l'escenari de dos conflictes armats diferenciats però interrelacionats entre si. El primer d'ells és el que enfronta les forces de seguretat del país amb la insurgència talibana i que té el seu origen a la intervenció internacional el 2001 a l'Afganistan. Després de la caiguda del règim talibà a l'Afganistan, membres d'aquest Govern i les seves milícies, així com diversos grups d'insurgents de diferents nacionalitats, entre ells al-Qaeda, es van refugiar a diverses agències tribals pakistaneses i els seus líders ho va fer a diferents ciutats (Quetta, Lahore o Karachi). Les operacions militars pakistaneses en cooperació amb els EUA van generar el descontentament de diversos dels grups d'origen pakistanès que formaven part de la insurgència talibana, donant lloc a la formació al desembre de 2007 del moviment talibà pakistanès (Tehrik-e Taliban Pakistan, TTP). Aquest grup va començar a cometre atemptats a la resta del territori pakistanès, tant contra institucions estatals com contra la població civil, donant lloc a un greu augment de la violència, amb atacs especialment dirigits contra les minories xiïta, Ahmadi i cristiana. Al juny de 2014, l'Exèrcit va llançar l'operació Zarb-e Azb per a eliminar la insurgència a les agències del Waziristan Nord i Sud. El segon dels conflictes té lloc al Balutxistan, la província més rica en recursos naturals, però amb taxes de pobresa entre les més elevades del país. Aquesta província ha estat escenari de quatre períodes de violència armada (1948, 1958, 1963-69 i 1973-77) protagonitzada per moviments insurgents que han reclamat més autonomia i fins i tot la independència. La insurgència armada va reaparèixer el 2005, amb atacs a infraestructures vinculades a l'extracció de gas. El grup armat d'oposició BLA es va convertir en la principal força opositora a la presència del Govern central, a qui acusen d'aprofitar la riquesa de la província sense que aquesta reverteixi en la població local. Com a conseqüència del ressorgiment de l'oposició armada, una operació militar es va iniciar el 2005 a la província, provocant desplaçaments de la població civil i enfrontaments armats. De forma paral·lela, es desenvolupa un moviment de la població civil que demana l'aclariment de la desaparició de centenars, si no milers, de balutxis a mans de les forces de seguretat de l'Estat.

Evolució al 2018

Pakistan va ser l'escenari de dos conflictes armats durant l'any 2018. El primer d'ells va enfrontar les forces de seguretat de el país amb la insurgència talibana en diferents emplaçaments, especialment a les províncies de Khyber Pakhtunkhwa (KP), Punjab i a les Àrees Tribals Federalment Administrades (FATA, per les sigles en anglès), que durant el 2018 van passar a formar part de la província de Khyber Pakhtunkhwa. El segon va transcórrer a la província de Balutxistan. Durant l'any 2018 van morir com a conseqüència dels diferents episodis de violència i enfrontaments armats en el conjunt del territori 1.133 persones, segons la xifres del Center for Research and Security Studies del Pakistan. Pel que fa al conflicte amb la insurgència talibana pakistanesa, durant el 2018 van morir 517 persones a les províncies de Khyber Pakhtunkhwa, Punjab i a les FATA. Durant l'any es van produir enfrontaments armats i atemptats entre les forces de seguretat i la insurgència talibana, que com a conseqüència de les operacions de seguretat dels últims anys s'havien desplaçat a zones on anteriorment no hi havia activitat, fet que elevar els dubtes sobre l'efectivitat real de l'estratègia militar per posar fi al conflicte armat. Així doncs, gran part de les faccions del grup armat talibà pakistanès TTP s'han desplaçat a districtes de KP com Tank i Dera Ismail Khan, i a zones de les FATA com Waziristan Sud i Kurram, tot i que alguns grups haurien tornat al Waziristan Nord. Al mes de febrer, el TTP va reconèixer que el número dos de l'organització, Khalid Mehsud, havia mort al Waziristan Nord com a conseqüència d'un atac amb dron dels EUA i al juliol, el líder del TTP des del 2013, Mullah Fazlu-llah, va morir a l'Afganistan, també en un altre atac amb dron coordinat entre les forces afganeses i nord-americanes. Encara que en menor proporció que anys anteriors, durant l'any es van produir atacs amb drons en diverses ocasions, causant la mort de 13 persones, segons les xifres recollides pel Center for Research and Security Studies del Pakistan. Un altre greu atemptat va tenir lloc al novembre al districte de Orakzai a KP, on l'explosió d'una bomba a un mercat va causar la mort d'almenys 35 persones. A més, es van produir nombrosos atemptats al període al voltant de les eleccions generals celebrades al juliol, que podrien haver causat la mort d'unes 200 persones, incloent dirigents polítics. Un dels més greus va succeir a Peshawar durant un míting del partit ANP en el que van morir 22 persones i 66 van resultar ferides, reivindicat pel TTP. Durant l'any es va produir la integració de les FATA a la província de KP, per estendre l'aplicació de la Constitució i acabar amb la legislació colonial

vigent fins aleshores. A més, es van deteriorar considerablement les relacions amb els EUA, fet que va portar a la retirada de l'ajuda militar econòmica nord-americana.

Pel que fa al conflicte armat a la província del Balutxistan, cal destacar que les xifres de mortalitat vinculades a aquest conflicte van superar per primera vegada a les de províncies epicentre del conflicte amb la insurgència talibana. Durant el 2018 es va registrar la mort de 407 persones al Balutxistan com a conseqüència d'entrenaments armats i atemptats violents. No obstant, donada la multiplicitat d'actors armats tant al Pakistan com a la pròpia província de Balutxistan, les dinàmiques del conflicte a la província es van superposar amb l'acció tant de la insurgència talibana com de l'ISIS, l'activitat armada al país s'ha incrementat notablement els últims anys. De fet, un dels atemptats més greus de l'any al Balutxistan el va cometre l'ISIS al juliol coincidint amb les eleccions generals del país, als voltants d'un col·legi electoral, on van morir 32 persones. La campanya electoral havia estat objecte constant de fets violents, amb alguns atemptats atribuïts a la insurgència talibana. Posteriorment, al mes d'agost va tenir lloc un dels atemptats més greus dels últims anys, que també va ser reivindicat per l'ISIS, encara que les forces de seguretat van assenyalar Lashkar-e-Jhangvi com a responsables de la seva autoria. Com a conseqüència d'aquest atemptat suïcida van morir 149 persones i unes altres 189 van ser ferides. L'atemptat es va produir durant un acte electoral del partit Balochistan Awami Party. Durant tot l'any es van produir novament múltiples atacs sectaris contra la comunitat hazara que van derivar en protestes socials al maig, després de diversos assassinats durant el mes d'abril. Les forces de seguretat i la insurrecció es van enfrontar repetidament durant tot l'any. Al gener cinc membres de les forces de seguretat van morir en una emboscada al districte de Kech. Al febrer, un atemptat suïcida va causar la mort a quatre soldats en els voltants de Quetta i al juny tres soldats van morir també a la capital de la província. Aquests enfrontaments van provocar un nombre indeterminat d'insurgents morts. Al desembre, sis membres de les forces de seguretat i quatre insurgents van morir en un enfrontament al districte de Kech. A més, es van repetir els atemptats per part de la insurgència nacionalista balutxi i al mes d'agost un autobús amb treballadors xinesos de la mineria va ser atacat pel grup armat BLA, causant ferides a diversos treballadors. Hi ha una important presència d'empreses xineses a la província treballant al Corredor Econòmic Xina Pakistan, al qual s'hi oposen els grups insurgents balutxis que reclamen un major control dels

recursos econòmics de la província per part de la població local.

Exportacions d'armes

Itàlia va ser el principal exportador d'armament identificat pel SIPRI al Pakistan, amb obusos autopropulsats, helicòpters de combat, canons navals per a ser incorporats en vaixells de guerra, així com 79 unitats del vehicle de combat d'infanteria alemany Puma de segona mà. A aquestes exportacions cal afegir les vendes de sistemes de míssils de defensa antiaèria i aeronaus militars suecs, així com avions de transport militar del Regne Unit. A més cal sumar les dades sobre exportacions realitzades el 2017 des de França i Espanya, tenint la certesa que en aquest últim cas es va tractar de la categoria d'armes petites i lleugeres. Segons la UE, el 2017 es van aprovar exportacions per valor de 2.183 milions d'euros i es van realitzar per valor de 232 milions d'euros.

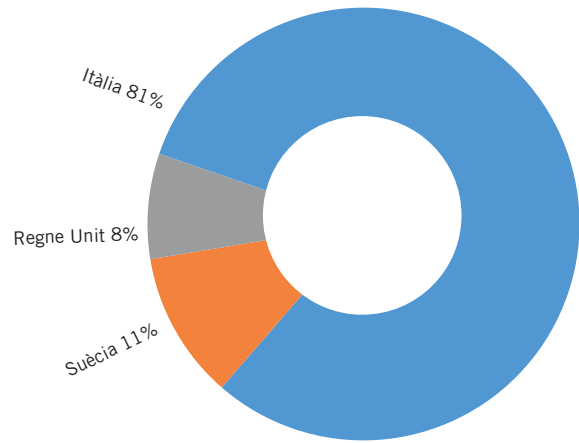
Drets humans i dret internacional humanitari

Per a l'any 2018, el Pakistan era Estat part de setze dels vint-i-un tractats principals de dret internacional humanitari, encara que no ha adquirit de forma total les obligacions contingudes en els quatre Convenis de Ginebra de 1949 que busquen protegir les víctimes i participants d'un conflicte armat internacional. No havia ratificat l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional i no accepta la competència de la Comissió Internacional d'Enquesta, de manera que no es poden presentar davant d'aquesta queixes contra el Pakistan per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari.

En tant que era part de deu dels divuit principals tractats de drets humans aprovats en el marc de les Nacions Unides, tot i que ha formulat reserves en 6, de manera que només ha adquirit obligacions plenes en quatre d'aquests. De la mateixa manera és important destacar que per a l'any 2018 no va acceptar la competència contenciosa de cap dels deu òrgans de vigilància de tractats de drets humans de les Nacions Unides, i que per tant no es poden interposar queixes individuals en aquestes instàncies contra aquest país.

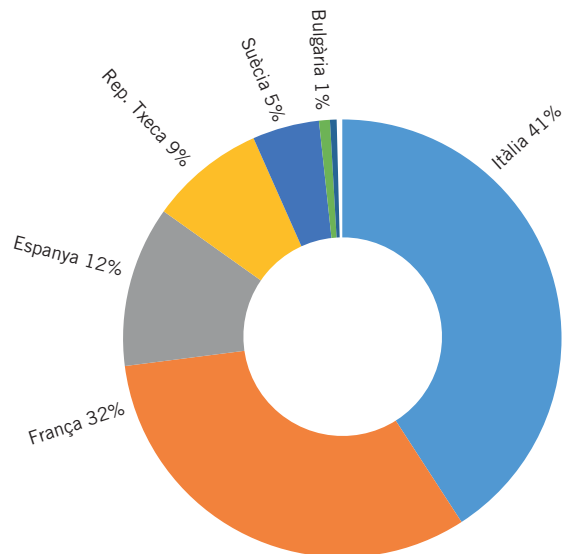
En tres ocasions ha presentat el seu Examen Periòdic Universal (EPU). En el primer cicle el 2008 se li van fer 51 recomanacions, de les quals en va acceptar 43. El 2017 se li van formular 289, de les que en va acceptar únicament 168, moltes de les quals es mantenen vigents en demanar-

Gràfic 21. Transferències d'armament realitzades pels Estats membre de la UE a Pakistan el 2018

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database.

Gràfic 22. Exportacions d'armes realitzades pels Estats membre de la UE a Pakistan el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Network Against Arms Trade (ENAAT).

li que ratifiqui els tractats de drets humans dels que no és part, que incorpori estàndards internacionals al seu sistema jurídic nacional o que faci esforços per millorar les institucions que en certa mesura poden vetllar pel respecte dels drets humans al país o que continuï i concreti els esforços per a la implementació del seu Pla Nacional de Drets Humans.

També era vigent la recomanació formulada per Portugal i d'especial interès en aquest informe, respecte a la necessitat d'establir un pla d'acció

nacional per a la implementació de la resolució 1325 de Consell de Seguretat (2000) sobre dones, pau i seguretat, així com criminalitzar explícitament el reclutament i ús de nens en hostilitats.

L'any 2018 es va mantenir el seguiment de gran part de les recomanacions que se li van formular en el seu últim EPU i que tenen a veure amb situacions que continuen presentant-se al país, com ara l'increment de la repressió de la llibertat d'expressió, especialment en contra de defensors i defensores de drets humans per expressions fetes a internet i altres mitjans electrònics, així com en contra d'altres sectors de la població a partir de la legislació relacionada amb la blasfèmia. En el mateix àmbit, les agressions i fustigament que van patir periodistes en diferents parts de país, com també els casos de desaparició forçada i execucions extrajudicials que continuen passant de manera habitual i no són degudament investigats i sancionats, generant impunitat.

En el mateix sentit va destacar el fet que les minories van continuar sent discriminades pel que fa al gaudi dels drets econòmics i socials, però també que segueixen patint agressions i sent víctimes de delictes que no són degudament investigats, especialment les minories ètniques i religioses, com els hazaras, dalit, cristians, hindús i ahmadis. Una situació de discriminació que continuen patint també transsexuals i dones, aquestes últimes sent assassinades en diversos casos en nom de l'"honor" tot i que des de l'any 2016 aquesta situació està tipificada com a delicte.

Tota la situació vinculada amb el terrorisme també va ser un tema important l'any 2018, ja que han continuat les operacions antiterroristes sense prendre les mesures necessàries per a prevenir les víctimes infantils, com d'altres sectors de la població civil, que era una situació que se li va recomanar fer en el seu últim EPU.

Finalment, en aquest panorama general no es pot perdre de vista que se li va recomanar per diversos Estats reinstal·lar la moratòria per a l'aplicació de la pena de mort que va estar vigent fins al 2014, recomanació que va rebutjar i durant l'any 2018 es van cometre diverses execucions a la força i es va rebutjar la commutació de diverses desenes de condemnes a pena de mort.

No ha presentat mai un informe d'avançament del compliment voluntari de recomanacions de l'EPU tot i haver estat avaluat en tres ocasions.

Com és evident, en aquest país es cometien violacions dels drets humans vinculades amb l'ús d'armes, especialment vinculades amb les operacions terroristes i antiterroristes, la participació d'infants en hostilitats armades, les execucions extrajudicials i els assassinats de diverses persones.

Així doncs, es pot concloure que el Pakistan tenia formalment un compromís alt i molt feble en matèria de dret internacional humanitari i baix i feble en matèria de drets humans en ésser part de la majoria de tractats però no de la gran majoria dels seus mecanismes de vigilància. A la pràctica, el nivell es va mostrar baix i feble pel nombre i tipus de recomanacions que se li van formular a l'EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenien les violacions de drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

Tailàndia

Síntesi del conflicte:

El conflicte armat actual enfronta l'Estat tailandès amb diversos grups insurgents que reivindiquen majors nivells d'autogovern i fins i tot la independència per a les províncies meridionals de majoria musulmana de Yala, Pattani i Narathiwat (i, en menor mesura, Songkhla). Les causes del conflicte estan vinculades a l'acord que van subscriure a començaments de segle XX al llavors Regne de Siam (avui Tailàndia) i Regne Unit (llavors potència colonial a l'actual Malàisia) sobre la partició de l'aleshores Sultanat de Patani, quedant alguns territoris sota sobirania de l'actual Malàisia i altres (les esmentades províncies del sud) sota sobirania tailandesa. La mobilització i violència política al sud del país es van incrementar notablement amb les mesures de centralització política i homogeneïtzació cultural i religiosa impulsades per Bangkok durant bona part del segle XX. El conflicte va arribar al seu zenit els anys seixanta i setanta i va remetre en les següents dècades gràcies a la democratització del país. No obstant això, l'arribada al poder de Thaksin Shinawatra el 2001 va comportar un increment de la polarització política i social a tot el país; un desmantellament de les mesures i estructures que havien propiciat un cert acomodament de les demandes i greuges de la minoria musulmana a les dècades anteriors; un dràstic gir en la política contra-insurgent -amb una clara militarització de la regió-, i, per tant, va precedir la re-emergència del conflicte armat el 2004, que segons alguns analistes s'ha convertit en el més letal del Sud-est Asiàtic.

Evolució al 2018

Els nivells de violència al sud de Tailàndia van ser els més baixos des de l'inici del conflicte el 2004, tot i que amb xifres de víctimes molt semblants a les de l'any anterior. Així, segons el centre d'investigació Deep South Watch, fins al novembre de 2018 havien mort 200 persones i unes altres 242 havien estat ferides en les quatre províncies meridionals de majoria musulmana. El 2017, segons aquest mateix centre, van morir 235 persones, mentre que el 2016 ho van fer 307, el 2015 van ser 246 i el 2014, any en què la junta militar va arribar al poder després d'un cop d'Estat, 341. En els quatre anys anteriors -des del 2010- les víctimes mortals sempre van ser superiors a 450. Segons Deep South Watch, des del 2004 s'han produït 20.109 incidents violents en els quals 6.903 persones han mort i 13.488 han resultat ferides. En la mateixa línia que la tendència decreixent de violència identificada per Deep South Watch, l'agència governamental Centre Administratiu per a les Províncies Frontereres Meridionals va declarar a finals d'octubre que el 2018 el nombre d'incidents violents vinculats al conflicte armat (140) s'havien reduït en un 70% respecte dels incidents registrats el 2011 (619). Segons Deep South Watch, la reducció dels nivells de violència observats el 2017 està en sintonia amb la disminució general dels llindars de violència que s'observa al sud de país des que la llavors primera ministra Yingluck Shinawatra iniciés converses de pau el 2013, que posteriorment van ser represes el 2015 per la junta militar que va deposar a Shinawatra.

Entre les causes per a explicar la reducció gradual de la violència al sud del país els últims anys, alguns autors apunten a una decisió estratègica del moviment insurgent (i en particular del principal grup armat, el BRN) de reduir les seves accions armades i seleccionar millor els seus objectius militars, per l'impacte negatiu que té entre la seva base social l'assassinat de civils. Altres veus, però, posen l'accent en l'estratègia de gestió del conflicte per part del Govern, que inclouria un major professionalisme d'alguns alts quadres de les Forces Armades - que es tradueix en menors denúncies per violacions dels drets humans-, un ús més restringit o estratègic de la força, una major implicació de l'Exèrcit en la implementació de programes de desenvolupament, un increment de la xarxa d'informants a nivell comunitari, certes concessions en matèria d'idioma i religió, o la continuació, encara que amb dificultats, de les negociacions de pau entre el Govern i MARA Patani -una organització paraigua que agrupa els principals grups insurgents del sud del país- o la posada en marxa de programes de reinserció per combatents que es rendeixin o s'entreguin. Respecte d'aquest

últim punt, cal destacar la rendició a mitjans d'agost de Nasori Saeseng, un dels principals líders del grup armat Pattani Islamic Mujahideen Movement. En línia amb la importància que últimament donen les Forces Armades a la delinqüència comuna com un dels factors explicatius de la violència al sud del país, durant l'any hi va haver analistes que van assenyalar que els nivells de violència de Yala, Pattani i Narathiwat no eren tan diferents dels que s'observen en altres províncies tailandeses frontereres amb Laos, Myanmar o Cambodja. Finalment, alguns analistes consideren que el Govern de Malàisia -que històricament havia estat acusat de connivència cap als grups armats tailandesos- ha pres una posició més assertiva i de menor tolerància amb el moviment insurgent després del descobriment d'una fàbrica d'armament del BRN per part de la Policia de Malàisia el 2017 i de l'aparent consolidació de l'Estat Islàmic al Sud-est Asiàtic (especialment a Mindanao).

Siguin quines siguin les causes de la reducció dels nivells de violència que semblen indicar tant les xifres oficials com les ofertes per centres de recerca, el moviment insurgent va seguir demostrant elevats nivells de coordinació en diversos moments de l'any. A tall d'exemple, al febrer 6 artefactes explosius van esclatar al districte de Yaring, seguits de tres més al districte de Yarang (provincial de Pattani); a l'abril 13 persones van resultar ferides a Sungai Kolok després de l'explosió de tres motocicletes carregades d'explosius; a finals de maig un total de 16 artefactes explosius van esclatar de manera simultània a 12 localitzacions de les províncies de Yala, Pattani i Narathiwat, impactant especialment a bancs, caixers automàtics i instal·lacions elèctriques; o a finals de juny i principis de juliol 5 bombes van esclatar durant diversos dies consecutius a plantacions regentades per propietaris budistes. Els mesos de més activitat insurgent van ser el juny (en els últims anys a la fi del Ramadà s'acostuma a produir un increment en el nombre d'incidents violents) i el novembre, amb 26 víctimes mortals a cada mes, segons dades de Deep South Watch. Per tant, tot i la clara reducció en els nivells de violència, la junta militar va expressar en diverses ocasions la seva preocupació per la situació d'inestabilitat al sud de país, com així ho demostra l'increment del pressupost militar de 2018 respecte al de 2017 en més d'un 5% o el fet que s'estengués novament la vigència del decret d'emergència que regeix a les províncies de Yala, Patani i Narathiwat des de l'any 2005 (s'ha prorrogat en 45 ocasions), propiciant les crítiques de nombroses organitzacions de drets humans. En efecte, a mitjans de novembre el Govern va perllongar per tres mesos l'estat d'emergència

que regeix al sud de país, tot i que per primera vegada des de llavors retirés aquesta mesura d'un districte de la provincial de Narathiwat (Sukhirin) i declarés haver-ho contemplat en altres districtes per la millora substancial de la situació de seguretat el 2018.

Quant a la situació política al conjunt de país, controlada pel Consell Nacional per a la Pau i l'ordre sorgit del cop d'Estat de 2014, no es van produir mobilitzacions socials massives ni episodis de violència destacables, però sí hi va haver un increment de les manifestacions i de la pressió nacional i internacional per a que el Govern retirés la prohibició de l'activitat política als partits i anunciés la data definitiva de les eleccions que haurien de permetre al país recuperar la democràcia i posar fi a la junta militar que governa des del maig de 2014. Així, malgrat les dràstiques restriccions sobre el dret d'associació i manifestació, en el primer trimestre del l'any es van registrar diverses mobilitzacions a Bangkok i altres ciutats de país després que el Govern posposés novament (per cinquena vegada) les esmentades eleccions i no concretés la data per a la seva celebració.

Exportacions d'armes

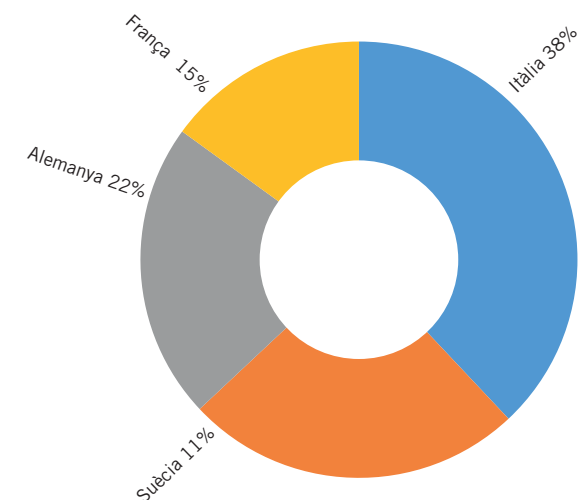
Segons dades de la UE, el 2017 es van autoritzar exportacions per un valor de 186 milions d'euros a Tailàndia i es van realitzar un total de 123 milions.

Tailàndia va adquirir diversos radars militars de Suècia, Alemanya, Holanda, per als seus sistemes d'armament naval, o el radar Lanza espanyol fabricat per Indra. També ha adquirit canons navals italians, míssils aire-aire IRIS-T d'Alemanya, míssils MICA de la francesa MBDA i helicòpters militars també de França. Les dades de la UE mostren que Espanya i Itàlia van transferir xifres rellevants d'armament, que en el cas espanyol pertanyien a la categoria d'aeronaus militars, encara que també a la de municions.

Drets humans i dret internacional humanitari

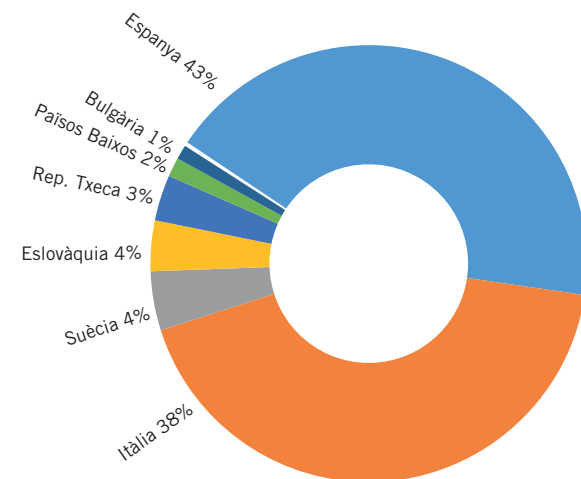
Per al 2018 Tailàndia era part de 10 dels 21 principals tractats de dret internacional humanitari, tots sense reserves, i va signar sense ratificar el Tractat sobre el Comerç d'Armes. El 2018 no havia ratificat l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional, només l'havia signat, i no accepta la competència de la Comissió Internacional d'Enquesta, de manera que no es

Gràfic 23. Transferències d'armament realitzades pels Estats membre de la UE a Tailàndia el 2018

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades són en milions de TIVs (Trend Indicator Values) segons la metodologia del SIPRI.

Gràfic 24. Exportacions d'armes realitzades pels Estats membre de la UE a Tailàndia el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Network Against Arms Trade. (ENAAAT)

poden presentar davant d'aquesta queixes contra Tailàndia per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari.

Tailàndia és part d'11 dels 18 tractats principals de drets humans aprovats en el marc de les Nacions Unides, encara que no accepta la totalitat de les obligacions previstes en 8 d'aquests 11

tractats. Destaca en aquest àmbit que per a l'any 2018 havia reconegut la competència de 3 dels 10 òrgans de vigilància dels tractats, sent aquests el Comitè per a l'eliminació de la discriminació contra la dona, el Comitè de drets de l'infant i el Comitè dels drets de les persones amb discapacitat, per la qual cosa respecte a aquests tractats es poden presentar denúncies o peticions individuals davant d'aquests òrgans.

L'any 2016 Tailàndia va passar la seva segona avaluació a l'Examen Periòdic Universal (EPU) al qual se li van fer 249 recomanacions, 66 més que a la primera avaluació, de les quals en va acceptar 187, les mateixes que en bona mesura s'han mantingut vigents l'any 2018 i que tenen a veure amb la necessitat que ratifiqui els tractats de drets humans dels quals no és part, així com que accepti la competència dels òrgans de vigilància respectius i doni un important impuls als continguts del seu nou text constitucional i legislació interna que tenen a veure amb els drets humans, a fi que siguin aplicables per autoritats de tots els nivells i els tribunals.

En aquest àmbit, preocupa especialment la manca d'aprovació d'una llei que prohibeixi els actes de tortura i una altra relativa a les desaparicions forçades, que era un compromís no només davant la comunitat internacional, sinó també a nivell nacional; així com reformar la norma jurídica que regula les presons, a fi d'establir mesures alternatives, descongestionar els seus centres penitenciaris i millorar tot el seu sistema carcerari.

En aquest àmbit legislatiu és rellevant per a aquest informe la recomanació que li va formular Panamà, relacionada amb la necessitat de criminalitzar el reclutament i la participació de nens a les forces armades i grups armats no estatals.

A més de l'anterior punt, tot i les recomanacions que se li van formular, durant l'any 2018 es va seguir negant una condició jurídica de refugiades a les persones que ho van sol·licitar, tot i que corrien perill de ser detingudes, recloses i expulsades del país. En el mateix sentit, no es van millorar les condicions dels treballadors migrants, de manera que es van continuar presentant situacions d'explotació, abusos i detencions en centres que no compten amb condicions adequades per a aquesta finalitat.

De la mateixa manera ha estat motiu d'interès internacional la repressió que es fa de l'exercici de la llibertat d'expressió, especialment quan en aquest any van continuar les detencions i processos penals en contra d'activistes, periodistes, juristes, personalitats públiques i polítiques que han expressat crítiques i opinions respecte al govern encapçalat per una junta militar i la monarquia. En aquest sentit, més de 130 activistes pro democràcia van ser acusats d'assemblea il·legal el 2018 per haver pressionat pacíficament al govern a aixecar les restriccions als drets bàsics i celebrar les eleccions promeses des de feia molt i que van ser novament posposades per al 2019.

En pràcticament tots els drets humans es mantenen fortes restriccions ja que l'última Constitució va incrementar els poders del govern militar i va reduir els mecanismes de control en tots els àmbits.

Ha presentat una vegada un informe de mig terme respecte a l'avançament del compliment voluntari de recomanacions del seu segon cicle de l'EPU. Com s'observa, la gran majoria de violacions als drets humans que es van reportar a Tailàndia l'any 2018 no tenen necessàriament relació directa amb les armes; però, al estar el país sota el govern d'una junta militar, és àmpliament conegut que l'ús de la força armada és sempre una possibilitat per als que exerceixen el govern.

Així doncs, es pot concloure que Tailàndia tenia formalment un compromís baix i molt feble en matèria de dret internacional humanitari i baix i feble en matèria de drets humans a l'ésser part de la majoria de tractats però no de la gran majoria dels seus mecanismes de vigilància. A la pràctica, el nivell es mostra baix i molt feble pel nombre i tipus de recomanacions que se li formulen a l'EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenen les violacions dels drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

3.1.3. AMÉRICA

Colòmbia

Síntesi del conflicte:

El 1964, en el marc d'un pacte d'alternança de poder entre els partits Liberal i Conservador (Front Nacional) que exclouïa altres opcions polítiques, neixen dos moviments d'oposició armada que es plantegen la presa del poder: l'ELN (de composició universitària i obrera i inspiració guevarista) i les FARC-EP (de tendència comunista i agrarista). En els setanta sorgeixen diversos grups com ara el M-19 i l'EPL que acaben negociant amb el Govern i impulsant una nova Constitució (1991) que estableix els fonaments d'un Estat Social de Dret. A la fi dels vuitanta van aparèixer diversos grups paramilitars instigats per sectors de les Forces Armades, terratinents, narcotraficants i polítics tradicionals en defensa de l'estatus quo mitjançant una estratègia de terror. A finals de la dècada dels noranta les FARC havien aconseguit un enfortiment important de l'organització, aconseguint aglutinar vora 17,000 combatents. No obstant això, amb l'arribada de el president Álvaro Uribe al poder s'inicia una fase de contrainsurgència intensa mitjançant la coneguda com Política de Seguretat Democràtica, amb un desplegament militar sense precedents, que va comptar amb el suport dels EUA en el marc del Pla Colòmbia. Aquesta ofensiva i l'auge del paramilitarisme van afeblir militarment els grups armats. En paral·lel al desenvolupament del conflicte armat, l'activitat del narcotràfic ha impregnat i influït a l'esfera econòmica, política i social, contribuint a l'increment de la violència per la implicació de tots els actors involucrats en el conflicte.

Evolució al 2018

El conflicte armat a Colòmbia va patir un deteriorament durant l'any com a conseqüència de la fragilitat del procés de pau i de la finalització de l'acord d'alto el foc entre el Govern i la guerrilla de l'ELN, així com de les enormes dificultats que enfronta el procés de desmobilització de les FARC. Durant 2018 al voltant de 200 persones podrien haver mort com a conseqüència dels enfrontaments entre els diferents actors armats actius al país, xifra a la qual cal sumar els assassinats de líders socials, 164 segons les dades de la Defensoria del Poble i 226 segons INDEPAZ, superant per tant el nombre d'assassinats d'anys anteriors (117 el 2016 i 170 el 2017). En aquest sentit, cal destacar que l'Observatori de Memòria i Conflicte del Centre Nacional de Memòria Històrica va revelar que com a conseqüència del conflicte armat, entre 1958 i juliol de l'any 2018 havien mort 262.197 persones. El deteriorament del conflicte observat el 2018 contrasta amb la desescalada de la violència que es va produir el 2017 com a conseqüència de l'inici formal de les negociacions de pau entre l'ELN i el Govern -que va portar a la signatura d'un alto el foc de caràcter bilateral temporal, vigent entre l'1 d'octubre de 2017 i

el 9 de gener de 2018-, així com de la signatura de l'acord de pau amb les FARC el 2016, que va comportar el desarmament i la desmobilització d'aquest grup armat -en un procés verificat per l'ONU- i l'absència de nous enfrontaments entre les FARC i les forces de seguretat colombianes.

Pel que fa al conflicte entre l'Estat i l'ELN, durant pràcticament tot l'any es van registrar enfrontaments armats entre les forces de seguretat i l'ELN i el grup armat va persistir en accions com segrestos i atacs a infraestructures. A més, també es van produir episodis de violència entre l'ELN i grups paramilitars, així com enfrontaments entre l'ELN i el grup armat EPL, provocant el desplaçament de milers de persones a Catatumbo. Aquesta ciutat del departament de Nariño va ser un dels epicentres de la violència durant l'any, en una pugna pel control del territori i els recursos econòmics vinculats al narcotràfic i al petroli i amb una elevada presència de diferents actors armats. Els enfrontaments entre l'ELN i l'EPL també van obeir a la voluntat d'assumir el control de zones anteriorment ocupades per les FARC. El 2017 ja es va observar l'increment de la violència i els homicidis després de la retirada de les FARC en uns setanta municipis del país que van ser ocupats per l'ELN o per organitzacions armades de caràcter paramilitar.

Pel que fa a les dinàmiques bèl·liques entre les Forces Armades i l'ELN, la violència es va incrementar notablement a principis d'any després de l'intent fallit de signar una extensió de l'acord d'alto el foc en vigor des de l'octubre de 2017 i de la suspensió de les negociacions a finals del gener. Al llarg de tot l'any no es va renovar l'acord d'alto el foc, tot i que es van produir cessaments d'hostilitats durant les diverses cites electorals que van tenir lloc aquell any. Al febrer, per exemple, l'ELN va anunciar una treva unilateral entre el 9 i el 13 de març amb motiu de les eleccions legislatives, cridant en paral·lel a una represa de les negociacions. El Govern va considerar la treva un gest positiu, fet que va portar a que les dues parts anunciessin la represa de les negociacions just després de la celebració de les eleccions, després d'una suspensió de dos mesos. Tot i que les dues parts van decidir no donar per finalitzades les negociacions després de l'anunci per part del president equatorià, Lenin Moreno, que el Govern de l'Equador deixava de ser garant i, per tant, també seu dels diàlegs, la victòria electoral d'Iván Duque a les eleccions presidencials del 27 de maig va propiciar la suspensió de les negociacions a l'agost, a l'espera d'adoptar una decisió definitiva sobre la continuïtat del procés. Al desembre l'ELN

va anunciar una treva nadalenca de 12 dies -entre el 23 de desembre i el 3 de gener-, reclamant la continuïtat de les negociacions de pau. El president Duque va respondre a la declaració de l'ELN assenyalant que l'única manera de generar confiança era mitjançant l'alliberament dels segrestats i acabant amb els fets criminals.

Respecte a la situació del partit FARC i els seus antics combatents, es van identificar greus obstacles en el procés de reincorporació i també pel que fa a la participació política. En el seu informe de seguiment de compliment de l'acord de pau, l'Institut Kroc va assenyalat que persistien reptes molt importants en l'aplicació de mesures relacionades amb les garanties de seguretat i protecció -continuen els assassinats de persones defensores dels drets humans i d'antics integrants de les FARC. Així mateix es va subratllar que el procés de reincorporació d'excombatents està sent lent i ple de dificultats i que persisteixen reptes importants normatius i institucionals - especialment pel que fa a la Jurisdicció Especial per a la Pau (JEP), o les Circumscripcions Transitòries Especials de Pau, entre d'altres aspectes. Cal destacar que a l'abril es va produir la detenció de l'antic comandant Jesús Santrich, acusat de narcotràfic, encara que les FARC van al·legar que es tractava d'un muntatge. El seu arrest va impedir la seva presa de possessió al Congrés i va derivar en què el dirigent Iván Márquez tampoc prengué possessió com a senador, com a protesta per la detenció de Santrich i la desfiguració del procés de pau. Posteriorment, Iván Márquez i cinc antics comandants de les FARC van passar a estar en parador desconegut, el que va generar especulacions sobre la seva possible unió a la dissidència de les FARC, ja que havien de comparèixer davant la JEP. Finalment Márquez sí va traslladar la informació requerida a la JEP, encara que no va reaparèixer públicament. A més, es van multiplicar els enfrontaments entre les forces de seguretat i dissidents de les FARC no desmobilitzats o que han reprès les armes després d'haver-se desmobilitzat. Aquests grups podrien estar formats per entre 1.200 i 2.800 combatents, i els seus campaments van ser bombardejats per les Forces Armades en diferents moments de l'any.

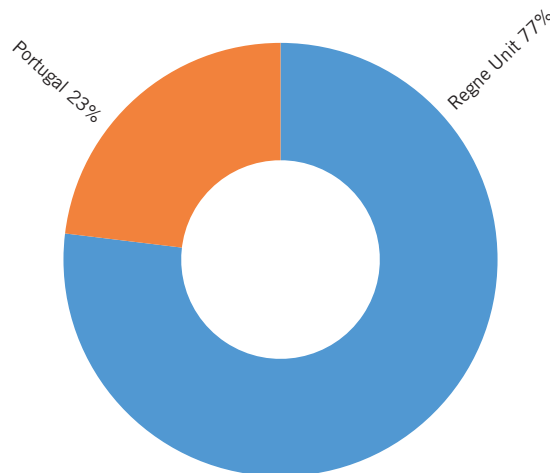
Exportacions d'armes

Colòmbia va rebre el 2018, segons dades del SIPRI, l'obús britànic L-118 i helicòpters militars Panther de segona mà des de Portugal. No obstant això, aquesta informació s'ha de completar amb les dades de la pròpia Unió, en les quals es pot

observar que el 2017 Espanya va ser el principal exportador d'armes al país, amb aeronaus militars i munició com a principals categories de productes i equipaments militars la destinació dels quals va ser Colòmbia.

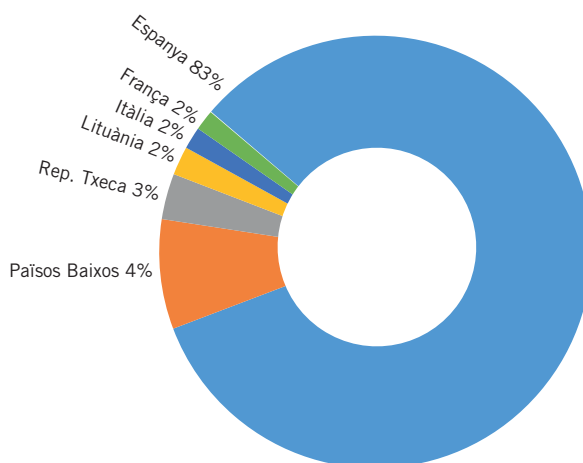
Segons dades de la UE, el 2017 es van autoritzar exportacions per valor de 2.973 milions d'euros, i es van exportar 13 milions.

Gràfic 25. Transferències d'armament realitzades pels Estats membre de la UE a Colòmbia el 2018

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) d'acord amb la metodologia del SIPRI

Gràfic 26. Exportacions d'armes realitzades pels Estats membre de la UE a Colòmbia el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Network Against Arms Trade. (ENAAAT)

Drets humans i dret internacional humanitari

Fins l'any 2018, Colòmbia era Estat part de 20 dels 21 tractats de dret humanitari més importants, tot i que va establir algunes declaracions interpretatives a l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional per a modular les obligacions que ha adquirit respecte a aquest tribunal, i no havia fet la declaració d'acceptació de competència de la Comissió Internacional d'Enquesta, de manera que no es poden presentar davant d'aquesta queixes contra Colòmbia per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari.

En tant que és part de 15 dels 18 principals tractats internacionals de drets humans, encara que sense fer-ho de manera total en 6 d'aquests, a més que només ha reconegut la competència per a la presentació de queixes individuals del Comitè per a l'eliminació de la discriminació contra la dona, que significa que no accepta ser denunciat internacionalment en els altres 9 mecanismes de vigilància de tractats de Nacions Unides en funcionament.

Ha presentat en tres ocasions el seu Examen Periòdic Universal (EPU) davant el Consell de Drets Humans de Nacions Unides, on va passar de tenir 65 recomanacions en l'any 2008 a 211 l'any 2018, d'aquestes últimes en va acceptar 183 que es refereixen a una gran varietat de temàtiques que van des de la necessitat de continuar impulsant l'aplicació i incorporació d'estàndards de drets humans en tots els àmbits de l'activitat de l'Estat, la destinació de pressupost en el treball contra la discriminació que afecta la dona i a la població afrodescendent i indígena, el desenvolupament d'estratègies contra el tràfic de persones, el treball infantil, la violència contra la dona, el treball en favor del combat de la impunitat, especialment relacionada amb tota la violència vinculada amb el conflicte armat que ha patit el país; i altres tantes més relacionades amb la continuïtat en la implementació de l'Acord de Pau sota els més alts estàndards de drets humans i justícia transicional, destacant-hi la insistència en què les dones participin de manera activa en la implementació de l'Acord.

Un nombre important de mesures no acceptades per Colòmbia, però de les quals va prendre coneixement, estan relacionades amb la necessitat que accepti la competència dels diferents mecanismes de protecció de drets

humans que no ha reconegut, l'obertura perquè rebi la visita d'aquests organismes, especialment de la Relatora sobre la violència contra la dona, així com la millora d'algunes de les seves normes jurídiques nacionals, especialment en matèria de discriminació.

És especialment alarmant la situació de violència que segueixen patint els que ja han estat molt afectats pel conflicte armat, és a dir, pobles indígenes, les comunitats afrodescendents i camperoles, i els defensors i defensores dels drets humans. En aquest àmbit se li insisteix a Colòmbia en la necessitat d'investigar tots els casos, de sancionar els responsables de la violència i morts, però també en el desenvolupament efectiu de mesures preventives en aquest sentit. De la mateixa importància és allò relacionat amb la continuïtat de l'ús excessiu de la força pels cossos de seguretat que durant el conflicte va causar moltes morts i desaparicions de població civil, a més de la persistència de la violència contra les dones, especialment la violència sexual.

Ha presentat sis informes d'avenços de compliment voluntari de recomanacions de l'EPU entre el 2009 i el 2012, però no posteriorment a aquest any.

En aquest cas és evident que, d'una banda, per a l'adequada implementació de l'Acord de Pau i evitar que es continuïn cometent violacions de drets humans relacionades amb el conflicte, és imprescindible frenar la venda d'armes a aquest país. D'altra banda, un nombre important de violacions de drets humans que preocupen a la comunitat internacional tenen una estreta relació amb l'ús d'armes, com és el cas de l'assassinat de líders socials i persones defensores de drets humans, en la mesura que moltes de les armes durant el conflicte armat van estar en possessió no només de les forces de l'Estat, sinó també dels grups il·legals i paramilitars.

Així doncs, es pot concloure que Colòmbia tenia formalment un compromís alt però feble en matèria de dret internacional humanitari i mig i molt feble en matèria de drets humans en ésser part d'alguns tractats però no de gran part dels mecanismes de vigilància. A la pràctica, el nivell es mostra baix i feble pel nombre i tipus de recomanacions que se li formulen en el EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenen les violacions de drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

3.1.4. EUROPA

TURQUIA

Síntesi del conflicte:

Turquia és l'escenari d'un conflicte armat des del 1984 entre l'Estat turc i el grup armat Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK) al voltant de l'estatus i drets de la població kurda del país, principal minoria ètnica i quart grup ètnic a l'Orient mitjà, present a Turquia, Síria i l'Iraq -resultat de la partició de l'Imperi otomà- i a l'Iran. La qüestió kurda a Turquia té entre les seves causes de fons les polítiques d'assimilació de l'Estat. Històricament l'Estat turc ha defensat la unitat nacional i un model territorial centralista, amb un paper predominant de l'Exèrcit. Per la seva banda, el PKK ha reclamat autogovern i drets civils, polítics i culturals. El conflicte armat ha causat al voltant de 40.000 víctimes mortals, entre un i tres milions de desplaçats, diversos milers de desapareguts i assassinats no esclarits, entre d'altres impactes. La guerra ha travessat diverses fases, incloent cicles de violència, períodes d'alto el foc i intents de solució negociada, i s'ha vist influïda per factors regionals i internacionals, com la guerra a Síria des del 2011 i l'expansió d'un autogovern de facto a àrees kurdes de Síria.

Evolució al 2018

El conflicte entre Turquia i el grup armat PKK va continuar actiu, tot i que amb un nivell de víctimes mortals inferior a anys anteriors. Entre el gener i el desembre del 2018 van morir 124 membres de les forces de seguretat, 404 combatents del PKK i 17 civils, segons el balanç d'International Crisis Group (ICG). El 53% de les víctimes mortals de les forces de seguretat es van produir en xocs entre els actors en conflicte, mentre un 35% van morir en atacs amb artefactes explosius improvisats (IED, per les sigles en anglès) i un 12% per atacs amb míssils, segons l'ICG. Durant l'any la pràctica totalitat de les hostilitats a Turquia es van produir en àrees rurals del sud-est. El 2018 Turquia va matar a diversos comandants i figures destacades del PKK. A l'agost les autoritats turques van matar Ibrahim Coban (àlies Mahir Atakan), un dels membres del grup més buscats per Turquia, a la província de Tunceli. Aquest mateix mes Barış Öner (Tarik el Turc) va morir a la província de Gümüşhane en una operació de les forces de seguretat. Així mateix, a la meitat d'agost, İsmail Özden (Zaki Shingali) -membre del "consell executiu" del PKK- va ser assassinat en una operació conjunta de l'Exèrcit turc i dels serveis d'intel·ligència (MIT) duta a terme amb suport de vehicles aeris no tripulats a la ciutat de Sinjar (nord de l'Iraq), que van identificar el seu vehicle, i d'avions militars, que el van bombardejar. En diversos moments de l'any, representants de el Govern turc van advertir del

final proper del PKK. El Ministeri d'Interior turc ha assenyalat que la presència del PKK a Turquia hauria passat de 2.500 combatents a 750-800. Per la seva banda el PKK va dur a terme diversos atacs durant l'any, amb víctimes militars i civils, si bé segons el Govern els atacs del grup es van reduir a 677 el 2018, davant els 965 el 2015. Segons alguns analistes, el PKK tindria ara altres fronts més prioritaris que Turquia, com Síria.²³

Durant l'any, Turquia va augmentar les seves accions militars a l'Iraq. Segons la base de dades ACLED, el 2018 es van incrementar les operacions de Turquia al nord de l'Iraq, especialment en zones muntanyoses de la província d'Erbil. Segons ACLED, va augmentar la proporció d'atacs aeris i, específicament, amb drons. Els mitjans de comunicació van informar de la instal·lació de nous posicions militars de Turquia al nord de l'Iraq, expandint la seva presència a 15 quilòmetres de profunditat, en àrees sota control del Govern kurd del nord de l'Iraq. A més, l'ONG Human Rights Watch va instar Turquia a investigar quatre aparents operacions militars, amb atacs aeris i terrestres, entre maig del 2017 i juny del 2018, en què van morir sis homes i una dona no combatents, en una zona en la qual no hi havia objectius militars. En un d'aquests atacs, al març de 2018 un atac aeri va matar quatre homes, tres d'ells membres de les peixmergues (forces de seguretat kurdes de l'Iraq). A finals de juny, un altre atac va matar una civil. Segons testimonis recollits, les víctimes no van rebre advertències prèvies de Turquia ni de les autoritats locals, i no hi havia presència del PKK en l'entorn immediat. Per això HRW va denunciar que podria tractar-se d'atacs contraris a la llei internacional. El Govern Regional del Kurdistan (KRG) va informar a HRW que les autoritats regionals kurdes de l'Iraq no es coordinen amb Turquia i que informen les autoritats iraquianes dels incidents registrats. Segons el KRG, només a la zona de Sidekan -subdistricte del districte de Soran, al nord d'Erbil- 50 civils van morir entre 2016 i 2018 per operacions militars de Turquia i l'Iran.

D'altra banda, el conflicte entre Turquia i el PKK va continuar reflectint-se també a Síria. L'Exèrcit turc va prendre el control militar de la regió d'Afrin (Síria) al març, després d'una ofensiva iniciada el gener contra les forces kurdes YPG -milícies amb vincles amb el PKK i considerades per Turquia com un únic actor-, una operació que hauria tingut llum verda de Rússia. La OCHA va expressar preocupació per les víctimes mortals i ferits civils a Afrin.

23. Gurcan, Metin, "Is the PKK lying low as elections approach in Turkey?", *Turkey Pulse*, 26 de març del 2019.

Així mateix, ha denunciat que les autoritats locals d'Afrin estaven impeding la població civil fugir a zones segures. A principis de març l'OCHA xifrava en 5.000 les persones que havien fugit a localitats circumdants i a la localitat d'Alep, mentre desenes de milers s'havien desplaçat dins d'Afrin. A finals d'any Turquia va amenaçar de llançar una operació militar contra les YPG a Manbij, on també estan estacionades tropes nord-americanes, així com contra el PKK a la regió de Sinjar (nord de l'Iraq). Davant la crida de les YPG, forces del règim sirian van entrar a Manbij. En paral·lel, les relacions entre Turquia i els EUA es van mantenir molt tenses durant l'any, també pel suport dels EUA a les forces kurdes a Síria. Així i tot, al desembre el Departament d'Estat nord-americà va notificar al Congrés la seva proposta de vendre a Turquia el sistema de defensa antiaèria Patriot per tal de tractar de paraitzar la venda de míssils S-400 de Rússia a Turquia, acordada el desembre de 2017 i el desplegament del qual el Govern turc preveia per a octubre de 2019, que seria el primer desplegament del sistema rus S-400 a un país membre de l'OTAN.

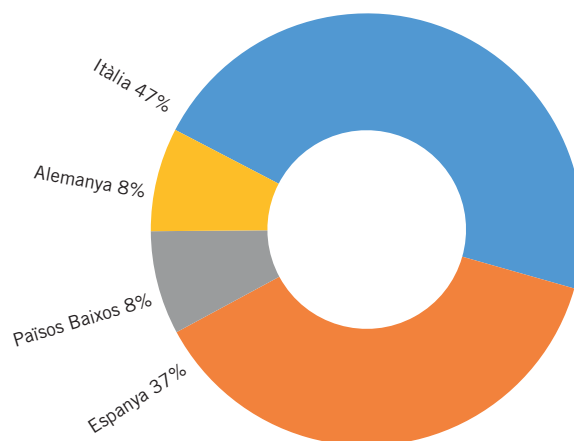
D'altra banda, actors civils del moviment kurd a Turquia van seguir veient-se afectats per l'extensió del conflicte armat i pel context general al país de deteriorament els últims anys de la situació dels drets humans. Segons va denunciar el partit prokurd HDP a principis del 2019, més de 5.000 membres de el partit romanien a la presó, xifra que incloïa als seus principals líders, a vuit exdiputats i 59 alcaldes i alcaldesses electes. Més de 2.000 ONG i 200 mitjans de comunicació, molts d'ells kurds, havien estat prohibits. Al juliol Turquia va aixecar l'estat d'emergència instaurat després del cop d'estat fallit del juliol de 2016. En el seu lloc, Turquia va aprovar una nova llei antiterrorista que amplia les competències dels governadors provincials per a restringir el dret de reunió i la llibertat de moviment de la població i incrementa a 12 dies el període de custòdia policial, entre d'altres restriccions. La nova llei podria tenir repercussions per a la qüestió kurda, en un context en què organitzacions i òrgans de drets humans han alertat sobre la instrumentalització de la legislació antiterrorista per criminalitzar com a propaganda terrorista o membres d'organització terrorista casos de llibertat d'expressió en què no hi havia evidència de vincle amb organització terrorista ni crida a la violència. Així mateix, a l'agost la Policia va prohibir i va dispersar amb gas lacrimogen i pilotes de goma una vigília reivindicativa del grup de dones Mares dels Dissabtes, que protesten des dels anys noranta pels assassinats extrajudicials i les desaparicions forçoses de familiars en els anys vuitanta i noranta. Era la seva 700a vigília.

El Ministeri d'Interior les ha acusat de vincles amb el PKK i va advertir que no s'autoritzarien més vigílies del grup. Les Mares dels Dissabtes van anunciar que seguirien duent a terme protestes.

Exportacions d'armes

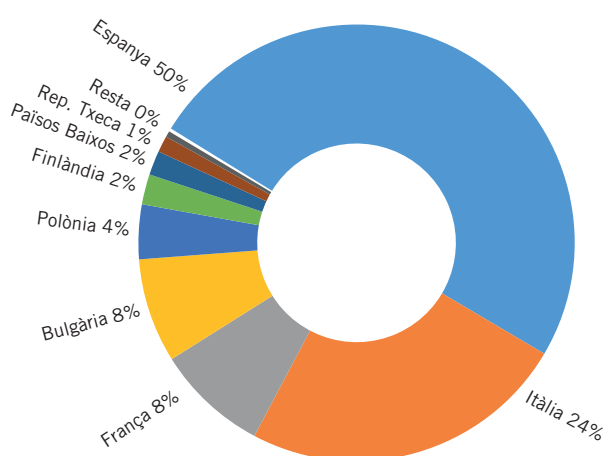
Itàlia i Espanya van ser els principals exportadors d'armament a Turquia els anys a què es refereix aquest estudi per a millorar les seves capacitats d'intervenció militar per aire i mar. Es tracta dels avions de transport militar ATR-72MP i els helicòpters de combat A-129C Mangusta, que corresponen a les transferències italianes. En el

Gràfic 27. Transferències d'armament realitzades pels Estats membre de la UE a Turquia el 2018

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) segons la metodologia del SIPRI.

Gràfic 28. Exportacions d'armes realitzades pels Estats membre de la UE a Turquia el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Network Against Arms Trade. (ENAAAT)

cas espanyol, l'exportació ha estat d'avions de transport militar A400 i un vaixell de guerra de projecció estratègica.

Segons dades de la UE, el 2017 es va autoritzar armament a Turquia per valor de 2.784 milions d'euros i es van exportar per valor de 606 milions d'euros.

Drets humans i dret internacional humanitari

Per a l'any 2018 Turquia era Estat part de 14 dels 21 principals tractats de dret humanitari, sense adquirir totes les obligacions en la Convenció sobre prohibicions o restriccions de l'ocupació de certes armes convencionals que puguin considerar excessivament nocives o d'efectes indiscriminats. Havia signat sense ratificar la Convenció sobre la prohibició d'utilitzar tècniques de modificació ambiental amb finalitats militars o altres fins hostils i el Tractat sobre el Comerç d'Armes. No era part dels pactes addicionals als Convenis de Ginebra, ni havia ratificat l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional i no acceptava la competència de la Comissió Internacional d'Enquesta, de manera que no es podien presentar davant d'aquesta queixes contra Turquia per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari.

Pel que fa als tractats de drets humans aprovats en el marc de Nacions Unides, era part de 16 dels 18 més importants, encara que només s'obliga de manera plena en 11 d'ells. Havia reconegut fins a l'any 2018 la competència de 6 dels 10 òrgans de vigilància de tractats, sent aquests: el Comitè per a l'eliminació de la discriminació contra la dona, el Comitè de drets del nen, el Comitè dels drets de les persones amb discapacitat, el Comitè de Drets Humans i el Comitè i Subcomitè contra la Tortura.

Fins 2018 Turquia havia estat avaluada dues vegades a l'Examen Periòdic Universal (EPU), una el 2010 on se li van fer 163 recomanacions, de les quals en va acceptar 120. Cinc anys després es van incrementar el nombre de recomanacions que va rebre, 278, de les que va en acceptar 215, moltes de les quals es mantenien vigents, produint violacions de drets humans en l'any que s'analitza. Entre les recomanacions que se li van fer i es mantenen vigents pels fets ocorreguts, es destacaven les relatives als múltiples casos de violència contra la dona que es van presentar, especialment situacions de violència domèstica. També ressaltaven les situacions vinculades amb el tràfic de persones, on a més de dones, són víctimes també nens i nenes, així com a persones migrants i, sobretot, refugiades, que derivat de

l'acord signat per Turquia amb la Unió Europea van arribar en major número en els últims anys i que, a més d'aquest risc de ser víctimes de tracta, en molts casos no comptaven amb condicions de vida adequades i algunes tenien el risc de ser retornades al país del que havien fugit. L'any 2018, el nombre de casos relacionats amb l'anterior va continuar en augment i no s'havien implementat les mesures recomanades per la comunitat internacional.

La situació de la independència del Poder Judicial era el 2015 un tema d'interès que va adquirir major importància a partir de 2016 quan molts jutges van ser detinguts i separats de les seves funcions i, posteriorment el 2017 amb les reformes constitucionals que li van atorgar més poders al President, disminuint la capacitat del Poder Judicial de ser un contrapès. Durant l'any 2018 aquesta situació es va fer més present, per l'estat d'excepció vigent a Turquia, que va multiplicar les violacions de drets humans sense possibilitat que jutges independents coneguessin d'aquests casos.

Tot i que se li recomanava continuar modificant i implementant la seva legislació sobre llibertat d'expressió i llibertat de reunió i associació per complir plenament amb les seves obligacions internacionals en matèria de drets humans, entre altres coses, simplificant els requisits de notificació per manifestacions planificades en l'esperit de llibertat de reunió pacífica, durant l'any 2018 van ser reprimides de manera violenta les poques manifestacions que es van poder dur a terme. A més, es va perseguir la dissidència i oposició política, així com a periodistes, activistes polítics i persones que treballaven en la defensa dels drets humans.

De la mateixa manera se li recomanava investigar les denúncies de tortura i ús excessiu de la força pels cossos de seguretat, així com prendre les mesures adequades per a castigar els perpetradors. No obstant això, com ha passat des de l'any 2016 quan es va presentar un intent de cop d'Estat, l'any 2018 es van seguir denunciant actes de tortura i es van multiplicar els casos d'impunitat de les violacions de drets humans comeses per agents de l'Estat, amb el que no va millorar la situació que preocupava a la comunitat internacional des de l'any 2015.

Així mateix, Turquia no ha presentat mai un informe d'avanç del compliment voluntari de recomanacions de l'EPU tot i haver estat avaluada en dues ocasions.

D'altra banda, l'any 2018 es van produir atemptats amb explosius contra la població civil, tant en

espais públics com durant manifestacions, així com altres atacs per part de grups armats i es va dur a terme un ús desproporcionat de la força per cossos de seguretat, situacions totes que van representar una greu amenaça per als drets humans a Turquia.

Turquia tenia formalment un compromís alt i molt feble en matèria de dret internacional humanitari i mig i feble en matèria de drets humans en ésser part de la majoria de tractats però no de la gran majoria dels seus mecanismes de vigilància. A la pràctica, el nivell es mostrava baix i molt feble pel nombre i tipus de recomanacions que se li formulen en el EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenien les violacions de drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

Ucraïna

Síntesi del conflicte:

Ucraïna afronta des del 2014 un conflicte armat en zones de l'est de país entre forces estatals i forces militars de les autoproclamades repúbliques de Donetsk i Lugansk. La guerra transcorre al voltant de l'estatus d'aquestes àrees i està estretament vinculada al conflicte geoestratègic entre Ucraïna i Occident, d'una banda, i Rússia, per un altre. El conflicte va estar precedit per una greu crisi de múltiples dimensions des de finals de 2013, que va incloure protestes pro-europees i antigovernamentals; deriva violenta del conflicte entre el Govern i sectors opositors, incloent sectors d'ultradreta; caiguda del president Víctor Ianukóvitx i del seu règim; annexió per Rússia de la península de Crimea -territori de majoria de població russa (58%) i minories ucraïnesa i tàrtara, històricament sota control de la Rússia imperial i soviètica i transferit per l'URSS a Ucraïna el 1954-; protestes anti-Maidan i profederalistes en àrees de l'est i sorgiment d'actors armats en aquestes zones, el que va derivar en l'autoproclamació de repúbliques populars i l'inici de la guerra a l'abril de 2014 entre el nou govern ucraïnès i les estructures polític militars de Donetsk i Lugansk, recolzades per Rússia.

Evolució al 2018

La guerra a Ucraïna al voltant del control de les regions de Donetsk i Lugansk continua tenint un greu impacte en la població civil, afectant en grau divers als 3,9 milions de persones residents a la zona del conflicte i, en conjunt, a 5,2 milions de persones, segons Xifres de ACNUDH i OCHA. Així mateix, 1,5 milions continuaven registrats com a persones desplaçades forçoses, segons el Ministeri de Política Social de país. El 2018 van morir 55 civils i uns altres 135 van resultar ferits. Del total agregat de morts i ferits, 156 van ser víctimes de bombardejos i de foc procedent d'armes lleugeres (equivalent a un 55,9%), altres 119 d'incidents relacionats amb mines i de l'ús de

restes d'explosius de la guerra, dos d'atacs aeris amb drons i altres dos d'incidents a la carretera, segons el balanç de l'ACNUDH. L'agència de Nacions Unides també subratlla els impactes del conflicte en termes de danys a infraestructura civil clau. Entre gener i octubre van resultar malmesos 16 col·legis, xifra que s'eleva a 740 des de l'inici del conflicte el 2014, segons UNICEF, que alerta que la situació de seguretat era especialment greu per 400.000 menors residents al voltant de la línia de contacte, així com per 700.000 menors a la zona de conflicte.

Es va contemplar una reducció del nombre de violacions de l'alto el foc, passant de 401.336 el 2017 a 312.554 el 2018, segons la Missió Especial d'Observació de l'OSCE. Del total d'infraccions, 8.470 violacions de l'alto el foc es van produir per ús de sistemes de llançacoets múltiples, artilleria, morter i tancs, segons l'OSCE. La violència armada es va concentrar principalment en zones del sud-oest, sud i sud-est de Svitlodarsk (Donetsk); a la zona entre Avdiivka, Yasynuvata i l'aeroport de Donetsk; a l'est i nord-est de Mariupol (Donetsk); al nord i oest de Horlivka (Donetsk); i entre Popasna, Kalynove, Pervomaïsk i Zolotearea (Lugansk). La OCHA, en el seu informe sobre el pla de resposta humanitària de 2018, va assenyalar una correlació entre el nombre d'incidents de seguretat i el nombre de víctimes civils, si bé ha afirmat que el descens del 2018 en el nombre d'incidents no havia portat necessàriament a un entorn més segur per a la població civil resident a la zona de conflicte. En aquest sentit, entre altres impactes del conflicte en la població civil, durant l'any la missió de l'OSCE va observar un increment del 34% en el nombre de restriccions a la llibertat de moviment diferents a les causades per presència de mines o artefactes sense esclatar. La major part d'aquestes restriccions (83%) es van produir en àrees sota control rebel.

Com en anys anteriors, les parts en conflicte van aconseguir diversos acords d'alto el foc, a principis de març, de nou a finals d'aquest mes, al juliol, a finals d'agost i al desembre, coincidint amb períodes significatius per a la població civil, com l'inici de el curs escolar. No obstant això, es van produir violacions freqüents de l'alto el foc, especialment greus a l'octubre i principis de novembre, però amb escalades també en altres moments de l'any. D'altra banda, Ucraïna va transformar a l'abril la fins llavors denominada Operació Antiterrorista -amb la qual combat les forces rebels des del 2014- en l'Operació de Forces Conjunes (JFO), sota el paraigua de la nova Llei de Reintegració de la Sobirania, aprovada el gener. Aquesta legislació subordina

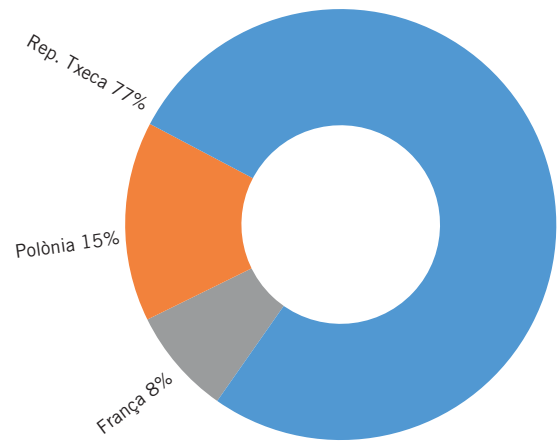
totes les forces ucraïneses, no només l'Exèrcit sinó també policials, a la comandància de la JFO, que respon directament davant el president ucraïnès.

D'altra banda, es va incrementar la tensió militar entre Ucraïna i Rússia al mar d'Azov a la segona meitat de l'any. Al juliol, Ucraïna va denunciar registres de Rússia a vaixells ucraïnesos i va advertir sobre mesures militars contra el que va qualificar de provocacions. El Govern ucraïnès ha acusat al setembre a Rússia d'obstaculitzar el trànsit d'embarcacions internacionals a ports ucraïnesos al mar d'Azov, mentre Ucraïna va incrementar la seva presència militar naval. La tensió va escalar al mes de novembre, amb l'atac de Rússia a diversos vaixells ucraïnesos, incident que va resultar en la captura per Rússia de tres vaixells. 24 tripulants ucraïnesos van ser detinguts i tres més van resultar ferits. L'atac va desencadenar nombroses crítiques internacionals a Rússia, així com mesures de represàlia per part d'Ucraïna, que va establir un mes de llei marcial en deu províncies frontereres amb Rússia, el mar d'Azov i la mar Negra així com amb Transnístria -regió independent de facto, formalment pertanyent a Moldàvia, i en què hi ha presència de tropes russes. La mesura va comportar restriccions de llibertat de moviment per a la població civil, així com també per a personal humanitari en àrees properes a la línia de contacte, segons va alertar l'OCHA. L'agència de Nacions Unides va assenyalar que la situació continuava sent volàtil un cop retirada la llei marcial el 26 de desembre. Ucraïna també va prohibir l'entrada al país d'homes de nacionalitat russa d'entre 16 i 60 anys. D'altra banda, Rússia va incrementar el 2018 el seu control sobre la península de Crimea -annexionada el 2014- amb diverses mesures. D'una banda, va inaugurar un pont que connecta la península amb Crimea i, així mateix, va finalitzar a finals d'any una tanca que separa Crimea d'Ucraïna. Per la seva banda, Ucraïna va denunciar a finals de desembre un increment de gran escala de tropes russes, tancs i peces d'artilleria per part de Rússia en el seu costat de la frontera, no corroborat per actors com l'OTAN, segons informacions de premsa, i que hauria involucrat segons Ucraïna desplegament de jets Il-76 i tancs de combat T-72.

Exportacions d'armes

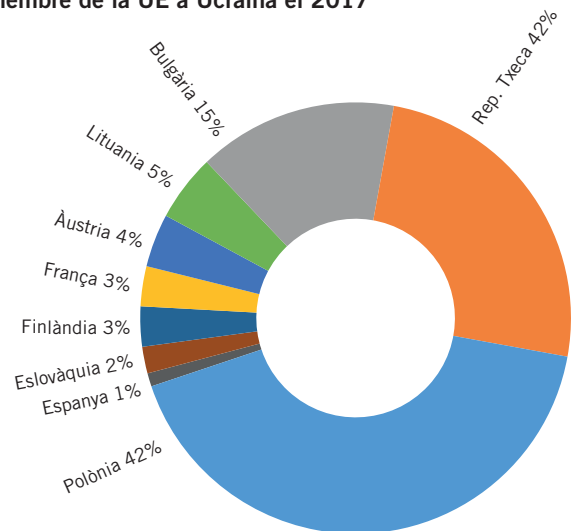
Ucraïna ha adquirit recentment armament d'onze països europeus, entre els quals es troben Polònia, República Txeca, Bulgària i França de manera destacada, i s'inclouen blindats BMP-1AK, helicòpters de transport Supercougar, drons

Gràfic 29. Transferències d'armament realitzades pels Estats membre de la UE a Ucraïna el 2018

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) segons la metodologia del SIPRI.

Gràfic 30. Exportacions d'armes realitzades pels Estats membre de la UE a Ucraïna el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Network Against Arms Trade. (ENAAAT)

armats Warmate o sistemes de morters espanyols Alakran.

Segons dades de la UE el 2017 es van autoritzar 332 milions d'euros, mentre que es van realitzar vendes per valor de 16 milions.

Drets humans i dret internacional humanitari

Ucraïna era part el 2018 de 20 dels 21 tractats més importants de dret internacional humanitari. Únicament no era part del II Protocol per a la protecció dels béns culturals en cas de conflicte

armat. Havia signat sense ratificar l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional i el Tractat sobre el Comerç d'Armes. No acceptava la competència de la Comissió Internacional d'Enquesta, de manera que no es podien presentar davant aquesta queixes contra Ucraïna per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari.

Pel que fa a tractats de drets humans, l'any 2018 era part de 16 dels 18 principals tractats aprovats en el marc de Nacions Unides, encara que en 7 d'ells va formular reserves, és a dir, no els acceptava de manera total. També havia acceptat la competència de 8 dels 10 mecanismes de protecció de drets humans de sistema universal, no reconeixent-la únicament respecte al Comitè de drets econòmics, socials i culturals i del Comitè de treballadors migratoris i les seves famílies, aquest últim en no ser part del tractat que el crea i el primer perquè ha signat però no ratificat el Protocol pel qual s'atorga competència a aquest òrgan.

Per a l'any 2018 havia estat tres vegades avaluada en l'Examen Periòdic Universal (EPU), la primera el 2008 on se li van formular únicament 40 recomanacions de les que en va acceptar 34; l'última el 2017 on se li van formular 190 recomanacions de les que en va acceptar 163, diverses de les quals es mantien vigents, com les que tenien a veure amb la necessitat que ratifiqui els tractats que només ha signat, que incorpori els estàndards internacionals en l'àmbit intern i estableixi un diàleg més fluid amb els mecanismes de protecció de drets humans als quals ha reconegut competència.

Dins de les recomanacions que es mantien especialment vigents estan les relacionades amb prendre mesures efectives per combatre el discurs d'odi i els actes d'odi relacionats amb l'origen ètnic o orientació sexual, especialment perquè durant l'any 2018 es va produir un augment en els casos en que s'afecta la integritat física de les persones per la seva orientació sexual. De la mateixa manera se li demanava assegurar que no hi hagués restriccions legals o administratives o de qualsevol altre tipus innecessàries o arbitràries en el treball legítim de la societat civil, situació que no va avançar durant l'any 2018 ja que els atacs contra periodistes, activistes de la societat civil i membres de grups minoritaris van ser freqüents i sovint van quedar impunes. També es va veure afectada la llibertat d'expressió que era un altre dels temes d'interès i preocupació per la comunitat internacional.

La situació de la corrupció generalitzada al país era un altre dels aspectes que durant l'any 2018 va cridar l'atenció i va ser objecte de recomanacions a l'últim EPU, especialment per assegurar que els jutges de la Cort Suprema no estiguessin subjectes a cap forma d'influència política en la seva presa de decisions i que el seu nomenament fos transparent. No obstant això, durant l'any que s'analiza es van presentar casos en què aquesta independència es va posar en dubte, la qual cosa repercutia en l'efectiva garantia dels drets humans.

Una situació que va mantenir especial interès va ser la relacionada amb la continuació de l'ocupació de Rússia de la regió autònoma ucraïnesa de Crimea, on continuava la presència de grups armats juntament amb les forces armades d'ambdós països, posant en risc a la població civil. En aquest sentit, ja es recomanava i pocs avenços es van donar en la prevenció d'abusos contra els drets humans a Crimea i Donbas, especialment en no haver-se facilitat de manera plena l'accés de monitors, defensors dels drets humans, periodistes i advocats, ni investigar a fons les acusacions creïbles d'abusos per part de les forces ucraïneses. Es van continuar denunciant durant el 2018 algunes execucions extrajudicials, detencions il·legals, tortura i violència de gènere, comeses per totes les parts en el conflicte.

Ucraïna només havia presentat un informe de progrés del compliment voluntari de recomanacions del seu primer cicle de l'EPU tot i haver estat avaluada en tres ocasions.

En aquest sentit, en aquest cas era evident que a la regió de Crimea l'ús d'armes era una de les principals causes que generaven violacions dels drets humans a Ucraïna.

Ucraïna tenia formalment un compromís alt i molt feble en matèria de dret internacional humanitari i mig i fort en matèria de drets humans en ésser part de la majoria de tractats així com d'un important nombre de mecanismes de vigilància. A la pràctica, el nivell es mostrava mitjà i fort pel nombre i tipus de recomanacions que se li formulaven a l'EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenien les violacions de drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

3.1.5. ORIENT MITJÀ

Egipte

Síntesi del conflicte:

Escenari d'episodis de violència i d'activitats insurgents els anys previs, la península de Sinaí ha albergat una creixent activitat armada des del 2011, després de l'enderrocament del règim de Hosni Mubàrak. Grups armats amb base al Sinaí van dirigir inicialment les seves ofensives contra interessos israelians, però a partir del cop d'Estat contra el president islamista Mohammad Mursi, el 2013, han focalitzat les seves accions en les forces de seguretat egípcies. El grup armat més destacat que opera a la regió és Ansar Beit al-Maqdis (ABM), que a finals del 2014 va declarar la seva lleialtat a l'organització autoproclamada Estat Islàmic (ISIS), rebatejant-se com Província del Sinaí (PS). La major part de les accions armades del conflicte es concentren a la península, encara que algunes ofensives han transcendit aquesta zona. El rerefons del conflicte a la regió està marcat per diverses dinàmiques, entre elles una històrica marginació política i econòmica de la comunitat beduïna que habita la península, factors vinculats al conflicte àrab-israelià, els canvis en l'escenari regional que han facilitat el trànsit d'armes i combatents, i els vaivens interns en el propi Egipte després de la recuperació del poder per part de sectors castrenses.

Evolució al 2018

Al llarg del 2018, les activitats armades a Egipte van continuar concentrant-se en la província del Sinaí, especialment després que el Govern d'Abdel Fattah al-Sisi posés en marxa, al febrer, una operació d'ampli abast a la zona: "Sinaí 2018". L'ampli desplegament militar per intentar sufocar les activitats de grups armats a l'àrea, en particular de la filial d'ISIS, va estar precedit per una sèrie d'atacs d'alt impacte a la fi del 2017. Entre ells un atemptat contra una mesquita sufí reivindicat per ISIS que va causar la mort a 305 persones al novembre de 2017, catalogat com "l'atac terrorista més cruent en la història d'Egipte". Aquesta ofensiva va motivar que el president egipci ordenés a les forces militars restaurar la seguretat al Sinaí en un període de tres mesos. Mentre es preparava el desplegament de l'operació, l'atac i intent d'assassinat dirigit contra els ministres de Defensa i de l'Interior durant una visita a la península al desembre de 2017 va posar en evidència al règim i l'efectivitat de la seva estratègia antiterrorista, reforçant l'aposta per una escalada militar. Precedida per altres operacions militars al Sinaí -Operació Àguila (2011) i Operació Justícia dels Màrtirs (2015) -, el desplegament del 2018 va mantenir la política de bombardejos aeris i ús d'artilleria pesada, però va introduir com a novetats un increment

d'equipament militar i tropes en terreny –uns 60.000 efectius, segons informacions oficials-, una política d'aïllament del Sinaí i tocs de queda informals. Encara que el focus va ser el Sinaí, l'operació també va suposar la destinació de forces de seguretat a àrees de desert (oest) i del delta del Nil i patrulles navals i aèries en zones frontereres.²⁴ Les activitats militars egípcies també van continuar comptant amb la col·laboració d'Israel, que hauria intervingut en algunes operacions aèries, en el marc d'un acostament no reconegut oficialment. Des del juliol de 2015 i fins a principis del 2018 Israel hauria realitzat més de 100 atacs aeris al Sinaí en suport a les forces de seguretat egípcies en la seva campanya contra els grups armats que operen a la zona, segons informacions proporcionades per analistes.²⁵

En un context condicionat pel bloqueig informatiu i la imposició de narratives oficials sobre el conflicte -com a resultat de les polítiques del règim egipci per silenciar veus alternatives en els mitjans locals-, van persistir les dificultats per determinar l'abast real de l'operació militar, el seu impacte en l'activitat dels grups armats i les seves repercussions en la població civil. No obstant això, organitzacions internacionals de drets humans van denunciar múltiples vulneracions associades a la campanya militar. Entre elles la utilització d'arsenals prohibits -en concret, l'ús de bombes de dispersió de fabricació nord-americana en atacs de les forces aèries egípcies-²⁶, la intensificació de les polítiques de demolició d'infraestructures civils a les àrees de Rafah i al-Arish -oficialment per a crear una zona de separació, però també utilitzada com a mesura de càstig contra persones sospitoses de terrorisme o dissidents polítics, segons es va denunciar- i un deteriorament en les condicions humanitàries de la població com a resultat de les restriccions de moviment imposades per l'operació militar.²⁷ Respecte a això últim, es va alertar especialment sobre els problemes d'accés a aliments, medicines i combustibles per part de la població. Diverses anàlisis van destacar que l'operació militar també era funcional a objectius polítics del govern i un exercici que permetia desviar l'atenció dels problemes econòmics del país en un context preelectoral. Cal recordar que l'operació es va iniciar en vigílies dels comicis presidencials celebrats al març -una votació qüestionada per les denúncies de veto i intimidació a diversos candidats- en els quals al-Sisi va obtenir més d'un 90% de suport, segons les xifres oficials.

24. Maged Mandour, "Egypt's Comprehensive Military Operation", Sada, Carnegie Endowment for International Peace, 15 de febrer de 2018

25. Maged Mandour, "Egypt's Evolving Alliance with Israel", Sada, 20 de març de 2018.

26. Amnesty International, *Egypt: Use of banned cluster bombs in North Sinai confirmed by Amnesty International*, AI, 1 de març de 2018.

27. Human Rights Watch, *Egypt: Army Intensifies Sinai Home Demolitions*, 22 de mayo de 2018.

En aquest context, al llarg de l'any algunes anàlisis van advertir d'un possible canvi en l'estratègia de la filial d'ISIS a Egipte, per la preeminència d'atacs explosius i absència d'accions més sofisticades com les dutes a terme en anys previs. Aquesta aproximació es va interpretar com una eventual senyal de debilitament de l'organització, emmarcat també en un context més general de retrocessos del grup per la pèrdua de territoris en països com l'Iraq o Síria. No obstant això, durant l'últim trimestre de 2018 ISIS va tornar a reivindicar accions d'impacte, que van posar en evidència al règim i la seva estratègia per presumptament eradicar els grups armats que operen al país. Així, al novembre, ISIS va reclamar l'autoria d'un atac amb trets contra un monestir a la província de Minya (sud), que va resultar en la mort de set persones i va deixar ferides a unes altres 17. Totes elles pertanyien a la minoria copta del país. L'ofensiva es va produir en moments en què el Govern promovia la celebració del Fòrum Mundial de la Joventut destacant el clima de seguretat al país i la quasi total eliminació de l'amenaça de grups armats.²⁸ Al desembre, un altre atac explosiu a la turística zona de Gizeh, al sud del Caire, va causar la mort de tres turistes vietnamites i el seu guia local. Després dels atacs de novembre i desembre, les autoritats egípcies van anunciar gairebé immediatament -en menys de 48 hores- l'execució de 19 i 40 persones presumptament implicades en les ofensives. La rapidesa en la identificació dels suposats autors va encoratjar cert escepticisme en la població respecte a la participació real d'aquestes persones en els atacs i van cridar l'atenció sobre la incapacitat del govern per prevenir aquest tipus d'incidents. Aquests qüestionaments es van emmarcar en una crítica més general sobre les garanties de degut procés a les persones sospitoses de terrorisme i dissidents polítics, donat el clima de repressió i les denúncies sobre l'ús de tortures per part de l'aparell de seguretat del país.

A finals d'any persistien les dificultats per precisar l'impacte de la violència associada a aquest conflicte en termes de letalitat. A partir de recomptes parcials basats en informacions de premsa i algunes xifres oficials, s'estima que al voltant de 500 persones podrien haver mort a causa d'aquest conflicte el 2018. A tall d'exemple, dades proporcionades per l'Exèrcit a l'octubre apuntaven que uns 450 combatents de l'ISIS i una trentena de soldats havien mort en els primers vuit mesos de la campanya militar. No obstant això, l'ISIS reivindicava un nombre major de militars morts en les seves accions durant l'any. Tenint en compte que aquestes informacions són difícils

de contrastar, les xifres provisionals indicarien que el balanç de mortalitat del conflicte en 2018 seria inferior a les estimacions de l'any anterior. Alguns analistes han destacat que a llarg termini l'aproximació militarista al conflicte té escasses perspectives d'èxit. No només perquè l'estratègia no ha aconseguit frenar la insurgència fins ara, sinó també per l'absència d'un marc polític que abordi de manera integral els reptes polítics i socials al Sinaí.²⁹

Exportacions d'armes

El principal exportador d'armes de la Unió Europea a Egipte és, segons dades del SIPRI, França amb elevades xifres de negoci compostes per fragates Gowind i avions de combat Rafale. Alemanya també apareix amb dades precises en exportacions a Egipte el 2018 amb diversos productes militars que van des de defenses antiaèries a submarins (pendents de lliurament) i els seus components. Segons dades de la UE, el 2017 es van autoritzar exportacions d'armament per valor de 8.736.000 euros i es van exportar 1.560 milions en total.

Drets humans i dret internacional humanitari

En concloure l'any 2018, Egipte era Estat part d'11 dels 21 tractats de dret internacional humanitari vigents, encara que sense acceptar de manera total el contingut dels dos protocols addicionals als Convenis de Ginebra relatius a la protecció de les víctimes de conflictes armats internacionals i conflictes armats sense caràcter internacional. No ha ratificat l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional, només l'ha signat amb reserves, i no accepta la competència de la Comissió Internacional d'Enquesta, de manera que no es poden presentar davant d'aquesta queixes contra Egipte per presumptes infraccions o violacions greus de el dret internacional humanitari.

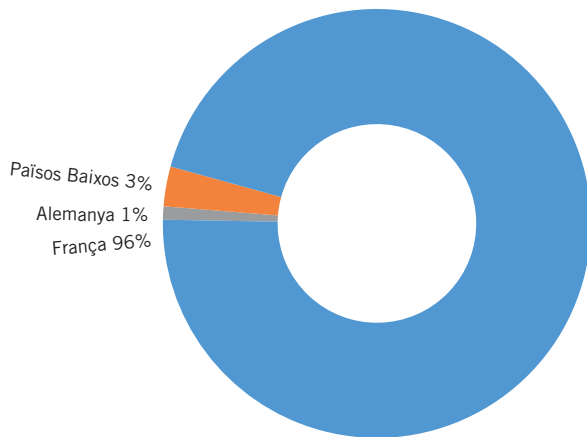
Dels tractats universals de drets humans és part d'11 dels 18 tractats aprovats a les Nacions Unides, encara que va establir alguns condicionants per no obligar-se de manera plena en 8 d'aquests 11 tractats i no ha acceptat la competència de cap dels deu òrgans de vigilància de tractats que hi ha, de manera que contra aquest país no es poden interposar queixes individuals davant els mecanismes convencionals de Nacions Unides.

Ha presentat en dues ocasions el seu Examen Periòdic Universal (EPU) davant el Consell de Drets Humans de Nacions Unides, on va

28. Khaled Dawoud, "Downplaying Terror Attacks in Egypt", Sada, Carnegie Endowment for International Peace, 9 de novembre de 2018.

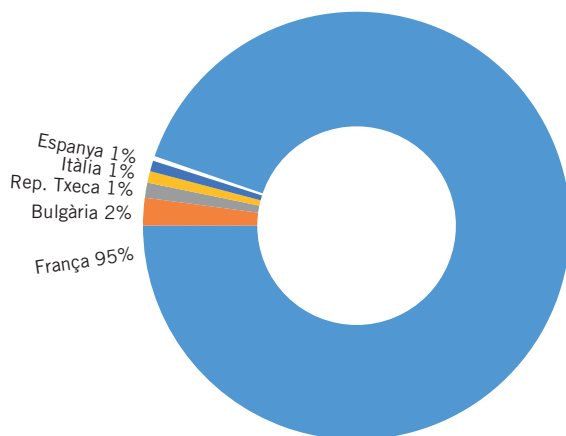
29. Maged Mandour, "Egypt's Comprehensive Military Operation", 2018, op.cit.

Gràfic 31. **Transferències d'armament realitzades pels Estats membre de la UE a Egipte el 2018**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SIPRI Arms Transfers Database. Les dades estan en milions de TIVs (Trend Indicator Values) segons la metodologia del SIPRI.

Gràfic 32. **Exportacions d'armes realitzades pels Estats membre de la UE a Egipte el 2017**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Network Against Arms Trade. (ENAAAT)

passar de tenir 165 recomanacions l'any 2010 a 300 al l'any 2014. D'aquestes últimes en va acceptar 224, que en un important número es refereixen a la necessitat que prengui les mesures necessàries per a què les normes internacionals s'incorporin al sistema nacional, acceptar els compromisos internacionals que no ha adquirit, especialment pel que fa a cooperar amb els mecanismes de Nacions Unides, i presentar els seus informes periòdics. També li han recomanat dur esforços per difondre la cultura dels drets humans al país, amb un especial èmfasi en els drets d'infantesa, joves i dones, així com en la necessitat de crear institucions que vetllin pel respecte dels drets humans. Un altre important nombre de recomanacions estan dirigides a

situacions que es van continuar presentant durant l'any 2018, com són els temes de corrupció i transparència, les situacions de tortura que s'han presentat en diferents àmbits, així com els casos de desaparicions forçades i execucions extrajudicials. Molt vinculat amb això, també destaca allò relacionat amb l'ús de la força pels cossos de seguretat, la qual cosa es relaciona amb els casos documentats de repressió a la societat civil per mitjà d'interrogatoris, prohibicions de viatjar o sortir de país i congelació d'actius d'organitzacions. Però també, encara que no van ser acceptades, recomanacions que fan referència a situacions vinculades amb detencions arbitràries seguides de judicis manifestament injustos de persones que criticaven el govern o protestaven pacíficament, especialment en contra de periodistes i defensors i defensores dels drets humans.

Unes altres recomanacions fan referència a la necessitat d'enfortir la tolerància religiosa, la llibertat de pensament i expressió en tots els àmbits. Això últim per les situacions que enfronten els periodistes, i les primeres perquè en diversos casos les autoritats han presentat càrrecs penals per difamació de la religió i "hàbits llicenciosos" basant-se en l'orientació sexual real o suposada de la persona.

De la mateixa manera, es fa èmfasi en què el sistema de justícia sigui reforçat per tal que es puguin garantir judicis justos en què es compleixin les garanties mínimes, la qual cosa es relaciona directament amb casos documentats en els quals els tribunals civils i militars van continuar celebrant judicis col·lectius injustos, en els quals es va condemnar a mort a desenes de persones.

Ha presentat un informe d'avanços del compliment voluntari de recomanacions de l'EPU que conté informació fins a l'any 2017. Com s'observa, el país tenia una situació complexa pel que fa al respecte dels drets humans, on en cometre violacions d'aquests vinculades amb l'ús d'armes en els casos d'execucions extrajudicials, ús desproporcionat de la força i atacs a minories religioses, periodistes i persones que defensen els drets humans, fan evident que la venda d'armes a aquest país no és una via per millorar la seva situació en aquest àmbit.

Així doncs, es pot concloure que Egipte tenia formalment un compromís mig i molt feble en matèria de dret internacional humanitari i baix i molt feble en matèria de drets humans a l'ésser part d'alguns tractats però no de tots els seus

mecanismes de vigilància. A la pràctica, el nivell es mostra baix i molt feble pel nombre i tipus de recomanacions que se li formulen a l'EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenen les violacions de drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

ISRAEL - PALESTINA

Síntesi del conflicte:

El conflicte palestí-israelià es va manifestar el 1947 quan la resolució 181 de Consell de Seguretat de l'ONU divideix el territori de Palestina sota mandat britànic en dos Estats i poc després es proclama l'Estat d'Israel (1948), sense poder-se materialitzar des de llavors un estat palestí. A partir de llavors es van produir diverses guerres àrab-israelianes. Després del conflicte armat de 1948-49, Israel va annexionar Jerusalem oest i Egipte i Jordània passen a controlar Gaza i Cisjordània. Després de l'anomenada guerra àrab israeliana de 1967 (Guerra dels Sis Dies / Naksa), Israel amplia el seu control territorial i passa a ocupar Jerusalem Est, Cisjordània i Gaza. No és fins als acords d'Oslo, a principis dels noranta, que l'autonomia de territoris palestins és formalment reconeguda. No obstant això, la implementació dels acords es veurà impedida per l'ocupació militar i el control territorial imposat per Israel. En aquest context de fracàs del procés de pau, el conflicte entre Israel i diversos actors palestins es va reprendre el 2000 amb l'esclat de la Segona Intifada i continua motivant contínues escalades de violència. La disputa continua tenint entre els seus temes més emblemàtics la capitalitat de Jerusalem, el dret a retorn de la població palestina refugiada, la delimitació de fronteres i la qüestió dels assentaments israelians en els territoris ocupats.

Evolució al 2018

El conflicte palestí-israelià va registrar els pitjors nivells de violència des de l'any 2014, amb greus incidents que es van focalitzar principalment a Gaza. La franja va ser escenari de protestes multitudinàries des de finals de març orientades a denunciar el ferri bloqueig imposat per Israel sobre el territori i a reivindicar el dret a retorn de la població refugiada palestina, coincidint amb el 70è aniversari de la Nakba - "Catàstrofe" - que va derivar en l'expulsió de 750.000 palestins i palestines en el marc de l'establiment de l'Estat d'Israel el 1948. les mobilitzacions en el marc de l'anomenada "Gran Marxa del Retorn" van congregat setmanalment a desenes de milers de persones a l'àrea pròxima a les tanques de separació amb Israel i van ser respostes amb violència per les forces israelianes. Encara que alguns manifestants palestins van recórrer a l'ús d'artefactes incendiàries que van ser llançats cap a Israel, els registres en vídeo de les protestes i les investigacions dutes a terme per organitzacions

palestines, israelianes i internacionals de drets humans van constatar que l'Exèrcit israelià va disparar i va causar la mort a persones desarmades, que no representaven una amenaça imminent i moltes de les quals es trobaven a entre 150 i 400 m de la barrera de separació.³⁰ Algunes de les morts es van produir com a resultat d'atacs aeris. Segons les dades recopilades per l'ONG israeliana B'Tselem, dels 254 palestins morts per les forces israelianes a Gaza el 2018, 149 no estaven involucrats en les hostilitats, 90 sí i en altres 15 casos no es va poder determinar la seva implicació.³¹ En aquest sentit, cal esmentar que Hamas i la Jihad Islàmica, que donaven suport a les manifestacions, es van involucrar directament davant la resposta israeliana a través del llançament de projectils, el que va derivar en un increment de les hostilitats. Israel també va impulsar un enduriment del bloqueig a la franja, amb mesures que van incloure noves restriccions per a l'entrada de béns de caràcter humanitari com aliments i medicines. Al llarg del segon semestre es va implementar un alto el foc informal a Gaza-promogut per l'ONU i per Egipte-, que en acabar l'any es mantenia en un clima de desconfiança.

En aquest context, el balanç anual d'OCHA va concloure que fins a finals del 2018 les accions israelianes a Cisjordània però sobretot a Gaza havien deixat un total de 299 palestines i palestins morts. Entre ells, al menys 41 menors d'edat i persones clarament identificades com a periodistes i personal mèdic. En el mateix període, un total de 14 israelians van morir en fets de violència vinculats al conflicte. Addicionalment, prop de 13.500 persones palestines van resultar ferides, moltes d'elles de gravetat, incloent unes 7.000 per armes de foc. Les investigacions dutes a terme per experts de l'ONU per aclarir el que havia passat a Gaza apuntaven a la comissió de crims de guerra. Al llarg de tot l'any van persistir altres polítiques de l'ocupació israeliana atemptatòries contra els drets humans i el dret internacional humanitari, entre elles les restriccions de moviment a Cisjordània imposades pel mur i els punts de control; la detenció administrativa i sense càrrecs de centenars de persones palestines; les tortures i maltractaments a detinguts o la demolició d'habitatges. Paral·lelament, també es van intensificar els atacs de colons israelians contra la població palestina. En els primers 10 mesos del 2018 l'OCHA havia comptabilitzat 217 incidents, la pitjor xifra des del 2014. A més, durant el 2018 el Parlament israelià va aprovar una llei que defineix Israel com a Estat jueu, discriminant així a la població àrab-israelià. Cal destacar que

30. Amnesty International, "Israel and the Occupied Palestinian Territories", *Human Rights in the Middle East and North Africa. Review of 2018*, AI, febrero de 2019.

31. B'Tselem, *Israeli security forces killed 290 Palestinians in 2018; most were victims of a reckless open-fire policy*, 17 de enero de 2019.

la situació general de la població palestina també es va veure afectada per mesures adoptades pel Govern dels EUA, pròxim a Israel, que el 2018 va decidir traslladar la seva ambaixada a Jerusalem - afavorint així les reivindicacions israelians sobre la ciutat i donant reconeixement a una annexió considerada internacionalment com il·legal- i suspendre el finançament a l'agència de l'ONU per a la població refugiada palestina (UNRWA).

Exportacions d'armes

Les xifres més rellevants de l'armament que Israel ha importat en el període d'anàlisi d'aquest informe corresponen a Alemanya, amb 4 vaixells de guerra Meko pendents de lliurament, submarins Dolphin finançats en part amb fons d'ajuda internacional alemanys, així com els torpedes corresponents als submarins esmentats. Segons dades de la UE, el 2017 es van autoritzar 758 milions d'euros a Israel i es van realitzar 87 milions.

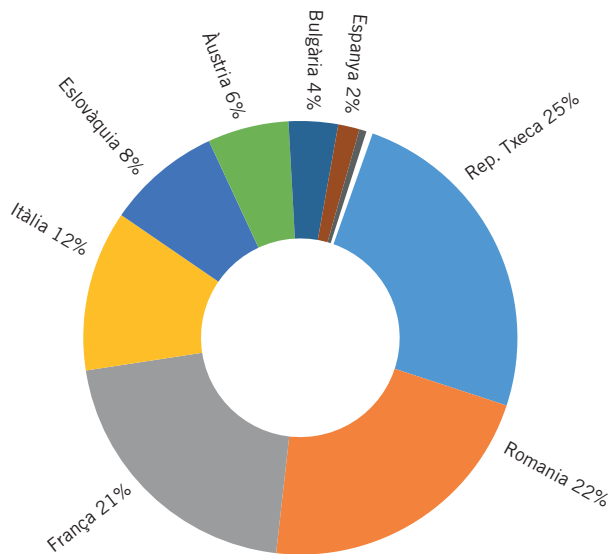
Drets humans i dret internacional humanitari

Fins l'any 2018 Israel havia ratificat 12 dels 21 tractats de dret internacional humanitari que es troben vigents, sense adquirir totes les obligacions en 10 d'ells, entre els quals destaquen especialment els quatre Convenis de Ginebra de 1949 que busquen protegir víctimes i participants d'un conflicte armat internacional. No ha ratificat l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional, només l'ha signat amb reserves, i no accepta la competència de la Comissió Internacional d'Enquesta, de manera que no es poden presentar davant d'aquesta queixes contra Israel per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari.

En tant que és Estat part de 10 dels 18 principals tractats de drets humans aprovats en el marc de Nacions Unides, tot i que ha formulat reserves en 6 d'aquests tractats, pel que únicament quatre els accepta de manera plena. De la mateixa manera és important destacar que per a l'any 2018 no acceptava la competència contenciosa de cap dels 10 òrgans de vigilància de tractats de drets humans de Nacions Unides, el que significa que contra aquest país no es poden interposar queixes individuals en aquestes instàncies.

L'any 2018 va passar el seu tercer Examen Periòdic Universal (EPU), en el qual li van ser formulades 240 recomanacions de les que només en va acceptar 93. En comparació amb el seu primer

Gràfic 33. Exportacions d'armes realitzades pels Estats membre de la UE a Israel el 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'European Network Against Arms Trade. (ENAAAT)

examen es va donar un increment considerable en les recomanacions, ja que l'any 2008 se li van fer 54 recomanacions de les quals únicament en va acceptar 3. Com passa en la majoria de casos, les primeres recomanacions estan relacionades amb la necessitat que signi o ratifiqui els tractats de drets humans dels quals no és part, que accepti la visita dels diversos mecanismes de drets humans i implementi a nivell intern les obligacions en matèria de drets humans adquirides en l'àmbit internacional.

Altres recomanacions que se li van fer tenen a veure amb l'ocupació que fa Israel dels Territoris Palestins. Se li demana el respecte de les obligacions internacionals que provenen del dret internacional humanitari i dels drets humans amb l'objectiu de posar fi a l'expansió dels assentaments i d'infraestructura a Cisjordània, d'evitar que es continuï generant una crisi humanitària i es redueixin les creixents restriccions a la llibertat de circulació de la població palestina. I en general, posar fi a totes les mesures unilaterals que posen en perill la pau, que revesteix un interès regional i internacional, i que constitueixen una amenaça per a la seguretat internacional.

Un tema preocupant que tot i les recomanacions es va presentar el 2018 són les execucions extrajudicials de palestins i els atacs militars que han causat la mort de milers d'innocents, sense que hagin estat castigats els responsables. Però en general, se li ha insistit en la seva obligació incomplida de prevenir i sancionar de manera

efectiva els incidents d'ús excessiu de la força i les morts il·lícites comeses per les forces de seguretat contra els palestins.

En el mateix sentit que l'anterior, l'any 2018 es van presentar situacions que preocupaven a la comunitat internacional durant l'EPU com la detenció il·legal de palestins sense càrrecs ni procés judicial, la tortura i altres maltractaments sota custòdia, també de nens i nenes, les condicions inhumanes de la reclusió en règim d'aïllament, l'amuntegament, la manca d'higiene i serveis bàsics; i la denegació d'atenció mèdica a les presons.

L'any 2018 també va causar preocupació la discriminació cap a algunes comunitats, en particular els àrabs israelians, persones pertanyents a les comunitats àrab, beduïna, drusa i circassiana, així com de les pertanyents a altres minories ètniques i religioses, així com els sol·licitants d'asil d'ascendència africana, aquests últims en raó que en aquest any han rebut en molts casos amenaces de ser expulsats als països en on corre perill la seva vida o integritat.

Sense ser totes les violacions de drets humans que preocupen a la comunitat internacional, són algunes de les que van cridar l'atenció durant l'EPU i es van continuar presentant l'any 2018, ja que situacions vinculades amb la discriminació contra la dona, els danys causats al patrimoni cultural, i els grans obstacles que tenen per a l'accés a la terra, l'ocupació, l'habitatge i els llocs de culte, són situacions també constants.

Israel no ha presentat mai un informe d'avanç del compliment voluntari de recomanacions de l'EPU tot i haver estat avaluat en dues ocasions.

En aquest cas, com es pot observar, les principals violacions de drets humans reportades durant l'any tenen una relació directa amb l'ús d'armes en l'ocupació que fa Israel, on l'ús desproporcionat de la força, les execucions extrajudicials i altres tipus d'atacs armats per intimidar a la població palestina i ampliar l'ocupació, són una constant.

Així doncs, es pot concloure que Israel tenia formalment un compromís baix i molt feble en matèria de dret internacional humanitari i baix i molt feble en matèria de drets humans a l'ésser part d'alguns tractats però no de tots els seus mecanismes de vigilància. A la pràctica, el nivell es mostra baix i molt feble pel nombre i tipus de recomanacions que se li formulen a l'EPU, pel grau de compliment d'aquestes i per les característiques que tenen les violacions de drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

PALESTINA

Per a l'any 2018 era part de 20 dels 21 principals tractats sobre dret internacional humanitari, tots signats sense reserves. No és part dels protocols sobre Prohibicions o Restriccions de l'Ús de Mines, Armes Trampa i Altres Artefactes i del Protocol sobre armes làser engegadores. De la mateixa manera ha ratificat l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional i accepta la competència de la Comissió Internacional d'Enquesta, de manera que es poden presentar davant aquesta queixes contra Palestina per presumptes infraccions o violacions greus del dret internacional humanitari.

En tant que dels 18 principals tractats de drets humans vigents en el marc de les Nacions Unides, per 2018 només n'era part d'11 i havia reconegut únicament la competència del Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Racial per a què conegui denúncies individuals.

En no ser formalment un Estat membre de les Nacions Unides sinó només un Estat observador no membre de l'Organització, no pot ser avaluat en l'Examen Periòdic Universal (EPU).

El Consell de Drets Humans de Nacions Unides en la resolució 40/23 aprovada el 22 de març de 2019, sobre la Situació dels drets humans en el Territori Palestí Ocupat, inclosa Jerusalem Oriental, respecte a l'any 2018 assenyala, entre altres coses, la seva gran preocupació "perquè Israel, la potència ocupant, segueix cometent vulneracions del dret internacional humanitari i violacions sistemàtiques dels drets humans del poble palestí, com les resultants de l'ús excessiu de la força i les operacions militars que causen la mort i lesions a civils palestins, entre ells nens i dones, així com a manifestants no violents i pacífics i a periodistes, fins i tot utilitzant foc real; la detenció arbitrària de palestins, alguns dels quals han estat reclosos durant decennis; l'ús de càstigs col·lectius; el tancament de zones; la confiscació de terres; la construcció i ampliació d'assentaments; la construcció d'un mur en el Territori Palestí Ocupat que s'aparta de la línia de l'Armistici de 1949; el desplaçament forçós de civils, incloses comunitats beduïnes; les polítiques i les pràctiques que discriminen i afecten desproporcionadament a la població palestina en el Territori Palestí Ocupat, inclosa Jerusalem Oriental; la distribució discriminatòria dels recursos hídrics entre els colons israelians, que resideixen il·legalment al Territori Palestí Ocupat, i la població palestina d'aquest Territori; la vulneració del dret fonamental a un habitatge adequat, que és un element integrant del dret a un

nivell de vida adequat; la revocació de permisos de residència de palestins de Jerusalem Oriental i la seva expulsió de la ciutat; la destrucció de béns i infraestructura, com habitatges de palestins; l'obstaculització de l'assistència humanitària i la destrucció, entre altres coses, d'estructures proporcionades en el marc de l'assistència humanitària [...] “.

D'acord amb Amnistia Internacional, l'any 2018 algunes de les situacions més preocupants vinculades amb la situació dels drets humans a Palestina també estaven relacionades amb que “les autoritats palestines de Cisjordània i l'administració de Hamas a la Franja de Gaza van intensificar les seves restriccions de la llibertat d'expressió. En ambdues zones, les forces de seguretat torturaven i infligien altres maltractaments amb impunitat a les persones detingudes. Les autoritats de Cisjordània van aplicar a l'administració de Hamas mesures punitives que limitaven encara més l'accés de la població civil a serveis essencials, exacerbant la crisi humanitària derivada del bloqueig militar

israelià de Gaza. En les dues zones, les dones seguien patint discriminació i violència. Els tribunals de Gaza van imposar condemnes a mort, i Hamas va dur a terme execucions públiques; no es van practicar execucions a Cisjordània.”

Com s'observa, a Palestina les violacions dels drets humans tenen en la seva gran majoria una relació directa amb l'ocupació israeliana, de manera que la presència de militars armats és l'origen d'un important nombre de situacions que generen aquestes violacions.

Així doncs, es pot concloure que Palestina tenia formalment un compromís alt i fort en matèria de dret internacional humanitari i baix i feble en matèria de drets humans en formar part de la majoria de tractats però no de la gran majoria dels seus mecanismes de vigilància . A la pràctica, el nivell es mostra baix i feble pel nombre, per la situació en què es troba i per les característiques que tenen les violacions de drets humans que es van cometre al llarg de l'any 2018.

4.- CONCLUSIONS

Des del 2003 al 2017 les exportacions europees d'armament es van veure multiplicades per cinc, amb augment del 550% per a les autoritzades i del 576% per a les realitzades. Aquest increment va ser especialment intens entre 2014 i 2017.

Tant el 2017 com el 2018, les exportacions d'armes de la UE van ser realitzades en un 95% per sis països: França, Alemanya, Regne Unit, Espanya, Itàlia i Països Baixos. Els dos primers, Alemanya i França, van suposar la meitat del total.

El percentatge de les exportacions d'armament espanyoles sobre el total de les exportacions europees ha anat incrementant-se, fins a arribar al 19% el 2018.

Els Estats membre de la UE han exportat armes a països en conflicte de manera creixent tant en valors absoluts com relatius en el període 2003-2017, passant de percentatges que se situaven en el 5-8% a valors que arriben al 24-28% del total d'exportacions d'armes destinades a conflictes armats.

Les exportacions d'armes de la UE que van dirigides a conflictes augmenten amb molta més intensitat que el total d'exportacions. En el període 2003-2017, les exportacions d'armament autoritzades i realitzades a països en conflicte es van incrementar en un 1.894% i un 2.018% respectivament.

El 2018 les transferències d'armament a països en conflicte i tensió van suposar el 47%, mentre que l'any anterior havien arribat al 55%. Per tant, aproximadament la meitat de les exportacions d'armes dels Estats membre de la UE el 2017 i 2018 van ser dirigides a països amb situacions de seguretat inestables.

Pel que fa a les exportacions d'armament per part de països de la UE a països en conflicte armat, cal destacar els casos d'Egipte (30%), Turquia (28%), Índia (15%) i Pakistan (9%).

Alguns dels conflictes armats als quals es va exportar armament provinent de països de la UE es comptaven entre els més letals de tot el món el 2018, com Líbia o Nigèria (que forma part del conflicte a la Regió del llac Txad).

En 10 dels 11 països en conflicte armat que van importar armament provinent de països de la UE el compliment en matèria de drets humans era feble o molt feble.

En 10 dels 11 països en conflicte armat que van importar armament provinent de països de la UE el compliment en matèria de dret internacional humanitari era feble o molt feble.

5. ANEXO I

CATEGORÍAS UNIÓN EUROPEA DEFINICIONES

Armes convencionals

Armes que no són biològiques, químiques o nuclears.

Armes convencionals pesades

Armes de gran volum que no poden ser transportades per una persona o un grup de persones; per exemple, avions, vaixells, submarins, tancs, vehicles, artilleria, canons, metralladores, etc.

Armes petites i lleugeres¹

Armes petites o curtes: Es defineix com a arma petita o curta aquella destinada a ús de membres individuals de forces armades o cossos de seguretat. Revòlvers i pistoles automàtiques; rifles i carrabines; submetralladores, subfusells; fusells d'assalt; metralladores lleugeres.

Armes lleugeres:

Es defineix com a arma lleugera aquella destinada a l'ús de diversos membres de forces armades o de cossos de seguretat actuant com a grup. Metralladores pesades; llançadores portàtils de granades, amb o sense suport; armes antiaèries portàtils; armes contra carro portàtils; fusells sense retrocés; coets portàtils de míssils antiaeris; morters de calibre inferiors a 100 mm.

MATERIAL DE DEFENSA²

Tota la Unió Europea fa servir la mateixa classificació del material d'ús militar. En concret, les armes es classifiquen en 23 categories:

Categoria 1: Armes amb canó d'ànima llisa amb un calibre inferior a 20 mm

Fusells, carrabines, revòlvers, pistoles, pistoles metralladores, metralladores, silenciadores, carregadores, visors i apagafocs.

Categoria 2: Armes amb canó d'ànima llisa amb calibre igual o superior a 20 mm

Armes de foc (incloses les peces d'artilleria), rifles, obusos, canons, morters, armes de contra carro, llança projectils, llança flames, rifles sense retrocés, dispositius per a la reducció de la firma, projectors o generadors militars perfums, gasos, material pirotècnic i visors.

Categoria 3: Municions, dispositius i components

Municions per a les armes sotmeses a control pels articles 1, 2 o 12. Dispositius per armar els esquers. S'inclouen les beines, els esglaons, les cintes, les fonts d'alimentació d'elevada potència de sortida, els sensors, les submunicions.

Categoria 4: Bombes, torpedes, coets, míssils

Bombes, torpedes, granades, pots de fum, coets, mines, míssils, càrregues de profunditat, càrregues de demolició, "productes pirotècnics", cartutxos i simuladors, granades de fumigació, bombes incendiàries, tovera de coets de míssils i puntes d'ogiva de vehicles de reentrades.

Categoria 5: Sistemes de direcció de tir

Visors d'armes, ordenadors de bombardeig, equip de punteria per a canons, sistemes de control per armes i sistemes d'adquisició de dades de vigilància o rastreig, reconeixement o identificació.

Categoria 6: Vehicles tot terrenys

Vehicles dissenyats especialment o modificats per a ús militar, carros i altres vehicles militars armats o equips pel sembrat de mines, vehicles blindats, vehicles amfibis, els pneumàtics a prova de bala.

1. Aquesta definició d'arma curta o lleugera és la utilitzada regularment per l'OSCE; vegi's l'informe del MITC del 2012 pàg. 31.

2. Informe anual de la Posició Comuna 2008/944/PESC del Consell de la UE per la qual es defineixen les normes comunes que regeixen el control de les exportacions de tecnologia i equips militars. Recollides al Real Decreto 844/2011, del 17 de juny (a l'annex I); aquest Real Decreto ha estat publicat al BOE el 2 de juliol de 2011.

Categoria 7: Agents químics o biològics tòxics

Agents biològics i materials radioactius, agents nerviosos, vesicants, gasos lacrimògens, agents antidisturbis.

Categoria 8: Materials energètics i substàncies relacionades

Explosius, propulsants, productes pirotècnics, combustibles i substàncies relacionades, perclorats, clorats i cromats, oxidants, aglomerants, additius i precursors.

Categoria 9: Vaixells de guerra

Vaixells de combat i vaixells de superfície o subaquàtics, equips navegables, motors dièsel dissenyats especialment per a submarins, motors elèctrics dissenyats especialment per a submarins, aparells de detecció subaquàtica, xarxes antisubmarines i antitorpedes.

Categoria 10: Aeronaus

Aeronaus de combat, vehicles aeris no tripulats, motors aeronàutics, vehicles aeris teledirigits, proveïdors de combustible, equips de respiració pressuritzats, paracaigudes, sistemes de pilotatge automàtic.

Categoria 11: Equips electrònics

Equips de contramesura i contra-contramesura electrònics, material acústic submarí, equips de seguretat de dades, equips que utilitzin xifrat, equips de guia, navegació i transmissors.

Categoria 12: Sistemes d'armes d'energia cinètica

Sistemes d'armes d'energia cinètica, instal·lacions d'assaig i d'avaluació i models de prova, sistemes de propulsió, sistemes de recerca d'objectius, de guia o de propulsió derivada per a projectils.

Categoria 13: Equips i construccions blindades

Planxes de blindatge, construccions de materials metàl·lics o no, cascos militars, vestuari i peces de protecció.

Categoria 14: Equips per l'entrenament o simulació militar

Entrenadors d'atac, de vol, de blancs radar, de guerra antisubmarina, per al llançament de míssils, de generació d'imatge.

Categoria 15: Equips de formació d'imatge o de contra mesura

Registradors i equips de procés d'imatge, càmeres, equip fotogràfic, equip per a la intensificació d'imatges, equip de formació d'imatge d'infrarojos o tèrmica, equip sensor d'imatge per radar.

Categoria 16: Peces de forja

Peces de forja, peces per fondre i productes semi elaborats.

Categoria 17: Equips miscel·lanis, materials i biblioteques

Aparells autònoms d'immersió i natació subaquàtica, aparells de circuit tancat i semi tancat, robot, transbordadors.

Categoria 18: Equip per a la producció

Instal·lacions d'assaig ambiental, "nituradors" de tipus continu, equips o aparells d'assaig per centrifugació, premses "extrudoras de husillo".

Categoria 19: Sistemes d'armes d'energia dirigida

Sistemes làser, de rajos de partícules de radiofreqüència, acceleradors de partícules.

Categoria 20: Equips criogènics i superconductors

Equips dissenyats especialment o configurats per a ser instal·lats en vehicles per aplicacions militars terrestres, marítimes, aeronàutiques o espacials, equips elèctrics superconductors.

Categoria 21: Equip lògic (software)

Equip lògic (software) per la modelització, la simulació o l'avaluació de sistemes d'armes militars o de simulació d'escenaris d'operacions militars, per les aplicacions de Comandament, Comunicacions, Control i Intel·ligència.

Categoria 22: Tecnologia

Tecnologia per al desenvolupament, producció o ús dels materials sotmesos a control.

ALTRE MATERIAL DE DEFENSA³

- a. Aquelles armes de foc definides a l'article 3 de la Resolució 55/255 de l'Assemblea General de Nacions Unides, per la que s'aprova el Protocol contra la fabricació i el tràfic il·lícit d'armes de foc, les seves peces i els seus components i municions, que no estan incloses en l'Annex I.1, articles 1, 2 i 3 de la Relació de Material de Defensa.
- b. Visors i mires, telescòpics o d'intensificació de llum o imatge, per armes de foc.
- c. Artificis generadors, projectors, emissors o dispensadors de fums, gasos, "agents antidisturbis" o substàncies inhabilitadores.
- d. Llançadors dels elements descrits en l'apartat c anterior.
- e. Equips de llum i so provocadors d'atordiment, pel control de disturbis.
- f. Vehícles per al control de disturbis amb alguna de les següents característiques:

1. Sistemes per produir descàrregues elèctriques
2. Sistemes per a dispensar substàncies inhabilitadores
3. Sistemes per dispensar agents antidisturbis
4. Canons d'aigua
5. Manilles normals

MATERIAL DE DOBLE ÚS⁴

Els productes i tecnologies de doble ús, comuns a tota la Unió Europea es classifiquen en 10 categories:

Categoria 0: Materials, instal·lacions i equips nuclears

Reactors nuclears, plantes per a la separació d'isòtops d'urani natural, urani empobrit i materials fissionables, centrifugadora de gas, espectròmetres de masses i elèctrodes de grafit.

Categoria 1: Materials, substàncies químiques, "microorganismes" i "toxines".

Màscares antigàs, vestits blindats, dosímetres personals, preimpregnats, instruments, matrius, motlles, barrejadors contínues, màquines pel debanat de filaments, fluïts i substàncies lubricants, fluorurs, sulfurs, cianurs i derivats halogenats.

Categoria 2: Tractament de materials

Rodaments, gresols, màquines-instrument, premses isostàtiques, instruments de mesura, robots, simuladors de moviments i centres de mecanitzat.

Categoria 3: Electrònica

Components electrònics, circuits integrats, microcircuits de microprocessador, conjunts de portes programables, components de microones, barrejadors i convertidores i detonadores, explosius accionats elèctricament.

Categoria 4: Ordinadors

Ordinadors electrònics, híbrids, digitals, analògics, de conjunt sistòlic, neuronal i òptic.

Categoria 5: Telecomunicacions i "seguretat de la informació"

Equips i sistemes de transmissió per a telecomunicacions, sistemes de comunicacions subaquàtics, equips de ràdio, cables de fibra òptica, equips de telemesura i telecontrol i sistemes de seguretat.

Categoria 6: Sensors i làsers

Acústica, tubs intensificadors d'imatge, sensors òptics, càmeres d'instruments, òptica, làsers, gravímetres i gradiòmetres de gravetat i sistemes de radar.

Categoria 7: Navegació i aviònica

Acceleròmetres per a la navegació inercial, giroscòpics, GPS i GLONASS, sistemes de control de vol hidràulics, mecànics, electroòptics i electromecànics inclosos els de control per senyals elèctriques (fly by wire).

3. La relació d'altre material es pot trobar a: Real Decreto 844/2011, del 17 de juny.

4. Les categories de productes de doble ús es recullen al Reglament (UE) 388/2012, del 19 d'abril (a l'annex I); Reglament publicat al DOUE del 16 de maig de 2012.

Categoria 8: Marina

Vehicles submergibles o vaixells de superfície, hidroplans, sistemes de visió subaquàtica, aparells de busseig i natació subaquàtica.

Categoria 9: Sistemes de propulsió, vehicles espacials i equips relacionats

Motors aeronàutics o marins de turbina de gas, llançadores espacials i vehicles espacials, sistemes de propulsió de coets de propulsant sòlid o líquid, motors estatorreactors, turboreactors i turbofans, coets de sondeig, motors híbrids per a coets, equips de recolzament al llançament, càmeres ambientals i anecoiques i vehicles de reentrada.

CATEGORIES SIPRI

Aeronaus: totes les aeronaus i helicòpters d'ala fixa, incloses les aeronaus no tripulades (UAV / UCAV) amb un pes de càrrega mínim de 20 kg. Les excepcions són els avions ultralleugers, els planadors amb motor o sense motor i els drons objectiu.

Sistemes de defensa aèria: tots els sistemes de míssils terra-aire (SAM) terrestres, i tots els canons antiaeris amb un calibre de més de 40 mm o amb múltiples canons amb un calibre combinat d'almenys 70 mm. Això inclou sistemes autopropulsats en xassís blindats o no blindats.

Armes de guerra antisubmarina: llançacoets, llançacoets múltiples i morters per utilitzar contra submarins, amb un calibre igual o superior a 100 mm.

Vehicles blindats: tots els vehicles amb protecció de blindatge integral, inclosos tots els tipus de tancs, destructors de tancs, vehicles blindats, vehicles de suport blindats i vehicles de combat d'infanteria. S'exclouen els vehicles amb protecció d'armadura molt lleugera (com camions amb una cabina integral però lleugerament blindada).

Artilleria: armes navals, fixes, autopropulsades i remolcades, obusos, llançacoets múltiples i morters, amb un calibre igual o superior a 100 mm.

Motors: motors per a avions militars, per exemple, avions amb capacitat de combat, transport militar més gran i avions de suport, inclosos helicòpters grans; motors per a vaixells de combat: naus d'atac ràpid, corbetes, fragates, destructors, creuers, portaavions i submarins; motors per a la majoria dels vehicles blindats, generalment motors amb una potència de més de 200 cavalls de força.

Míssils: tots els míssils i torpedes guiats, i totes les bombes i projectils sense motor, però guiats. Això inclou sistemes de defensa aèria portàtils i míssils antitancs guiats portàtils. S'exclouen els coets no guiats, les municions aèries de caiguda lliure, els coets antisubmarins i els avions no tripulats.

Sensors: tots els sistemes de vigilància actius (radar) i passius (per exemple, electro-òptics) basats en terra, aeronaus i vaixells amb un abast d'almenys 25 quilòmetres, amb l'excepció dels radars de navegació i meteorològics, tots els radars de control d'incendis, amb l'excepció dels radars de només abast, i sistemes sonors de guerra antisubmarina contra vaixells per a vaixells i helicòpters.

Satèl·lits: satèl·lits de reconeixement.

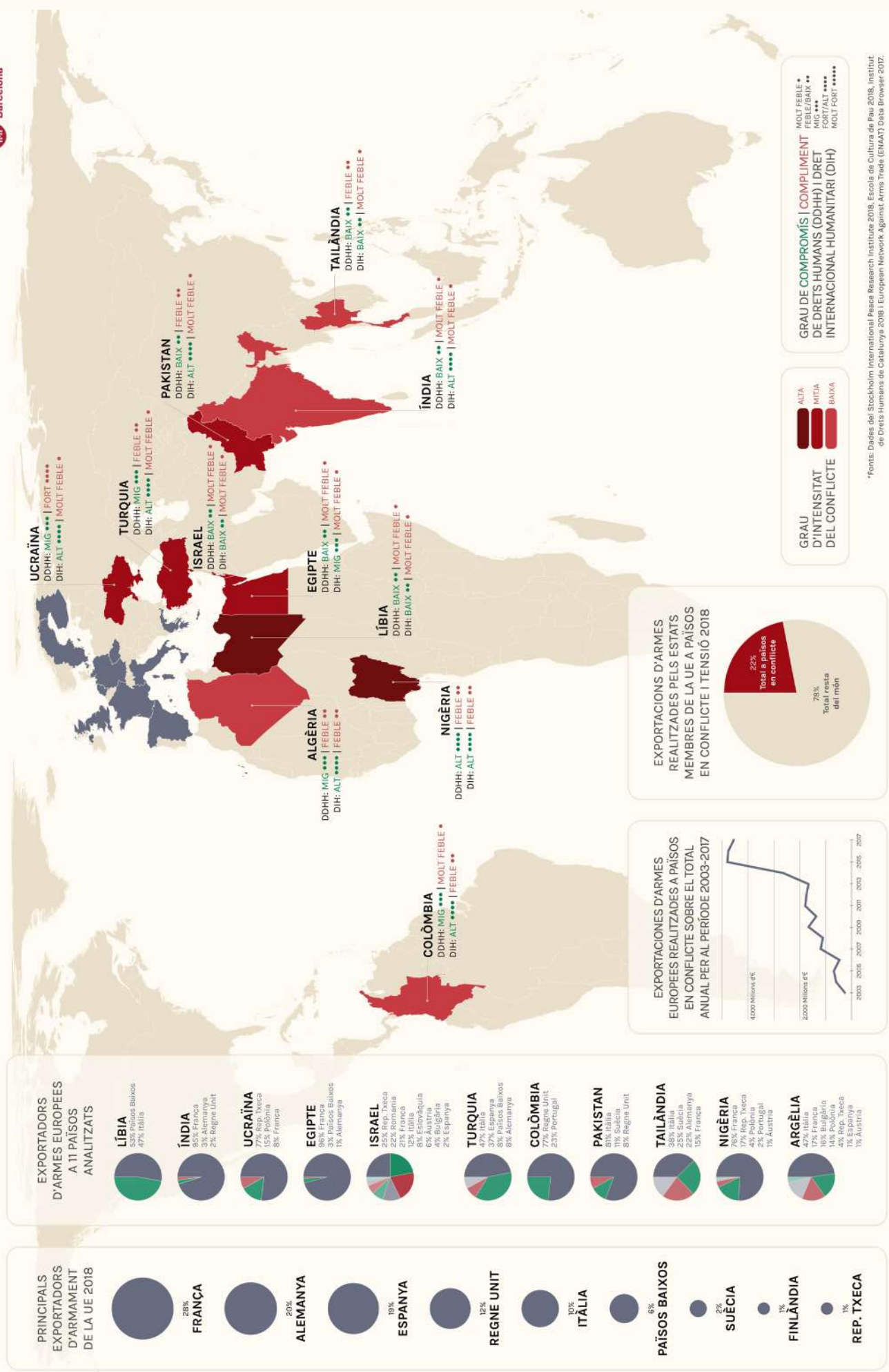
Vaixells: tots els vaixells amb un tonatge estàndard de 100 tones o més, i tots els vaixells armats amb artilleria de calibre de 100 mm o més, torpedes o míssils guiats, i tots els vaixells de menys de 100 tones on la velocitat màxima (en km / h) multiplicada pel tonatge complet és igual a 3500 o més. Les excepcions són la majoria dels vaixells d'inspecció, remolcadors i alguns vaixells de transport.

Altres: totes les torretes per a vehicles blindats equipats amb una pistola d'almenys 12,7 mm de calibre o amb míssils antitancs guiats, totes les torretes per vaixells equipats amb una pistola d'almenys 57 mm de calibre, i totes les torretes per a vaixells equipats amb múltiples canons amb un calibre combinat d'almenys 57 mm, i sistemes de reproveïment en vol com els utilitzats en avions cister.

PRINCIPALS EXPORTACIONS D'ARMES EUROPEES A PAÏSOS EN SITUACIÓ DE CONFLICTE ARMAT I VULNERACIONS DE DRETS HUMANS

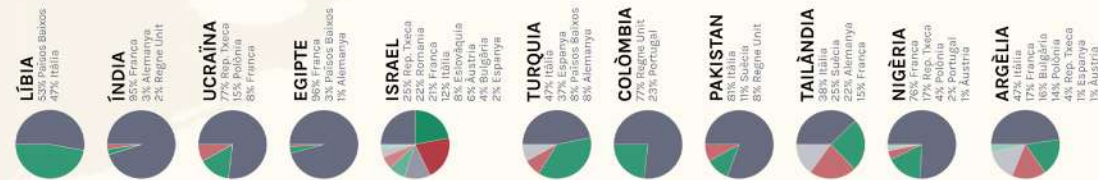
Amb el suport de:
Diputació de Barcelona

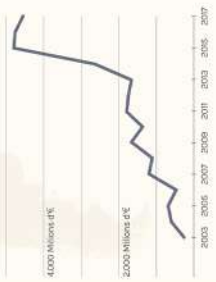
PRINCIPALS EXPORTADORS D'ARMAMENT DE LA UE 2018

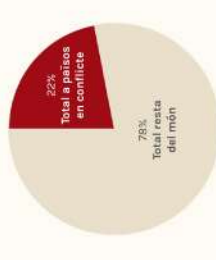
EXPORTADORS D'ARMES EUROPEES A 11 PAÏSOS ANALITZATS

EXPORTACIONS D'ARMES EUROPEES REALITZADES A PAÏSOS EN CONFLICTE SOBRE EL TOTAL ANUAL PER AL PERÍODE 2003-2017

EXPORTACIONS D'ARMES REALITZADES PELS ESTATS MEMBRES DE LA UE A PAÏSOS EN CONFLICTE I TENSIÓ 2018

GRAU D'INTENSITAT DEL CONFLICTE

- ALTA
- MITJA
- BAIXA

GRAU DE COMPROMÍS I COMPLIMENT DE DRETS HUMANS (DDHH) I DRET INTERNACIONAL HUMANITARI (DIH)

- MOLT FEBLE
- FEBLE/BAIX
- MIG
- FORT/ALT
- MOLT FORT

*Font: Dades del Stockholm International Peace Research Institute 2018, Escola de Cultura de Pau 2018, Institut de Drets Humans de Catalunya 2018 i European Network Against Arms Trade (ENNAAT) Data Browser 2017.

ESCOLA DE CULTURA DE PAU (UAB)

L'Escola de Cultura de Pau (ECP) és una institució acadèmica d'investigació per a la pau ubicada a la Universitat Autònoma de Barcelona. Va ser creada el 1999 amb l'objectiu de promoure la cultura de pau a través d'activitats de recerca, diplomàcia paral·lela, formació i sensibilització. Els seus principals àmbits de treball inclouen l'anàlisi de conflictes, processos de pau, gènere, drets humans i justícia transicional i l'educació per a la pau.

CENTRE DELÀS D'ESTUDIS PER LA PAU

El Centre d'Estudis per la Pau J.M. Delàs és una entitat independent d'anàlisi de pau, seguretat, defensa i armamentisme dedicada a realitzar investigació i incidència política i social sota un prisma de cultura de pau, sobre els efectes negatius del militarisme i els conflictes armats. Les principals línies de treball són el comerç d'armes, el finançament de la indústria armamentista, la despesa militar, les forces armades, la indústria militar, la Investigació i el Desenvolupament (R + D) d'armes i les operacions militars a l'exterior.

El Centre Delàs va néixer en el marc de Justícia i Pau l'any 1999 com a resultat de la feina desenvolupada des del 1988 per la Campanya Contra el Comerç d'Armes (C3A). Des del febrer de 2010 té personalitat jurídica pròpia i treballa com un Centre d'Investigació sobre temes relacionats amb el desarmament i la pau.

EL INSTITUT DE DRETS HUMANS DE CATALUNYA (IDHC)

L'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC) és una associació que va néixer el 1983 a Barcelona gràcies a un grup de persones amb un clar sentit reivindicatiu i de lluita pel progrés de les llibertats i de la democràcia al món, i amb el objectiu d'unir esforços individuals i col·lectius d'institucions públiques i privades a favor de l'expansió dels drets polítics, econòmics, socials i culturals per a totes les persones.

L'IDHC porta a terme tres línies de treball paral·leles i interdependents adaptades a la nova realitat: formació, incidència pública i investigació. En cadascuna d'aquestes línies es dona especial atenció a la relació amb altres institucions, a la participació en xarxa i a les activitats d'estudi i investigació.

Escola de Cultura de Pau
Edifici MRA (Mòdul Recerca A)
Campus de la UAB
08193 Bellaterra
(Cerdanyola del Vallès)
Barcelona, Espanya
Tel.: +34 93 586 88 42
Fax: +34 93 581 32 94
escolapau@uab.cat
<http://escolapau.uab.cat>

Centre Delàs d'Estudis per la Pau
Carrer Erasme de Janer, 8
(Entresol - despatx 9)
08001 Barcelona, Espanya
+(34) 93 441 19 47
info@centredelas.org
<http://www.centredelas.org/ca/>

Institut de Drets Humans
de Catalunya
Av. Meridiana 32,
ent. 2^a, esc. B
08018 Barcelona, Espanya
T.: +34 93 119 03 72
+34 655 856 163
institut@idhc.org
<http://www.idhc.org>